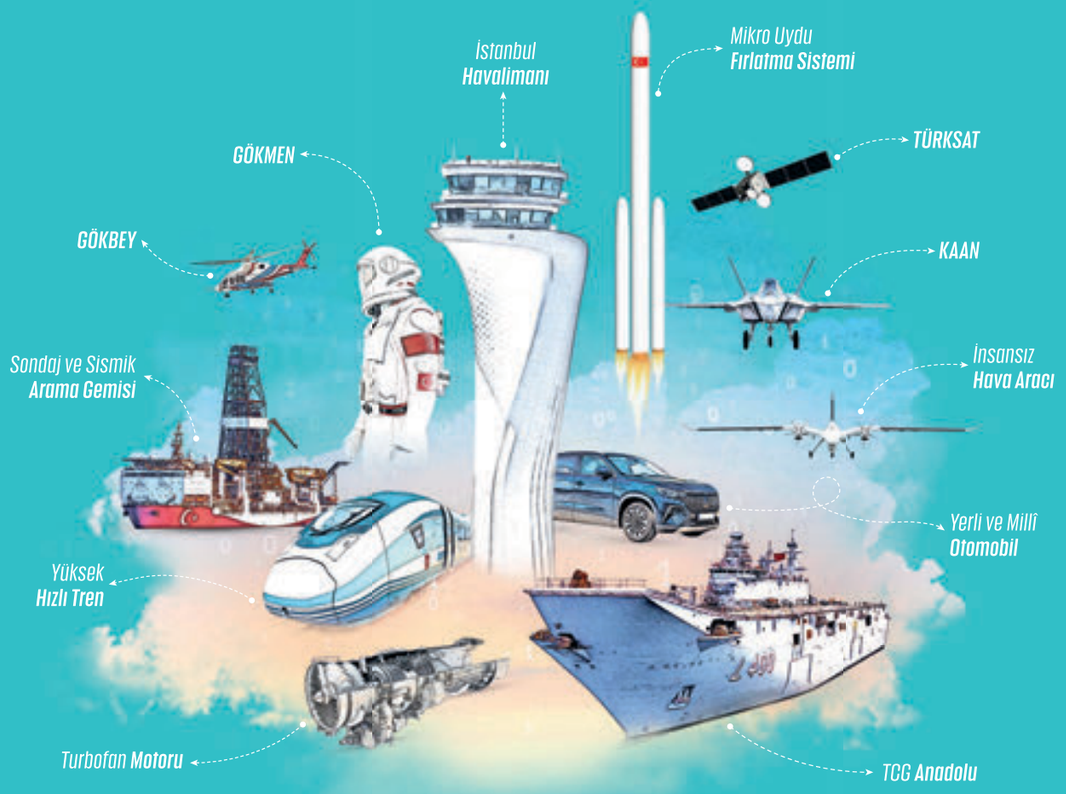
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-8023-0

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ALANI — EBRU UYGULAMALARI 11 - 12 — DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

11-12 GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ALANI

EBRU UYGULAMALARI
Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ALANI

EBRU UYGULAMALARI

11-12
DERS MATERYALİ

Yazar
Özden AYDIN

MÎLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....9461
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİ.....3121

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir suretle alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Dil Uzmanı
Sinem GEN

Program Geliştirme Uzmanı
Seçkin Seçil BAŞARAN

Rehberlik Uzmanı
Cemal KOÇ

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Yasemin Duygu ESEN

Görsel Tasarım Uzmanı
Mehmet YAPICI

ISBN: 978-975-11-8023-0

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

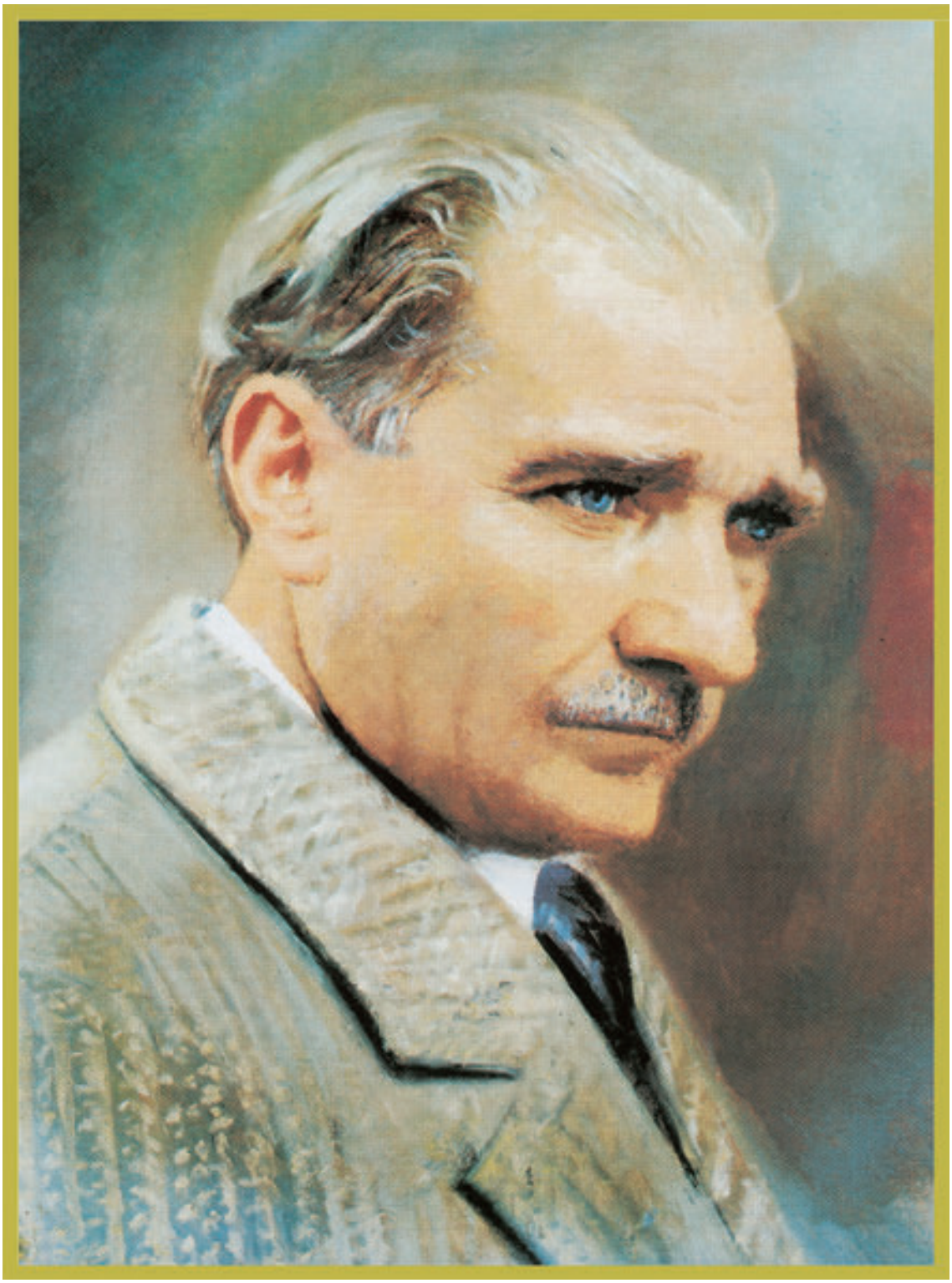
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İçindekiler

1. ÖĞRENME BİRİMİ

DERS MATERYALİNİN TANITIMI 12
1. ÖĞRENME BİRİMİ: ÇİÇEKLİ EBRU ÇEŞİTLERİ 15
1.1. ÇİÇEKLİ EBRU ÇEŞİTLERİ 16
1.1.1. Lâle Ebrusu 17
1.1.2. Gelincik Ebrusu 18
1.1.3. Menekşe Ebrusu 18
1.1.4. Papatya Ebrusu 19
1.1.5. Karanfil Ebrusu 19
1.1.6. Sümbül Ebrusu 20
1.1.7. Koltuk Ebrusu 20
1.2. ÇİÇEKLİ EBRULAR 21
1.2.1. Çiçekli Ebru Boyalarını Hazırlama 22
1.2.2. Lâle Ebrusu 23
1.2.2.1. İkili Tek Lale 23
1.2.2.2. Buket Lale 32
1.2.2.3. Muhayyel Lâle 40
1.2.3. Gelincik Ebrusu 47
1.2.3.1. Buket Gelincik 47
1.2.4. Menekşe Ebrusu 60
1.2.4.1. Buket Menekşe 60
1.2.5. Papatya Ebrusu 69
1.2.5.1. Buket Papatya 69
1.2.5.2. İkili Buket Papatya 77
1.2.6. Karanfil Ebrusu 85
1.2.6.1. İkili Tek Karanfil 85
1.2.7. Sümbül Ebrusu 93
1.2.8. Koltuk Ebrusu 100
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 105

İçindekiler

2. ÖĞRENME BİRİMİ

2. ÖĞRENME BİRİMİ: AKKÂSE EBRULAR 107
2.1. AKKÂSE KALIBI 108
2.1.1. Akkâse Yapılacak Desen ve Yazının Seçimi 109
2.1.2. Akkâse Ebruya Uygun Zemin Ebruları 110
2.1.2.1. Yazının Kalem Kalınlığına Uygun Zemin Ebruları 115
2.1.3. Akkâse Ebru Yapımında Kullanılan Malzemeler 119
2.1.4. Akkâse Kalıbını Hazırlama 124
2.1.4.1. Kalıbı Mühreleme 124
2.1.4.2. Dişi Kalıbı Hazırlama 128
2.1.4.3. Erkek Kalıbı Hazırlama 136
2.2. AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU 141
2.2.1. Akkâseye Uygun Battal Ebrunun Özellikleri ve Yapımı 141
2.2.2. Yapıştırılmış Kalıbı Ebrulama 145
2.2.3. Kalıbı Sökme 148
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 153

İçindekiler

3. ÖĞRENME BİRİMİ

3. ÖĞRENME BİRİMİ: KULLANIM ALANLARINA UYGUN EBRULAR.....155
3.1. PERVAZ EBRULARI 156
3.1.1. Dış Pervaz ve Ara Pervaz Çiftinin Seçimi..... 157
3.1.2. Levhanın Kalem Kalınlığına Uygun Ebru Seçimi..... 161
3.2. RESTORASYONA UYGUN EBRULAR..... 167
3.2.1. Restore Edilecek Eserin Dönemine Karar Verme.....167
3.2.2. Dönemine Uygun Reprodüksiyon Ebrular..... 170
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....175
TERİMLER SÖZLÜĞÜ 177
CEVAP ANAHTARLARI 181
KAYNAKÇA..... 182

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin kapak görselini gösterir.

Öğrenme birimine ait karekodu gösterir.

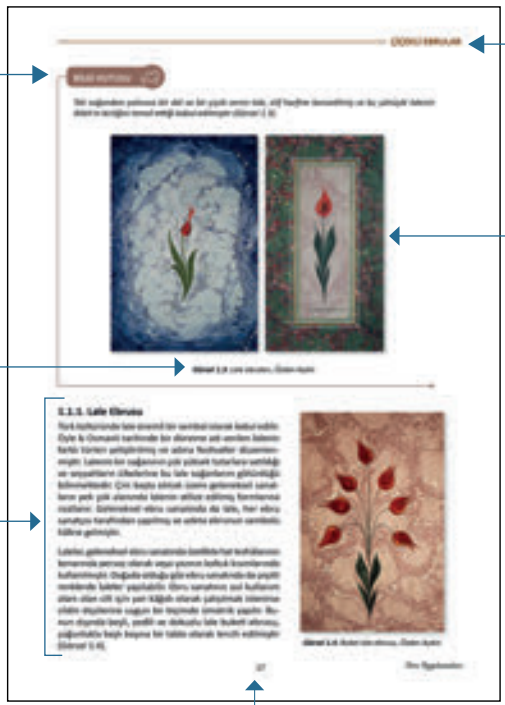
Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan anahtar kavramları gösterir.

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

Öğrencilerin konuya hazırbulunuşluk düzeylerini ölçmeye yarayan soruları gösterir.

Sayfa numaralarını gösterir.

Konu ile ilgili ek bilgiler içeren kutuyu gösterir.

Öğrenme biriminin adı gösterir.

Konu ile ilgili görseli gösterir.

Görsel açıklamalarını gösterir.

Konu anlatımlarını gösterir.

Sayfa numaralarını gösterir.

Öğrenme biriminin sayısını gösterir.

Konu ile ilgili kelime defterini gösterir.

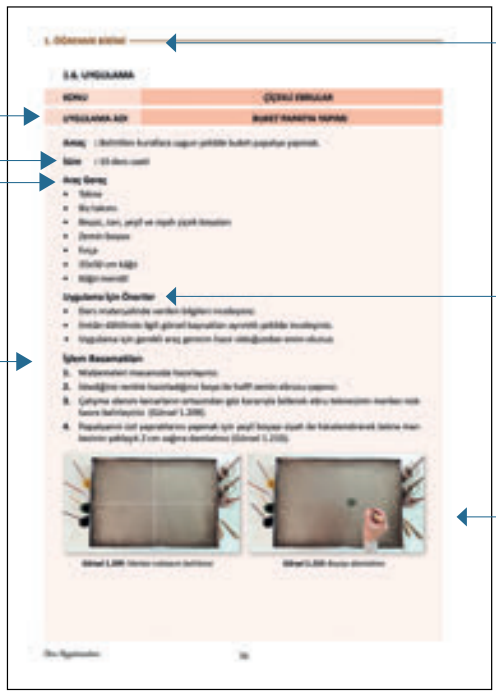
Uygulamanın yapılışını gösterir.

Uygulamanın amacını gösterir.

Uygulama süresini gösterir.

Uygulamada kullanılacak araç gereci gösterir.

Uygulama işlem basamaklarını gösterir.

Uygulama numarasını ve uygulama adını gösterir.

Uygulamaya başlamadan önce dikkat edilmesi gereken önerileri gösterir.

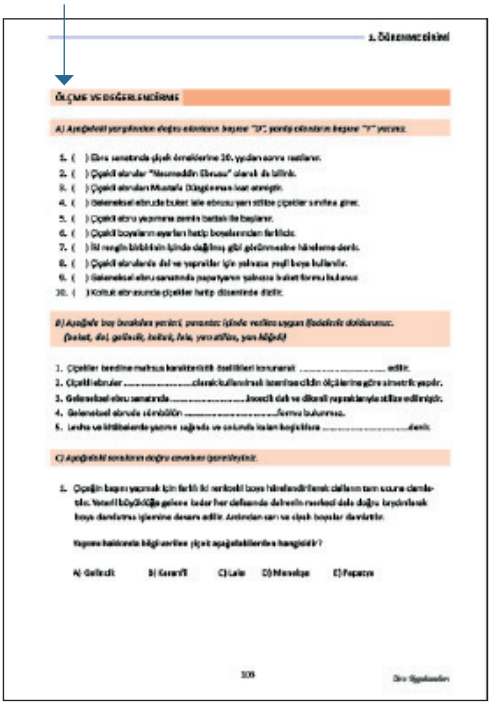
Uygulamada verilen işlem basamakları ile ilgili görselleri gösterir.

Uygulama sonu değerlendirme ve kontrol listelerini gösterir.

Konu ile ilgili alt başlıkları gösterir.

Ölçme ve değerlendirme sayfalarını gösterir.

Ders materyali içerisindeki notları gösterir.

NOT EDİNİZ.

1. Geleneksel ebruda çiçekler kendilerine ait oran ve özellikler korunarak pek çok formda yapılabilir. Bu kitapta belli başlı örnekleri verilen formlar istenen çiçeğe uyarlanabilir.
2. Ebru sanatında çalışma alanı olarak belirlenen alan, teknedeki suyun yüzeyidir. Ebru çalışan kişi teknenin uzun kenarına paralel konumda oturur. Bu sebeple teknedeki yönler Görsel 1.17'de belirtildiği şekilde isimlendirilmiştir. Ebru Uygulamaları Ders Materyali boyunca çiçek yapım aşamalarının anlatımında bu yön isimlerinin esas alındığını unutmayınız.

Görsel 1.17: Teknedeki yönlerin isimlendirilmesi

1.2.2. Lale Ebrusu

Sade görünümü sebebiyle yapımının basit olduğu düşünülse de estetik kurallara uygun olarak lale yapmak, diğer çiçeklere göre daha zordur. Lalenin tek, ikili tek, buket, ikili buket ve muhayyel olmak üzere pek çok formu bulunur. Buket formlar ikiden dokuza kadar dala sahip olabilir.

1.2.2.1. İkili Tek Lale

Geleneksel ebruda tek lalenin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Lalenin yaprakları topkı doğadaki gibi ince ve uzundur. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Tek laleler genellikle cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanıldığından ikili ve simetrik olarak yapılır. Tek lalede lale başı bir birim, dal ve yaprak kısmı ise üç birim olarak yapıldığında estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi yapılacak lalenin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen lale oranlarına göre ayarlanması önerilir (Görsel 1.18).

Görsel 1.18: İkili tek lale ebrusu, Özlem Aydın

23

Konu ile ilgili alt başlıkları gösterir.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ KURALLAR

1. Ellerinizi yıkayıp kuruladıktan sonra atölye önlüğünüzü giyiniz.
2. Ebru yapımına başlanmadan önce çalışma yapılacak ortamı tozlardan arındırınız. Hava akımı nedeniyle su yüzeyine düşen tozlar, boyaları kenara iterek yüzeyde delikler oluşmasına sebep olabilir.
3. Ebru yapımında kullanılan malzemelere yağ, sabun, alkol ve diğer kimyasalların bulaşmamasına dikkat ediniz. Ebru yapılacak ortamda yağ ve alkol içeren spreyleri kullanmayınız.
4. Ortamın ısısını 22 dereceyi geçmeyecek şekilde ayarlayınız.
5. Teknenin rahat görülebilmesi için ebru çalışılacak masanın yüksekliğini bel hizasında ayarlayınız. Masanızın sabit olmasına dikkat ediniz
6. Kol, bel ve sırt ağrıları yaşanmaması için sandalyeye oturarak dik pozisyonda çalışınız. Ayakta çalışmak, hassas biz hareketleri gerektiren çiçekli ve hatip ebrularda şekilleri kontrol etmeyi zorlaştırır.
7. Araç gereçlerinizi hazırlayınız.
8. Teknenizi tozlardan arındırınız. Tekne ilk defa kullanılacaksa tekneye bulaşan imalat artıklarını deterjanla temizleyiniz.
9. Yapacağınız ebruya uygun tekne ve kâğıt seçiniz. Ebru yapımında kâğıdın tekneye rahat yerleştirilmesi ve tekneden rahat çıkarılabilmesi için kâğıt ebadının tekneden 0,5 cm daha dar olması gerekmektedir.
10. Çalışmaya başlamadan önce kullanım durumunuza göre çiçek boylarınızı, kâğıt havlu, fırça vb. araç gerecinizi masaya yerleştiriniz.
11. Kâğıt kesmede kullanılan kretur gibi kesici, desen şekillendirmede kullanılan biz gibi delici aletleri işiniz bitince muhafaza kabına yerleştiriniz.
12. Çalışılacak desene uygun farklı kalınlıklarda bizlerin uçlarını kâğıt havlu ile temizleyip masanıza yerleştiriniz.
13. Su yüzeyinde işlem yaparken kıyafetinizin suya temas etmemesine dikkat ediniz.
14. Deseni kâğıda aktarmadan önce kâğıdın kırık, buruşuk vb. olmadığından emin olunuz.
15. Ebruyu kâğıda aktarırken kâğıdın arkası ıslanırsa kurutma işlemini kumaş üzerinde yapınız.
16. Çalışma yaparken arkadaşlarınızla iş birliği içerisinde olmaya gayret ediniz.
17. Çalışmanız sırasında sabırlı ve dikkatli olunuz.
18. Çalışmanız bittikten sonra malzemelerinizi toplayınız.
19. Kesici ve delici aletleri emniyete alınız.
20. Ortamın sıcak olması durumunda ebru suyunu buzdolabına kaldırınız.
21. İsrafın önüne geçmek için azalan boyaları tek kavanozda birleştirip kapağını kapatınız.
22. Tekne, kavanoz, biz ve fırçaları sadece su ile temizleyiniz.
23. Neftli boyalar için kullanılan pipet ve kavanozları diğer malzemelerden ayrı tutunuz.
24. Masanın üzerini ve atölyeyi temizleyiniz.
25. Kuruyan kâğıtları bir araya toplayınız. Ütü gerektiren kâğıtları kullanma kılavuzuna uygun olarak arka yüzünden hafif ısıda ütüleyiniz.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

ÇİÇEKLİ EBRU ÇEŞİTLERİ

KONULAR
1.1. ÇİÇEKLİ EBRU ÇEŞİTLERİ
1.2. ÇİÇEKLİ EBRULAR

ANAHTAR KAVRAMLAR
buket, gelincik, karanfil, lale, menekşe, papatya, sümbül

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Doğadaki çiçekleri renk ve oran bakımından inceleyiniz. Ebru sanatındaki çiçekleri doğadaki çiçeklerle karşılaştırınız ve dikkatinizi çeken özellikleri arkadaşlarınızla paylaşınız.**

2. **Aristoteles'e göre sanatın rolü "doğayı taklit" etmektir. Doğadan ilham almak ile onu taklit etmek arasında ne gibi farklılıklar olduğunu ebru sanatı bağlamında arkadaşlarınızla tartışınız.**

1.1. ÇİÇEKLİ EBRU ÇEŞİTLERİ

Ebru sanatında temel formlar olarak bilinen battal, gel-git, taraklı, şal gibi çeşitlerin dışında farklı desen denemeleri de yapılmıştır. Bunların içerisinde en fazla ilgi gören desenler çiçekli ebrulardır. 20. yy.dan önceki örneklere bakıldığında tam stilize çiçek formlarının kitap kapaklarında yan kâğıdı olarak kullanıldığı görülmektedir (Görsel 1.1). M. Necmeddin Okyay (ö. 1976) ise pek çok çiçeği yarı stilize formda yapmayı denemiş ve bugünkü çalışmaların temelini oluşturmuştur (Görsel 1.2). M. Necmeddin Okyay, çiçekli ebruları icat eden kişi olmamakla birlikte bu ebruları gerçeğe en yakın şekilde yapmaya çalışmış ve yarı stilize çiçekler icat etmiştir. Bu nedenle M. Necmeddin Okyay'a bir vefa göstergesi olarak günümüzde çiçekli ebrulara "Necmeddin Ebrusu" da denilmektedir.

M. Necmeddin Okyay'ın talebesi Mustafa Düzgünman (ö. 1990) hocasından aldığı mirası daha da ileriye taşıyarak çiçekli ebrulara estetik bir form kazandırmıştır. Yaşadığı dönemde geleneksel ebru sanatının en önemli temsilcisi olan Mustafa Düzgünman papatya ebrusunu ilk defa denemiş ve ebru sanatına kazandırmıştır. Mustafa Düzgünman'dan günümüze kadar pek çok ebru sanatçısı yetişmiş ve çiçekler farklı sanatçılar tarafından yorumlanagelmiştir.

Görsel 1.1: *18. yy. tam stilize çiçek örneği, Hatip Mehmed Efendi (Kalem Güzeli Koleksiyonu)*

Görsel 1.2: *20. yy. yarı stilize lale ebrusu, Necmeddin Okyay (Kalem Güzeli Koleksiyonu)*

BİLGİ KUTUSU

Stilizasyon, *bir çiçeğin sadeleştirilerek çizilmesidir. Tam stilizasyonda çiçekler karakteristik özelliklerini yansıtmazken yarı stilizasyonda kendilerine mahsus yaprak ve çiçek başları ile birlikte tasarlanır. Çiçekli ebru çeşitleri de karakteristik özelliklerini bünyelerinde barındırdıkları için* ***yarı stilize çiçekler*** *grubunda yer alır.*

BİLGİ KUTUSU

Tek soğandan yalnızca bir dal ve bir çiçek veren lale, elif harfine benzetilmiş ve bu yönüyle lalenin Allah'ın birliğini temsil ettiği kabul edilmiştir (Görsel 1.3).

Görsel 1.3: *Lale ebruları, Özden Aydın*

1.1.1. Lale Ebrusu

Türk kültüründe lale önemli bir sembol olarak kabul edilir. Öyle ki Osmanlı tarihinde bir döneme adı verilen lalenin farklı türleri yetiştirilmiş ve adına festivaller düzenlenmiştir. Lalenin bir soğanının çok yüksek tutarlara satıldığı ve seyyahların ülkelerine bu lale soğanlarını götürdüğü bilinmektedir. Çini başta olmak üzere geleneksel sanatların pek çok alanında lalenin stilize edilmiş formlarına rastlanır. Geleneksel ebru sanatında da lale, her ebru sanatçısı tarafından yapılmış ve adeta ebrunun sembolü hâline gelmiştir.

Laleler, geleneksel ebru sanatında özellikle hat levhâlarının kenarında pervaz olarak veya yazının koltuk kısımlarında kullanılmıştır. Doğada olduğu gibi ebru sanatında da çeşitli renklerde laleler yapılabilir. Ebru sanatının asıl kullanım alanı olan cilt için yan kâğıdı olarak çalışılmak istenirse cildin ölçülerine uygun bir biçimde simetrik yapılır. Bunun dışında beşli, yedili ve dokuzlu lale buketi ebrusu, çoğunlukla başlı başına bir tablo olarak tercih edilmiştir (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: *Buket lale ebrusu, Özden Aydın*

1.1.2. Gelincik Ebrusu

Gelincik oldukça hassas yapıya sahip olan narin bir yaban çiçeğidir. Doğada bu çiçeğin kırmızı, turuncu, sarı ve beyaz renkleri mevcuttur. Gelincik, geleneksel ebru sanatında incecik dalı ve dikenli yapraklarıyla stilize edilmiştir (Görsel 1.5). Kırmızı gelinciğin ebru sanatında yaygın olarak kullanıldığı görülür. Gelinciğin tek dallı formları olsa da Mustafa Düzgünman gelinciği açmış görüntüsü, yandan görüntüsü ve tomurcuğuyla birlikte yaparak estetik bir buket tasarımı elde etmiştir (Görsel 1.6). Yedi ve on dallı gelincik buketi ebrusu, çoğunlukla başlı başına bir tablo olarak tercih edilmiştir.

Görsel 1.5: *Tek dallı gelincik ebrusu, Fuat Başar*

Görsel 1.6: *Buket gelincik ebrusu, Mustafa Düzgünman (Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu)*

1.1.3. Menekşe Ebrusu

Menekşe çiçeği her iklimde yetişebilen bir bitkidir. Doğada menekşenin çok sayıda farklı türü ve rengi mevcuttur. Geleneksel ebru sanatında hercai menekşenin stilize edilmiş formu kullanılır. Menekşe ebrusu dört, beş dallı buket formunda veya tek dallı olarak yapılabilir. Simetrik iki menekşe buketi, cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanılır (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: *Simetrik iki buket menekşe ebrusu, Özden Aydın*

1.1.4. Papatya Ebrusu

Papatya çiçeği her coğrafyada yetişebilen bir kır bitkisidir. Papatyanın en çok beyaz rengi bilinse de sarı renkte açanları da mevcuttur. Papatya çiçeğini geleneksel ebruya Mustafa Düzgünman kazandırmıştır. Düzgünman, açmış papatyaları üstten görünen hâliyle buket formunda stilize etmiştir (Görsel 1.8). Açmış görüntüsü, yandan görüntüsü ve tomurcuğuyla birlikte yapılan örnekleri de bulunan papatyanın yaprakları tıpkı gelincik ebrusu gibi dikenlidir (Görsel 1.9). Papatya ebrusu tablo olarak dört, beş ve yedi dallı buket formunda veya tek dallı olarak yapılabilir. Simetrik iki papatya buketi cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanılır.

Görsel 1.8: *Buket papatya ebrusu, Mustafa Düzgünman (Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu)*

Görsel 1.9: *Buket papatya ebrusu, Özden Aydın*

1.1.5. Karanfil Ebrusu

Karanfil çiçeği tıbbi amaçlar için de kullanılan hoş kokulu bir bahçe bitkisidir. Kır karanfili olarak da bilinen bu çiçeğin pembe, beyaz, kırmızı, sarı, turuncu gibi çok çeşitli renkleri mevcuttur. Türk kültüründe de özel bir yeri olan karanfil çiçeğine özellikle çini ve kumaşlarda sıklıkla rastlanır.

Ebru sanatında laleden sonra en çok yapılan çiçek karanfildir. Lale ebrusunda olduğu gibi tek dallı simetrik iki karanfil çiçeği yan kâğıdı olarak sıklıkla kullanılır. Beş ve yedi dallı karanfil buketi ebrusu başlı başına bir tablo olarak tercih edilir (Görsel 1.10).

Görsel 1.10: *Buket karanfil ebrusu, Özden Aydın*

1.1.6. Sümbül Ebrusu

Sümbül; bahar aylarında beyaz, sarı, mor veya pembe renkli çiçekler açan soğanlı bir bitki türüdür. Ebru sanatında tıpkı lale ve karanfil gibi tek dallı simetrik iki sümbül olarak yapılır (Görsel 1.11). Genellikle yan kâğıdı olarak tercih edilir. Diğer çiçeklerin aksine sümbül, buket formunda kullanılmamıştır.

Görsel 1.11: *Sümbül ebrusu, Özden Aydın*

1.1.7. Koltuk Ebrusu

Hat sanatındaki levha ve kitâbelerde farklı uzunluk ve doğrultuda satırlar hâlinde yazılmış bir yazının sağında ve solunda kalan çoğunlukla kare, üçgen yahut dikdörtgen şeklinde; cetvel çekilerek belirlenmiş boşluklara ***koltuk*** denir. Koltuklar genellikle tezhip tasarımlarıyla süslenir. Pervaz ve koltuklarda ebrunun tercih edildiği eserler de mevcuttur. Bu eserlerde koltuk boşluğuna uygun büyüklükte çiçekli ebrular yapılır (Görsel 1.12). Koltuk boşluğunu doldurmak amacıyla küçük boyutta yapılan bu çiçeklere ***koltuk ebrusu*** denilmiştir.

Görsel 1.12: *Özden Aydın'a ait icazetnamede kullanılan koltuk menekşe ebrusu*

Kullanılacak koltuk boşluğuna göre çiçekler arasındaki mesafe hesaplanarak hatip ebrusuna benzer şekilde damlalar sıralanır. Koltuk boşluğunun genişliğine göre çiçeklerin tek dallı veya buket formları tercih edilebilir.

BİLGİ KUTUSU

*Hatip ebrusu düzeninde dizilerek verev veya düz yönde yapılan çiçeklere **yol ebrusu** denir. Yol ebrusunda çiçekler oldukça küçük boyuttadır (Görsel 1.13).*

***Görsel 1.13:** Yol ebrusu, Özden Aydın*

1.2. ÇİÇEKLİ EBRULAR

Ebru bir su yüzü sanatıdır. Suya düşen her boya damlası renkli bir daireye dönüşür. Sanatçı suyun yüzeyindeki bu dairelere şekil vererek pek çok desen ve form oluşturur. Hatip ve çiçekler bunların başında gelir. Bir çiçeği oluşturmak için izlenmesi gereken aşamalar ve teknik bilgiler öğrenildikten sonra çokça alıştırma yapılarak estetik bir görüntü elde edilir. Ancak kullanılan boyaların ayarları doğru yapılmadığında ortaya estetik bir çiçek çıksa bile kullanılamaz.

Boya ayarı yapabilmek geleneksel ebru sanatının en önemli aşamasıdır. Ayarı doğru yapılmayan boyalar kâğıda tutunamadıkları için kâğıdın suyu sıyırılırken akar. Bu durum, boyaların kâğıt üzerinde birbirine karışmasına ve ebrunun bulanık görünmesine sebep olur. Akma olmadan kalın bir katman olarak kâğıda tutunabilen boyalar ise zaman içerisinde dökülmeye başlar. Her iki durumda da yapılan ebrunun kalitesi düşeceğinden yan kâğıdı, pervaz veya tablo olarak kullanılması uygun değildir. Emek ve zaman israfının önüne geçmek için boyaların ayarı tam yapılmalıdır.

1.2.1. Çiçekli Ebru Boyalarını Hazırlama

Çiçek boyaları hatip boyaları ile hemen hemen aynı şekilde hazırlanır. Genel bir ölçü vermek gerekirse 40 cc kavanozun üçte biri boya, kalanı su olmalıdır. Ancak boyaların özgül ağırlıklarının farklı olması sebebiyle bu oranın boyanın çeşidine ve rengine göre değiştiği unutulmamalıdır. En nihai karar su yüzeyinde denemek suretiyle verilmelidir (Görsel 1.14).

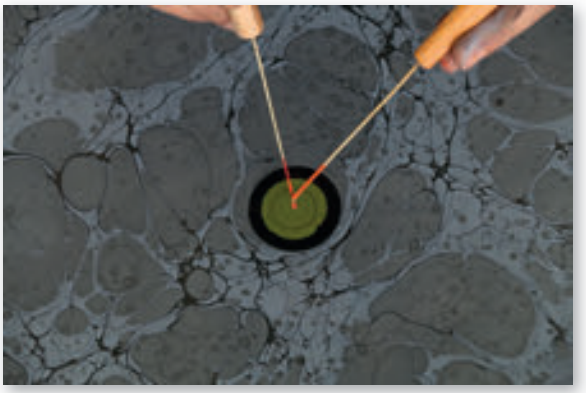
Görsel 1.14: *Çiçek boyalarının su yüzeyinde denenmesi*

Boya ayarı yaparken, orta kalınlıkta biz yardımıyla damlatma işlemi yapılması önerilir. Yapılacak çiçek çeşidine göre değişmekle beraber bir damlanın çapının 3-4 cm olması idealdir. Boyalar bu ölçüye ulaşana kadar öd ilave edilip her seferinde su yüzeyinde denenmelidir. Boyaların önceden hazırlanıp öd ile birkaç gün bekletilmesi olgunlaşıp parlak bir hâl almasını ve akmadan kâğıda yapışmasını sağlar (Görsel 1.15).

Görsel 1.15: *Çiçek ebrusu yapmak üzere önceden hazırlanıp öd ile bekletilen boyalar*

Boya, iki bizi birbirine dokundurarak da damlatılabilir. Bu işlemde boyalar biz üzerinde birbirine tam olarak karışmadığı için iki renkli bir görüntü elde edilir. İki rengin su yüzeyinde birbirinin içinde dağılmış gibi görünmesine ***hâreleme*** denir. Hâreli renk, çiçeklere derinlik kattığından sıklıkla tercih edilir. Biz yardımıyla karıştırılan iki renkten biri hâkim renk olduğundan hâre rengi için ince biz kullanılır. Örneğin yapraklar için siyah hâreli yeşil bir daire elde etmek istenirse yeşil renk için orta, hâre rengi için ondan daha ince bir biz kullanılır (Görsel 1.16).

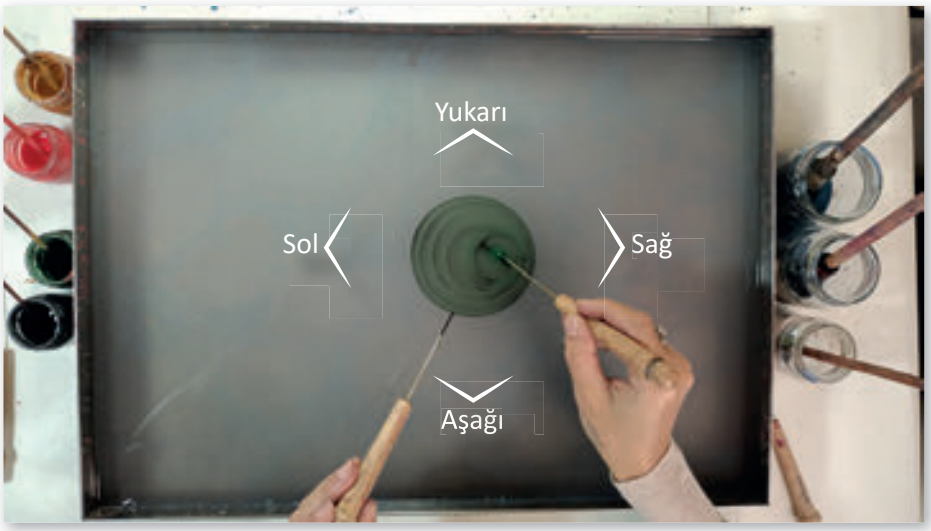

Görsel 1.16: *İki biz kullanarak boyayı hârelendirme işlemi*

Çiçekli ebrularda dal ve yapraklar yeşil, çiçek başları ise ona uygun renkte tercih edilir. 35 x 50 cm tekne için yaprakların oluşturulacağı daire üç damlada istenen büyüklüğe ulaşmalıdır. Dal ve bütün yaprakların aynı daireden oluşturulduğu çiçeklerde damla sayısı beşe çıkabilir. Çanak yapraklar daha küçük olduğundan damlatma işlemi ince biz yardımıyla yapılır. Çiçek başlarında ise en az iki damla ile istenen büyüklük elde edilmelidir. Çiçeğin tomurcukları daha küçük olduğundan damlatma işlemi ince biz yardımıyla yapılır. Çiçeklerin küçük ölçekte yapıldığı koltuk ebrusunda damlalar ince biz yardımıyla damlatılır.

NOT EDİNİZ.

1. Geleneksel ebruda çiçekler kendilerine ait oran ve özellikler korunarak pek çok formda yapılabilir. Ders materyalinde belli başlı örnekleri verilen formlar istenen çiçeğe uyarlanabilir.
2. Ebru sanatında çalışma alanı olarak belirlenen alan, teknedeki suyun yüzeyidir. Ebru çalışan kişi teknenin uzun kenarına paralel konumda oturmalıdır. Bu sebeple teknedeki yönler Görsel 1.17'de belirtildiği şekilde isimlendirilmiştir. Ebru Uygulamaları Ders Materyali boyunca çiçek yapım aşamalarının anlatımında bu yön isimlerinin esas alındığını unutmayınız.

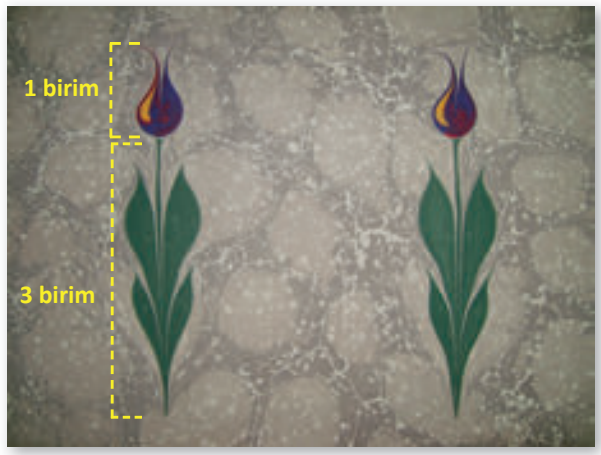
Görsel 1.17: *Teknedeki yönlerin isimlendirilmesi*

1.2.2. Lale Ebrusu

Sade görünümü sebebiyle yapımının basit olduğu düşünülse de estetik kurallara uygun olarak lale yapmak, diğer çiçeklere göre daha zordur. Lalenin tek, ikili tek, buket, ikili buket ve muhayyel olmak üzere pek çok formu bulunur. Buket formlar ikiden dokuza kadar dala sahip olabilir.

1.2.2.1. İkili Tek Lale

Geleneksel ebruda tek lalenin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Lalenin yaprakları tıpkı doğadaki gibi ince ve uzundur. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Tek laleler genellikle cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanıldığından ikili ve simetrik olarak yapılır. Tek lalede lale başı bir birim, dal ve yaprak kısmı ise üç birim olarak yapıldığında estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi yapılacak lalenin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirlenen lale oranlarına göre ayarlanması önerilir (Görsel 1.18).

Görsel 1.18: *İkili tek lale ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ? İkili Tek Lale Yapımı

Çalışma alanı sağ ve sol olmak üzere ikiye bölünür ve her bölümün merkez noktası göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Her bölümün merkezine dal ve üst yapraklar için üç damla, alt yapraklar için bir damla yeşil boya damlatılır. Boya, kalın biz yardımıyla yeşil dairenin sınırından merkez hizasında teknenin yukarı kısmına doğru yürütülür. Aynı işlem ikinci kere yapılır. Bu, lalenin dalını oluşturacaktır.

Biz, dalın sağından suya daldırılır ve alttaki yeşil dairenin ortasına kadar çekilir. Dalın sol kısmından aynı yol takip edilir ve bu defa alttaki dairenin dışına çıkılarak uzatılır. Bu işlem sonucunda dal ve yaprak bölümleri oluşur. Yaprakların uç kısımları yukarı yönlü çekilerek yaprağın ucu sivri hâle getirilir.

Lalenin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalın tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar dairenin merkezine boya damlatma işlemine devam edilir. Biz, dalın hizasında ve dairenin dış sınırından merkeze doğru çekilir. Böylece kalp şekline benzer bir görüntü elde edilir. Kalp şeklinin bir yarısı sağa doğru kıvrılır diğeri ise yukarı yönlü kavisli çekilir böylece lalenin başı yapılmış olur. Aynı işlemler diğer laleye de uygulandıktan sonra ***ikili tek lale ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.1. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	İKİLİ TEK LALE YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde ikili tek lale yapmak.

Süre : 10 ders saati

Araç Gereç

- Tekne
- Biz takımı
- Yeşil, kırmızı ve beyaz çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını uzun kenarın ortasından göz kararıyla ikiye bölerek her bölümün merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.19).
4. Yeşil boyayı karıştırınız. Bizi kavanoza daldırarak boyayı alınız (Görsel 1.20).

Görsel 1.19: Merkez noktalarını bulma

Görsel 1.20: *Boyayı alma*

5. Teknenin uzun kenarından iki bölüme ayırdığınız su yüzeyinin sol bölümünde boyayı tam merkeze damlatınız (Görsel 1.21).
6. Aynı işlemi su yüzeyinin sağ bölümüne de uygulayınız (Görsel 1.22).

Görsel 1.21: *Boyayı sol bölüme damlatma*

Görsel 1.22: *Boyayı sağ bölüme damlatma*

7. Yeşil dairelerin merkezlerine ikinci kez boya damlatarak daireyi genişletiniz (Görsel 1.23).
8. Lalenin alt yapraklarını yapmak için yeşil boyayı ilk dairelerin merkezleri hizasında damlatınız (Görsel 1.24).

Görsel 1.23: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.24: *Alt yaprakların boyasını damlatma*

9. Lalenin dalını oluşturmak için üstteki dairelerin merkezinde bizi suya daldırınız. Boyayı biz yardımıyla yukarı yönde yürütünüz (Görsel 1.25).
10. Aynı işlemi dal çizgisi kalın ve düz olacak şekilde tekrarlayınız (Görsel 1.26).

Görsel 1.25: *Dal çizgisini başlatma*

Görsel 1.26: *Dal çizgisini kalınlaştırma*

11. Dal çizgisini ikinci lale için de uygulayınız (Görsel 1.27).
12. Lalenin yapraklarını oluşturmak için bizi dalın sol kısmında suya daldırınız (Görsel 1.28).

Görsel 1.27: *İkinci lale üzerinde dal çizgisini oluşturma*

Görsel 1.28: *Lalenin yapraklarını oluşturma*

13. Bizi alttaki dairenin merkez noktasına kadar çekiniz (Görsel 1.29).

Görsel 1.29: *Lalenin yapraklarını oluşturma*

14. Bizi dalın sağ tarafında suya daldırarak alttaki dairenin dışına kadar çekiniz (Görsel 1.30 ve 1.31).

Görsel 1.30: *Lalenin yapraklarını oluşturma*

Görsel 1.31: *Lalenin yapraklarını oluşturma*

15. Aynı işlemleri diğer lale için de uygulayınız (Görsel 1.32).

Görsel 1.32: *Lalenin yapraklarını oluşturma*

16. Üst ve alt yaprakların uçlarını biz yardımıyla yukarı yönlü çekiniz (Görsel 1.33, 1.34, 1.35, 1.36 ve 1.37).

Görsel 1.33: *Yaprakların ucunu yapma*

Görsel 1.34: *Yaprakların ucunu yapma*

Görsel 1.35: *Yaprakların ucunu yapma*

Görsel 1.36: *Yaprakların ucunu yapma*

Görsel 1.37: *Yaprakların ucunu yapma*

17. Kırmızı ve beyaz boyayı karıştırınız. İki biz yardımıyla boyaları alınız. Kırmızı boyayı beyaz ile hârelendiriniz (Görsel 1.38).

18. Dal çizgilerinin bitimine beyaz hâreli kırmızı boyayı damlatınız (Görsel 1.39 ve 1.40).

Görsel 1.38: *Boyaları hârelendirme*

Görsel 1.39: *Kırmızı boyayı damlatma*

Görsel 1.40: *Kırmızı boyayı damlatma*

19. İstenen büyüklüğe ulaşana kadar dairelerin merkezine boyayı damlatmaya devam ediniz (Görsel 1.41 ve 1.42).

Görsel 1.41: *Kırmızı daireyi genişletme*

Görsel 1.42: *Kırmızı daireyi genişletme*

20. Kırmızı dairelerin dış sınırından merkezine kadar dal çizgisinin hizasında bizi suya daldırarak çekiniz (Görsel 1.43 ve 1.44).

Görsel 1.43: *Lalenin başını oluşturma*

Görsel 1.44: *Lalenin başını oluşturma*

21. Lalenin başını yapmak için bizi, kırmızı dairenin bir tarafında ucunu kıvırarak diğerinde ise hafif kavisli yukarı yönde çekiniz (Görsel 1.45, 1.46 ve 1.47).

Görsel 1.45: *Lalenin başını yapma*

Görsel 1.46: *Lalenin başını yapma*

Görsel 1.47: *Lalenin başını yapma*

22. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.48).
23. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.49).
24. İkili tek lale ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.50).

Görsel 1.48: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

Görsel 1.49: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

Görsel 1.50: *İkili tek lale ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

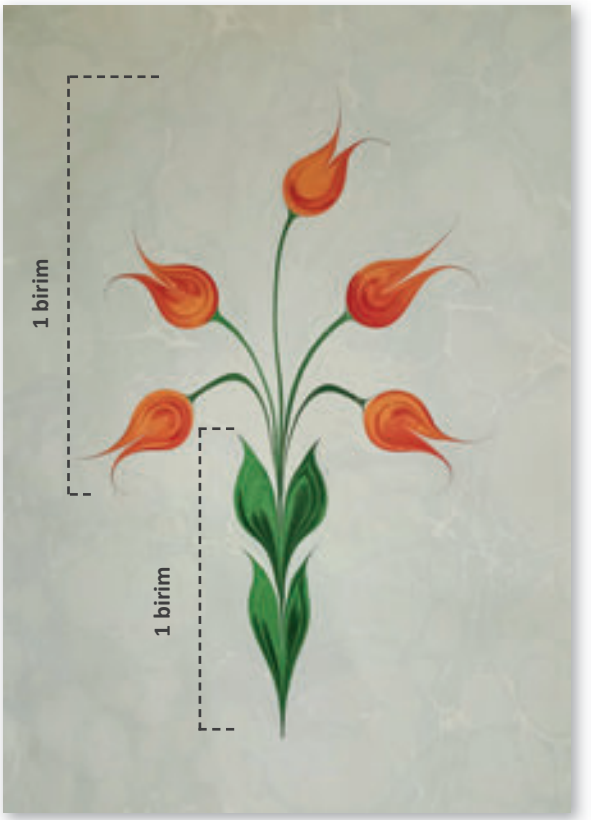
İkili Tek Lale Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Lalelerin dalını yaptı.	_____	_____
4. Lalelerin yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Lalelerin başını yaptı.	_____	_____
6. İkili tek lale ebrusunu kâğıda temiz şekilde aktardı.	_____	_____
7. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.2.2. Buket Lale

Geleneksel ebruda buket lalenin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Çalışma alanının büyüklüğüne göre bir bukette dört, beş, yedi ve dokuz dal bulunabilir. Yan kâğıdı olarak yapılan ikili buket laleler genellikle dört dallıdır. En çok tercih edilen beş dallı bukette, dal ve lale başlarının olduğu bölüm ile yapraklar eşit uzunlukta olduğunda estetik bir görünüm elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak buketin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen buket lale oranlarına göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.51).

Görsel 1.51: *Buket lale ebrusu, Özden Aydın*

NOT EDİNİZ.

Dik pozisyonda tablo olarak sergilenen buket çiçekler, ebru teknesinin uzun kenarına paralel olacak şekilde yapılır. Yapılış yönü dolayısıyla başlangıçta estetik bir görüntü elde etmek zor olsa da çok pratik yapılarak istenen sonuca ulaşılır.

NASIL YAPILIR

Buket Lale Yapımı

Çalışma alanının merkez noktası göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Merkezin 2 cm sağına üst yapraklar için üç damla yeşil boya damlatılır. Oluşan dairenin sınırından 1 cm uzağa alt yapraklar için iki damla yeşil boya damlatılır. Dallar için ilk dairenin sınırından 4 cm uzağa ve soluna üç damla yeşil boya damlatılır. Daire çaplarının uzunluğu soldan sağa sırasıyla yaklaşık 5, 5 ve 3 cm olmalıdır.

Dalların dördü kalın biz yardımıyla X işareti şeklinde, beşinci dal ise sol taraftaki iki dalın arasından hafif kavisle yapılır. Ardından biz, her bir dalın arasında suya daldırılarak üst yaprak dairesinin merkezine kadar çekilir. Son aralıkta daldırılan biz, alt yaprak dairesinin dışına kadar çekilir. Yaprakların uç kısımları sol yönlü çekilerek yaprağın ucu sivri hâle getirilir.

Lalelerin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalların tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar dairenin merkezine boya damlatma işlemine devam edilir. Dalın doğrultusu göz önünde bulundurularak lale başları yapılır. Lale başının uçları arasındaki V şeklinde boşluk dal ile aynı doğrultuda olmalıdır. Lale başları tamamlandıktan sonra ***buket lale ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.2. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	BUKET LALE YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde buket lale yapmak.

Süre : 10 ders saati

Araç Gereç

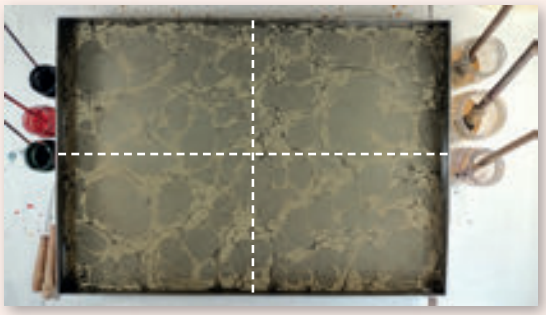
- Tekne
- Biz takımı
- Yeşil, kırmızı ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

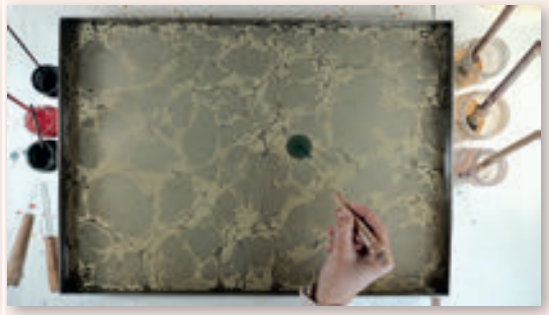
- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını kenarların ortasından göz kararıyla bölerek ebru teknesinin merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.52).
4. Lalenin üst yapraklarını yapmak için yeşil boyayı siyah ile hârelendirerek tekne merkezinin yaklaşık 2 cm sağına damlatınız (Görsel 1.53).

Görsel 1.52: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.53: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.54).
6. Lalenin alt yaprakları için siyah hareli yeşil boyayı, yeşil dairenin merkezi hizasında ve sağ yönde damlatınız (Görsel 1.55).

Görsel 1.54: *Dairenin çapını genişletme*

Görsel 1.55: *Boyayı damlatma*

7. İkinci dairenin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.56).
8. Lalenin alt yapraklarını yapmak için yeşil boyayı ilk dairelerin merkezleri hizasında damlatınız (Görsel 1.57).

Görsel 1.56: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.57: *Boyayı damlatma*

9. Dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.58).
10. Üçüncü dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak sağ ve verev yönde boyayı yürütünüz (Görsel 1.59).

Görsel 1.58: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.59: *Dalları oluşturma*

11. Aynı işlemi simetrik olarak diğer tarafa da uygulayınız (Görsel 1.60).

12. Dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak sol ve verev yönde boyayı yürütünüz. Ardından aynı işlemi simetriğine uygulayınız (Görsel 1.61 ve 1.62).

13. Merkez noktasında bizi suya daldırarak sol yönlü ve kavisli bir çizgi çiziniz (Görsel 1.63).

Görsel 1.60: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.61: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.62: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.63: *Dalları oluşturma*

14. Tüm çizgilerin üzerinden ikinci defa giderek dalları kalınlaştırınız (Görsel 1.64 ve 1.65).

Görsel 1.64: *Dalları kalınlaştırma*

Görsel 1.65: *Dalları kalınlaştırma*

15. Dal çizgilerinin merkezinde bizi suya daldırınız. Boyayı üst yaprak dairesinin sınırına kadar yürütüp bırakınız (Görsel 1.66 ve 1.67).

Görsel 1.66: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.67: *Dal çizgilerini ayırma*

16. Her iki dalın arasındaki boşlukta bizi suya daldırarak merkez yönünde çekiniz (Görsel 1.68, 1.69 ve 1.70).

Görsel 1.68: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.69: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.70: *Yaprakları oluşturma*

17. Son boşlukta bizi suya daldırarak merkez hizasında ve sağa doğru çekerek boyayı uzatınız (Görsel 1.71 ve 1.72).

Görsel 1.71: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.72: *Yaprakları oluşturma*

18. Yaprakların uçlarını çekiniz (Görsel 1.73 ve 1.74).

Görsel 1.73: *Yaprakların ucunu çekme*

Görsel 1.74: *Yaprakların ucunu çekme*

19. Kırmızı boyayı siyah ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.75 ve 1.76).

Görsel 1.75: *Kırmızı boyayı damlatma*

Görsel 1.76: *Kırmızı boyayı damlatma*

20. Dairelerin çapı yaklaşık 4 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.77).

21. Dalın yönünü takip ederek kırmızı dairelerin dışından merkezine doğru bizi yürütünüz (Görsel 1.78).

Görsel 1.77: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.78: *Lalenin başını oluşturma*

22. Lale başının uçlarını çekerek uzatınız (Görsel 1.79 ve 1.80).

Görsel 1.79: *Lalenin başını yapma*

Görsel 1.80: *Lalenin başını yapma*

23. Aynı işlemi bütün lale başlarına uygulayınız (Görsel 1.81).

Görsel 1.81: *Lalenin başını yapma*

24. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.82).

25. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.83).

Görsel 1.82: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

Görsel 1.83: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

26. Buket lale ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.84).

Görsel 1.84: *Buket lale ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Buket Lale Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Buket lalenin dallarını yaptı.	_____	_____
4. Buket lalenin yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Lalelerin başını yaptı.	_____	_____
6. Buket lale ebrusunu kâğıda temiz şekilde aktardı.	_____	_____
7. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.2.3. Muhayyel Lale

Muhayyel, Türkçede "hayal edilmiş, hayalî" anlamına gelen Arapça kökenli bir kelimedir. Muhayyel lale, geleneksel ebru sanatının geçmişten günümüze kullanılan lale formları dışında, sanatçının yorumuna göre değişen yaprak ve dallara sahip olduğu için "muhayyel" olarak isimlendirilmiştir.

Muhayyel lalenin iki tane kısa ve bir tane uzun olmak üzere toplam üç yaprağı vardır. Dalı hafif S şeklinde kavisli yapıldığı için estetik açıdan göze hoş görünür. Genellikle dikey olarak tek lale yapılsa da yan kâğıdı olarak kullanıldığında ikili ve simetrik olarak da tercih edilir. Lalenin başı bir birim olarak kabul edildiğinde dal ve yaprak kısmı üç birim olursa estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak lalenin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen lale oranlarına göre ayarlanması önerilir (Görsel 1.85).

Görsel 1.85: *Muhayyel lale ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ? — **Muhayyel Lale Yapımı**

Muhayyel lalede dal ve yapraklar büyükçe bir daireden elde edilir. Yaprakların ince ve uzun olması için her damlatma işleminde merkez noktası sağa kaydırılmalıdır.

Çalışma alanının merkez noktası göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Merkezin 3 cm sağına yapraklar ve dal için yeşil boya damlatılır. Oluşan dairenin çapı 8 cm uzunluğa ulaşana kadar her defasında merkez noktası sağa kaydırılarak damlatma işlemine devam edilmelidir. Böylece yumurta şekline benzeyen bir daire elde edilir. Dalı yapmak için dairenin sol tarafında sınır çizgisine yakın noktada biz suya daldırılır. Hafif kavisle sola doğru yürütülür. Aynı işlem tekrar edilir. Yaprakları oluşturmak için dairenin merkez noktasında biz suya daldırılarak sol yönde hafif kavisle çekilir. Ardından yeşilin dış kısmında ve merkez hizasında biz suya daldırılarak sol yönde hafif kavisle çekilir. Yaprağın birinin ince ve uzun olması için bu işlem tekrar edilir. Üçüncü yaprak uzun yaprağın altında kendiliğinden oluşacaktır. Biz dalın her iki tarafından S hareketiyle sağa doğru çekildikten sonra yapraklar ve dal birbirinden ayrılmış olur.

Lalenin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalın tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar dairenin merkezine boya damlatma işlemine devam edilir. Lale başı yapılırken dalın kavisli yönü takip edilmelidir. Lale başı tamamlandıktan sonra ***muhayyel lale ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.3. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	MUHAYYEL LALE YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde muhayyel lale yapmak.

Süre : 9 ders saati

Araç Gereç

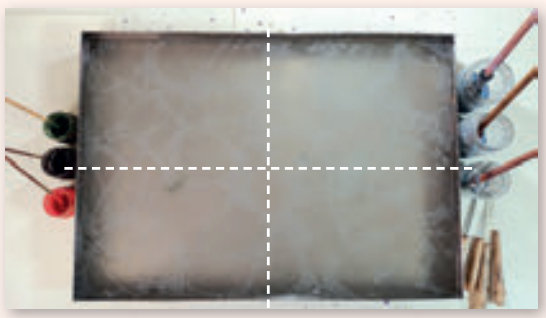
- Tekne
- Biz takımı
- Sarı, kırmızı, yeşil ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını kenarların ortasından göz kararıyla bölerek ebru teknesinin merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.86).
4. Dal ve yaprakları yapmak için yeşil boyayı siyah ile hârelendirerek tekne merkezinin yaklaşık 3 cm sağına damlatınız (Görsel 1.87).

Görsel 1.86: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.87: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil dairenin çapı yaklaşık 8 cm uzunluğa ulaşana kadar her seferinde merkezin bir miktar sağına boyayı damlatınız (Görsel 1.88 ve 1.89).

Görsel 1.88: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.89: *Boyayı damlatma*

6. Yeşil dairenin sınır çizgisine yakın yerde bizi suya daldırınız (Görsel 1.90).

7. Boyayı sola doğru hafif kavisle yürütünüz (Görsel 1.91).

Görsel 1.90: *Bizi suya daldırma*

Görsel 1.91: *Dalı oluşturma*

8. Aynı işlemi tekrarlayarak dal çizgisini oluşturunuz (Görsel 1.92).

9. Yeşil dairenin merkezinde bizi suya daldırınız (Görsel 1.93).

Görsel 1.92: *Dalı oluşturma*

Görsel 1.93: *Bizi suya daldırma*

10. Boyayı sola doğru hafif kavisle yürütünüz (Görsel 1.94).

11. Dairenin dışında ve merkez hizasında bizi suya daldırarak sola doğru hafif kavisle yürütünüz (Görsel 1.95 ve 1.96).

Görsel 1.94: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.95: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.96: *Yaprakları oluşturma*

12. Yaprağı uzatmak için aynı işlemi tekrarlayınız (Görsel 1.97 ve 1.98).

Görsel 1.97: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.98: *Yaprakları oluşturma*

13. Alt yaprağın ucunu çekiniz (Görsel 1.99 ve 1.100).

Görsel 1.99: *Yaprağı yapma*

Görsel 1.100: *Yaprağı yapma*

14. Dal çizgisinin üst kısmından bizi suya daldırarak yeşil dairenin dış sınırına kadar sağ yönde çekiniz (Görsel 1.101 ve 1.102).

Görsel 1.101: *Dal ve yaprağı ayırma*

Görsel 1.102: *Dal ve yaprağı ayırma*

15. Aynı işlemi dal çizgisinin diğer kısmına da uygulayınız. Dal çizgisini S oluşturacak şekilde uzatınız (Görsel 1.103 ve 1.104).

Görsel 1.103: *Dal ve yaprağı ayırma*

Görsel 1.104: *Dal ve yaprağı ayırma*

16. Sarı boyayı kırmızı ile hârelendirerek dalın ucuna damlatınız (Görsel 1.105).

17. İnce biz yardımıyla merkez noktasını biraz kaydırarak kırmızı boya damlatınız. Bu işlem gölge etkisi oluşturmak içindir (Görsel 1.106).

Görsel 1.105: *Sarı boyayı damlatma*

Görsel 1.106: *Kırmızı küçük boyayı damlatma*

18. Çapı 3 santim uzunluğunda bir daire elde edene kadar kırmızı hâreli sarı boyayı merkez noktasına damlatmaya devam ediniz (Görsel 1.107).

19. Dal çizgisinin kavisli yönünü dikkate alarak sarı dairenin dışından merkeze kadar bizi yürütünüz (Görsel 1.108).

Görsel 1.107: *Sarı daireyi genişletme*

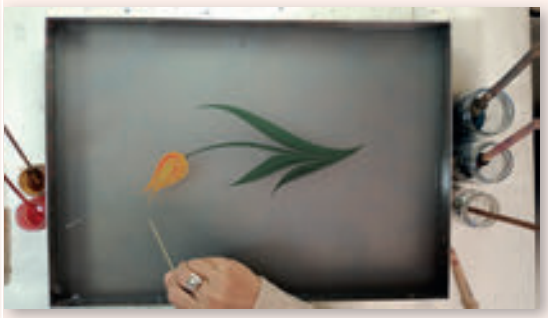

Görsel 1.108: *Lalenin başını oluşturma*

20. Lale başının uçlarını biz ile çekerek uzatınız (Görsel 1.109 ve 1.110).

Görsel 1.109: *Lale başını yapma*

Görsel 1.110: *Lale başını yapma*

21. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.111).

22. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.112).

Görsel 1.111: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

Görsel 1.112: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

23. Muhayyel lale ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.113).

Görsel 1.113: *Muhayyel lale ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Muhayyel Lale Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Muhayyel lalenin dalını yaptı.	_____	_____
4. Muhayyel lalenin yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Muhayyel lalenin dalını yapraklarından ayırdı.	_____	_____
6. Muhayyel lalenin başını yaptı.	_____	_____
7. Muhayyel lale ebrusunu kâğıda temiz şekilde aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.3. Gelincik Ebrusu

Gelincik ebrusu tek, buket, ikili buket ve muhayyel formlarda yapılır. En yaygın kullanılanı, tomurcukları ile birlikte yapılan buket formudur.

1.2.3.1. Buket Gelincik

Geleneksel ebruda buket gelinciğin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Yaprakların dış sınırında küçük dikenler bulunur. Çalışma alanının büyüklüğüne göre bir bukette beş, yedi ve dokuz dal bulunabilir. Dallar laleye göre daha ince yapılır. Gelincik buketinde çiçeğin farklı büyüklükteki tomurcukları ve üstten görünümü yer alır. Tomurcuklar, açmış hâline göre daha küçüktür. Gelinciğin üstten görünümünde merkezde bulunan siyah ve sarı dairelerin çapı, çiçeğin yaklaşık dörtte biri kadardır. Dal sayısının fazla olması sebebiyle yan kâğıdı olarak ikili buket gelincik nadiren kullanılır. Dik pozisyonda sergilenmek üzere ebru teknesinin uzun kenarına paralel olacak şekilde tek buket yapılır (Görsel 1.114).

Yedi dallı bukette, dal ve gelinciklerin olduğu bölüm bir buçuk birim yapraklar ise bir birim olduğunda estetik bir görünüm elde edilir. Yaprağa yakın olan dallardan biri diğerine göre daha aşağıda görünür. Boya damlalarının adedi yapılacak buketin büyüklüğüne göre değişebilir.

Görsel 1.114: *Buket gelincik ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ? — **Buket Gelincik Yapımı**

Çalışma alanının merkez noktası göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Merkezin 2 cm sağına üst yapraklar için üç damla boya damlatılır. Oluşan dairenin sınırından 2 cm uzağa alt yapraklar için iki damla yeşil boya damlatılır. Dallar için ilk dairenin sınırından 4 cm uzağa ve soluna üç damla boya damlatılır. Daire çaplarının uzunluğu soldan sağa sırasıyla 5, 5 ve 4 cm olmalıdır. Buket lale yapımında olduğu gibi beş adet dal yapıldıktan sonra ortadaki uzun dalın her iki tarafından iki adet dal ilave edilir. Dallar lale buketinden daha ince olmalıdır. Dalları birbirinden ayırdıktan sonra yapraklar oluşturulur. Yaprakların iç sınırından dışa doğru ince biz yardımıyla çekilerek küçük dikenler yapılır.

Sağdan sola sırasıyla ikişer adet büyük tomurcuk, çiçeğin açmış hâli, küçük tomurcuk ve bir adet büyük tomurcuk dalların ucuna yerleştirilir. Gelincik için genellikle kırmızı renk tercih edilir. Tomurcukların çanak kısmında biz suya daldırılarak dalın sağ ve soluna doğru çekilir, ardından çanağın yaprakları oluşturulur. Çiçeğin açmış hâlinde ise kırmızı dairenin dışından merkeze doğru dört yönde çekilir. Gelincik başları tamamlandıktan sonra ***buket gelincik ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.4. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	BUKET GELİNCİK YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde buket gelincik yapmak.

Süre : 12 ders saati

Araç Gereç

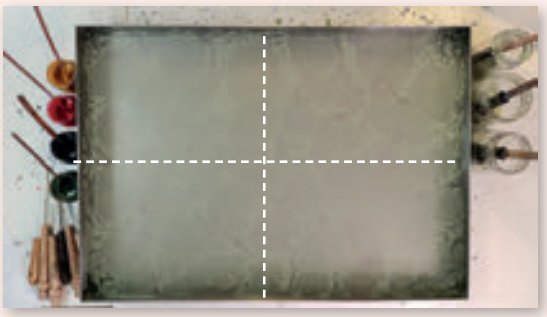
- Tekne
- Biz takımı
- Sarı, kırmızı, yeşil ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını kenarların ortasından göz kararıyla bölerek ebru teknesinin merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.115).
4. Gelinciğin üst yapraklarını yapmak için yeşil boyayı siyah ile hârelendirerek tekne merkezinin yaklaşık 2 cm sağına damlatınız (Görsel 1.116).

Görsel 1.115: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.116: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğuna ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.117).
6. Gelinciğin alt yaprakları için yeşil dairenin merkezi hizasında ve sağ yönde siyah hâreli yeşil boyayı damlatınız (Görsel 1.118).

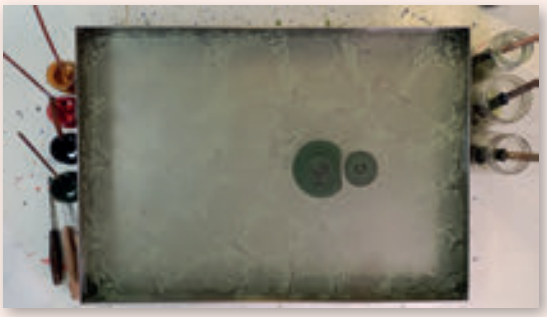

Görsel 1.117: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.118: *Boyayı damlatma*

7. İkinci dairenin çapı yaklaşık 4 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.119).
8. Gelinciğin dallarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı yeşil dairelerin merkezi hizasında ve sol yönde damlatınız (Görsel 1.120).

Görsel 1.119: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.120: *Boyayı damlatma*

9. Üçüncü dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.121).
10. Dalları oluşturmak için üçüncü dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak boyayı verev yönde yürütünüz (Görsel 1.122).

Görsel 1.121: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.122: *Dalları oluşturma*

11. Aynı işlemi simetrik olarak diğer üç yöne de uygulayınız (Görsel 1.123, 1.124 ve 1.125).

Görsel 1.123: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.124: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.125: *Dalları oluşturma*

12. Merkez noktasında bizi suya daldırarak sol yönlü ve kavisli bir çizgi çiziniz (Görsel 1.126).

13. Tüm çizgilerin üzerinden tekrar giderek dalları kalınlaştırınız (Görsel 1.127).

Görsel 1.126: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.127: *Dalları kalınlaştırma*

14. Kavisli dalın her iki tarafından iki dal daha çiziniz (Görsel 1.128 ve 1.129).

Görsel 1.128: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.129: *Dalları oluşturma*

15. Dal çizgilerinin merkezinde bizi suya daldırınız. Boyayı üst yaprak dairesinin sınırına kadar yürütüp bırakınız (Görsel 1.130).

Görsel 1.130: *Dal çizgilerini ayırma*

16. Her iki dalın arasındaki boşlukta bizi suya daldırarak merkez yönünde çekiniz (Görsel 1.131, 1.132, 1.133 ve 1.134).

Görsel 1.131: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.132: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.133: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.134: *Dal çizgilerini ayırma*

17. Son iki dalın arasındaki boşluktan bizi suya daldırarak merkez hizasında ve sağa doğru çekerek yaprakları oluşturunuz (Görsel 1.135).

Görsel 1.135: *Yaprakları oluşturma*

18. Yaprakların uçlarını çekiniz (Görsel 1.136 ve 1.137).

Görsel 1.136: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.137: *Yaprakları oluşturma*

19. Gelinciğin tomurcuklarını yapmak için kırmızı boyayı siyah ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.138).

20. Dairelerin çapı 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.139).

Görsel 1.138: *Kırmızı boyayı damlatma*

Görsel 1.139: *Daireleri genişletme*

21. Çanak yaprakları oluşturmak için yeşil boyayı kırmızı daireler ile dalın uç kısmının arasına ince biz yardımıyla damlatınız (Görsel 1.140).

Görsel 1.140: *Yeşil boyayı damlatma*

22. Yeşil dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak sağa ve sola doğru çekiniz (Görsel 1.141 ve 1.142).

23. Yeşil dairenin merkez noktasına bizi tekrar daldırarak kırmızı dairenin merkezine doğru çekiniz (Görsel 1.143).

Görsel 1.141: *Çanak yaprakları oluşturma*

Görsel 1.142: *Çanak yaprakları oluşturma*

Görsel 1.143: *Çanak yaprakları oluşturma*

24. Oluşan yeşil uzantıların arasından dalın başlangıcına doğru bizi çekerek taç yaprakları oluşturunuz (Görsel 1.144 ve 1.145).

Görsel 1.144: *Çanak yaprakları oluşturma*

Görsel 1.145: *Çanak yaprakları oluşturma*

25. Kırmızı dairenin sınırında bizi suya daldırarak çanak yapraklara doğru çekiniz (Görsel 1.146 ve 1.147).

Görsel 1.146: *Çanağı oluşturma*

Görsel 1.147: *Çanağı oluşturma*

26. Aynı işlemi bütün tomurcuklara uygulayınız (Görsel 1.148).

Görsel 1.148: *Tomurcukları yapma*

27. Küçük tomurcuklar için kırmızı ve yeşil boyaları damlatınız (Görsel 1.149 ve 1.150).

Görsel 1.149: *Küçük tomurcukları yapma*

Görsel 1.150: *Küçük tomurcukları yapma*

28. Yeşil dairenin merkez noktasına bizi daldırarak sağ ve sola doğru çekiniz (Görsel 1.151 ve 1.152).

Görsel 1.151: *Küçük tomurcukları yapma*

Görsel 1.152: *Küçük tomurcukları yapma*

29. Kırmızı dairenin merkez noktasına bizi daldırarak yeşil dairenin merkezine doğru çekiniz. Aynı işlemi diğer tomurcuğa da uygulayınız (Görsel 1.153 ve 1.154).

Görsel 1.153: *Küçük tomurcukları yapma*

Görsel 1.154: *Küçük tomurcukları yapma*

30. Gelinciğin açmış hâlini yapmak için kırmızıyı siyah boya ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız. Dairelerin çapı 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.155 ve 1.156).

Görsel 1.155: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

Görsel 1.156: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

31. Kırmızı dairelerin merkez noktasına ince biz yardımıyla siyah boyayı damlatınız. Ardından siyah dairelerin merkezine sarı boyayı damlatınız (Görsel 1.157, 1.158, 1.159 ve 1.160).

Görsel 1.157: *Siyah boyayı damlatma*

Görsel 1.158: *Siyah boyayı damlatma*

Görsel 1.159: *Sarı boyayı damlatma*

Görsel 1.160: *Sarı boyayı damlatma*

32. Dalın uç kısmında bizi suya daldırarak sarı dairenin merkezine kadar çekiniz. Aynı işlemi tam karşısında, ardından sağ ve sol tarafında uygulayınız (Görsel 1.161 ve 1.162).

Görsel 1.161: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

Görsel 1.162: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

33. Sarı dairenin merkez noktasında bizi suya dik şekilde daldırıp çıkarınız. Diğer gelincik çiçeğini de aynı işlemleri uygulayarak tamamlayınız (Görsel 1.163 ve 1.164).

Görsel 1.163: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

Görsel 1.164: *Gelinciğin açmış hâlini yapma*

34. Yaprakların dikenlerini yapmak için yeşil rengin sınır hattında bizi suya hafifçe daldırarak dışa doğru çekiniz (Görsel 1.165 ve 1.166).

Görsel 1.165: *Yaprağın dikenlerini yapma*

Görsel 1.166: *Yaprağın dikenlerini yapma*

35. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.167).

36. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.168).

Görsel 1.167: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

Görsel 1.168: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

37. Buket gelincik ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.169).

Görsel 1.169: *Buket gelincik ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Buket Gelincik Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Buket gelinciğin dallarını yaptı.	_____	_____
4. Buket gelinciğin yapraklarını hatasız yaptı.	_____	_____
5. Büyük tomurcukları yaptı.	_____	_____
6. Küçük tomurcukları yaptı.	_____	_____
7. Gelinciğin açmış hâlini yaptı.	_____	_____
8. Yaprakların dikenlerini yaptı.	_____	_____
9. Buket gelincik ebrusunu temiz şekilde kâğıda aktardı.	_____	_____
10. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.4. Menekşe Ebrusu

Menekşe ebrusu buket, ikili buket ve muhayyel formlarda yapılır. En yaygın kullanılanı, beş dallı buket formudur.

1.2.4.1. Buket Menekşe

Geleneksel ebruda buket menekşenin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Yaprakların dış sınırına, dendana benzeyen dişler yapılır. Çalışma alanının büyüklüğüne göre bir bukette dört, beş, yedi ve dokuz dal bulunabilir. Yan kâğıdı olarak yapılan ikili buket menekşeler genellikle dört dallıdır.

Menekşenin başları diğer çiçeklere göre daha iri olduğundan yapraklara yakın dallardaki menekşe başları, yaprağın orta hizasına kadar uzanır. Dik pozisyonda sergilenmek üzere ebru teknesinin uzun kenarına paralel olarak yapılan beş dallı bukette; dal ve menekşe başlarının olduğu bölüm bir buçuk birim, yapraklar ise bir birim uzunlukta olduğunda estetik bir görünüm elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak buketin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen buket menekşe oranlarına göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.170).

Görsel 1.170: *Buket menekşe ebrusu, Özden Aydın*

KELİME DEFTERİ

Tezhip sanatında da süslemelerin kenarı boyunca yapılan ve dişe benzeyen çıkıntılara ***dendan*** denir.

NASIL YAPILIR — **Buket Menekşe Yapımı**

Çalışma alanının merkez noktası göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Merkezin 2 cm sağına üst yapraklar için üç damla yeşil boya damlatılır. Oluşan dairenin sınırından 1 cm uzağa alt yapraklar için iki damla yeşil boya damlatılır. Dallar için ilk dairenin sınırından sol yönde 4 cm uzağa üç damla yeşil boya damlatılır. Daire çaplarının uzunluğu soldan sağa sırasıyla 5, 5 ve 3 cm olmalıdır.

Menekşe buketinde dallar laleye göre daha kalın yapılır. Dalların dördü kalın biz yardımıyla X işareti şeklinde, üst dal ise sol taraftaki iki dalın arasından hafif kavisle yapılır. Ardından her bir dalın arasında biz suya daldırılarak üst yaprak dairesinin merkezine kadar çekilir. Son aralıkta suya daldırılan biz alt yaprak dairesinin dışına kadar yavaşça çekilir. Menekşe buketinde yapraklar laleye göre daha iri yapılı olduğundan yaprakların ince uzun olmaması için son çekme işlemi yavaş yapılmalıdır. Yaprakların uç kısımları yukarı yönlü çekilerek yaprağın ucu sivri hâle getirilir. Yaprakların dış sınırına dendanlar yapılır.

Menekşelerin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalların tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar her defasında dairenin merkezi dala doğru kaydırılarak boya damlatma işlemine devam edilir. Ardından sarı ve siyah boyalar damlatılır. Sarı dairenin büyüklüğü önceki rengin yarısı kadar, siyah daire ise sarının üçte biri olmalıdır. Menekşe başları dalın doğrultusu göz önünde bulundurularak siyah dairenin merkezine doğru dört yönde çekilerek yapılır. Menekşe başları tamamlandıktan sonra ***buket menekşe ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.5. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	BUKET MENEKŞE YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde buket menekşe yapmak.

Süre : 10 ders saati

Araç Gereç

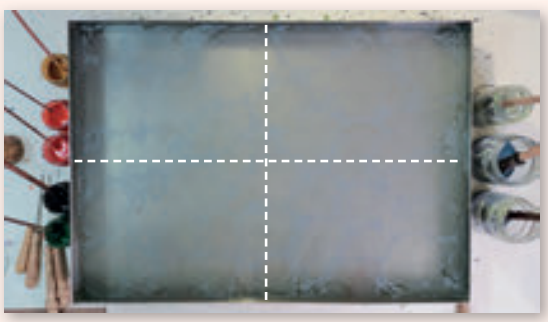
- Tekne
- Biz takımı
- Sarı, kırmızı, turuncu, yeşil ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını kenarların ortasından göz kararıyla bölerek ebru teknesinin merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.171).
4. Menekşenin üst yapraklarını yapmak için yeşil boyayı siyah ile hârelendirerek tekne merkezinin yaklaşık 2 cm sağına damlatınız (Görsel 1.172).

Görsel 1.171: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.172: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.173).
6. Menekşenin alt yapraklarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı yeşil dairenin merkezi hizasında ve sağ yönde damlatınız (Görsel 1.174).

Görsel 1.173: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.174: *Boyayı damlatma*

7. İkinci dairenin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.175).
8. Menekşenin dallarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı, yeşil dairelerin merkezi hizasında ve sol yönde çapı 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatınız (Görsel 1.176).

Görsel 1.175: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.176: *Boyayı damlatma*

9. Dalları oluşturmak için üçüncü dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak boyayı verev ve sağ yönde yürütünüz (Görsel 1.177).

Görsel 1.177: *Dalları oluşturma*

10. Aynı işlemi simetrik olarak diğer üç yöne de uygulayınız (Görsel 1.178, 1.179 ve 1.180).

Görsel 1.178: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.179: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.180: *Dalları oluşturma*

11. Merkez noktasında bizi suya daldırarak sol yönlü ve kavisli bir çizgi çiziniz (Görsel 1.181).

12. Tüm çizgilerin üzerinden tekrar giderek dal çizgilerini kalınlaştırınız (Görsel 1.182).

Görsel 1.181: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.182: *Dalları oluşturma*

13. Her iki dal çizgisinin arasındaki boşlukta bizi suya daldırarak merkez yönünde çekiniz (Görsel 1.183, 1.184 ve 1.185).

14. Yaprakları oluşturmak için son iki dalın arasındaki boşluktan bizi suya daldırarak merkez hizasında ve sağa doğru çekerek boyayı uzatınız (Görsel 1.186).

Görsel 1.183: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.184: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.185: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.186: *Yaprakları oluşturma*

15. Turuncu boyayı kırmızı ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.187 ve 1.188).

Görsel 1.187: *Turuncu boyayı damlatma*

Görsel 1.188: *Turuncu boyayı damlatma*

16. Dairelerin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar her defasında merkezi dalın ucuna doğru kaydırmak suretiyle damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.189 ve 1.190).

Görsel 1.189: *Turuncu boyayı damlatma*

Görsel 1.190: *Turuncu boyayı damlatma*

17. Sarı boyayı dalın uç kısmına yakın olacak şekilde damlatınız (Görsel 1.191 ve 1.192).

Görsel 1.191: *Sarı boyayı damlatma*

Görsel 1.192: *Sarı boyayı damlatma*

18. Siyah boyayı dalın uç kısmına yakın olacak şekilde ince biz yardımıyla damlatınız (Görsel 1.193 ve 1.194).

Görsel 1.193: *Siyah boyayı damlatma*

Görsel 1.194: *Siyah boyayı damlatma*

19. Menekşe başlarını yapmak için dalın uç kısmında bizi suya daldırarak siyah dairenin merkezine kadar çekiniz. Aynı işlemi tam karşısında, ardından sağ ve sol tarafta uygulayınız (Görsel 1.195, 1.196, 1.197, 1.198 ve 1.199).

20. Yaprakların uçlarını çekiniz (Görsel 1.200).

Görsel 1.195: *Menekşe başlarını yapma*

Görsel 1.196: *Menekşe başlarını yapma*

Görsel 1.197: *Menekşe başlarını yapma*

Görsel 1.198: *Menekşe başlarını yapma*

Görsel 1.199: *Menekşe başlarını yapma*

Görsel 1.200: *Yaprakları yapma*

21. Yaprakların kenarlarındaki dişleri yapmak için yeşil rengin sınırında bizi suya hafifçe daldırarak içe doğru çekiniz (Görsel 1.201 ve 1.202).

Görsel 1.201: *Yaprakların dişlerini yapma*

Görsel 1.202: *Yaprakların dişlerini yapma*

22. İsteğe bağlı olarak menekşe başlarındaki siyah bölümün uçlarını iki yana çekiniz (Görsel 1.203 ve 1.204).

Görsel 1.203: *Siyah bölümün uçlarını çekme*

Görsel 1.204: *Siyah bölümün uçlarını çekme*

23. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.205).

24. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.206).

Görsel 1.205: *Kâğıdı suya yatırma*

Görsel 1.206: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

25. Buket menekşe ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.207).

Görsel 1.207: *Buket menekşe ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Buket Menekşe Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Buket menekşenin dallarını yaptı.	_____	_____
4. Buket menekşenin yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Buket menekşenin yapraklarına diş yaptı.	_____	_____
6. Menekşe başlarını yaptı.	_____	_____
7. Buket menekşe ebrusunu temiz şekilde kâğıda aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.5. Papatya Ebrusu

Papatya ebrusu buket, ikili buket ve muhayyel formlarda yapılır. Buket papatya, gelincik ebrusuna benzer şekilde küçük ve büyük tomurcukları ile birlikte yapılabilir. En yaygın kullanımı, çiçeğin açmış görüntüsü ile yapılan beş dallı buket formudur.

1.2.5.1. Buket Papatya

Geleneksel ebruda buket papatyanın altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır. Alt yapraklar üst yapraklara göre daha küçüktür. Yaprakların dış sınırında gelincik ebrusunda olduğu gibi küçük dikenler bulunur. Çalışma alanının büyüklüğüne göre bir bukette dört, beş ve yedi dal bulunabilir. Yan kâğıdı olmak üzere yapılan ikili buket papatyalar genellikle dört dallıdır.

Dik pozisyonda sergilenmek üzere ebru teknesinin uzun kenarına paralel olarak yapılan beş dallı bukette, dal ve papatya başlarının olduğu bölüm bir buçuk birim; yapraklar ise bir birim uzunluğunda olduğunda estetik bir görünüm elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak buketin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen buket papatya oranlarına göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.208).

Görsel 1.208: *Buket papatya ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ?

Buket Papatya Yapımı

Çalışma alanının merkez noktası, göz kararıyla yaklaşık olarak belirlenir. Beş dallı papatya ebrusu yapmak için buket menekşenin dal ve yaprak yapım aşamaları takip edilir. Ancak yaprakların ince ve uzun olması için son aşamasında biz, buket menekşeye göre daha hızlı çekilmelidir. Yaprakların dış sınırına gelincik ebrusunda olduğu gibi dikenler yapılır.

Papatyaların başını yapmak için beyaz renkteki boya, dalların tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar boya damlatma işlemine devam edilir. Papatya başları dalın doğrultusu göz önünde bulundurularak beyaz dairenin merkezine doğru dört yönde çekilir. Ardından her dilim karşılıklı olarak ikiye bölünür. Böylece sekiz yapraklı papatya başı elde edilir. İsteğe bağlı olarak her bölüm tekrar ikiye bölünerek on altı yapraklı papatya başı da yapılabilir. Son olarak sarı boya, beyazın merkezine damlatılır. Sarı dairenin büyüklüğü beyazın dörtte biri oranında olmalıdır. Papatya başları tamamlandıktan sonra ***buket papatya ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.6. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	BUKET PAPATYA YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde buket papatya yapmak.

Süre : 10 ders saati

Araç Gereç

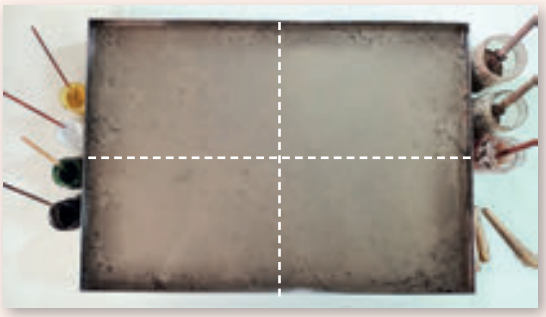
- Tekne
- Biz takımı
- Beyaz, sarı, yeşil ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını kenarların ortasından göz kararıyla bölerek ebru teknesinin merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.209).
4. Papatyanın üst yapraklarını yapmak için yeşil boyayı siyah ile hârelendirerek tekne merkezinin yaklaşık 2 cm sağına damlatınız (Görsel 1.210).

Görsel 1.209: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.210: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil dairenin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.211).
6. Papatyanın alt yapraklarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı yeşil dairenin merkezi hizasında ve sağ yönde damlatınız (Görsel 1.212).

Görsel 1.211: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.212: *Boyayı damlatma*

7. İkinci dairenin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.213).

Görsel 1.213: *Daireyi genişletme*

8. Papatyanın dallarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı yeşil dairelerin merkezi hizasında ve sol yönde çapı 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatınız (Görsel 1.214 ve 1.215).

Görsel 1.214: *Boyayı damlatma*

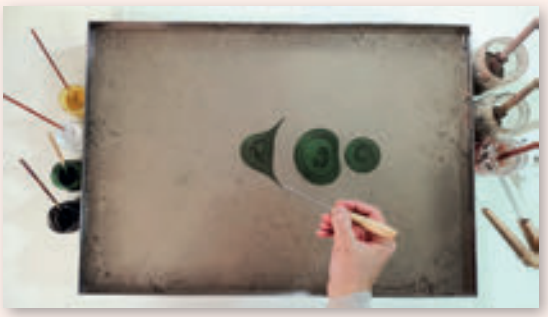
Görsel 1.215: *Daireyi genişletme*

9. Üçüncü dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak boyayı verev yönde yürütünüz (Görsel 1.216).

10. Aynı işlemi simetrik olarak diğer üç yöne de uygulayınız (Görsel 1.217, 1.218 ve 1.219).

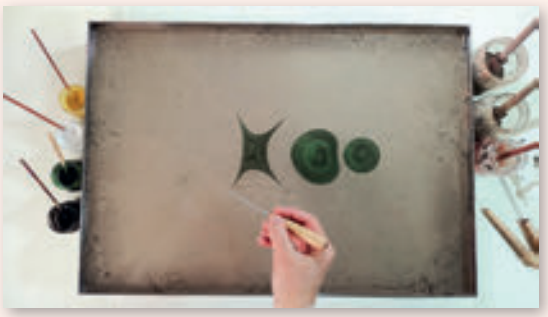
Görsel 1.216: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.217: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.218: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.219: *Dalları oluşturma*

11. Merkez noktasında bizi suya daldırarak sol yönlü ve kavisli bir çizgi çiziniz (Görsel 1.220).

Görsel 1.220: *Dalları oluşturma*

12. Tüm çizgilerin üzerinden tekrar giderek dalları kalınlaştırınız (Görsel 1.221 ve 1.222).

Görsel 1.221: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.222: *Dalları oluşturma*

13. Her iki dalın arasındaki boşlukta bizi suya daldırarak merkez yönünde çekiniz (Görsel 1.223 ve 1.224).

Görsel 1.223: *Dal çizgilerini ayırma*

Görsel 1.224: *Dal çizgilerini ayırma*

14. Yaprakları oluşturmak için son iki dalın arasındaki boşluktan bizi suya daldırarak merkez hizasında ve sağa doğru çekerek boyayı uzatınız (Görsel 1.225 ve 1.226).

Görsel 1.225: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.226: *Yaprakları oluşturma*

15. Yaprakların uçlarını çekiniz (Görsel 1.227).

16. Yaprakların dikenlerini yapmak için yeşil rengin sınır hattında bizi suya hafifçe daldırarak dışa doğru çekiniz (Görsel 1.228).

Görsel 1.227: *Yaprakları yapma*

Görsel 1.228: *Yaprağın dikenlerini yapma*

17. Beyaz boyayı orta kalınlıkta biz yardımıyla dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.229).

18. Dairelerin çapı 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.230).

Görsel 1.229: *Beyaz boyayı damlatma*

Görsel 1.230: *Daireleri genişletme*

19. Papatya başlarını yapmak için dalın uç kısmında bizi suya daldırarak dairenin merkezine kadar çekiniz. Aynı işlemi tam karşısında, ardından sağ ve sol tarafında uygulayınız (Görsel 1.231 ve 1.232).

Görsel 1.231: *Papatya başlarını yapma*

Görsel 1.232: *Papatya başlarını yapma*

20. Her bir dilimi tam karşısındakiyle birlikte, sırayla iki eş parçaya bölünüz (Görsel 1.233 ve 1.234).

Görsel 1.233: *Papatya başlarını yapma*

Görsel 1.234: *Papatya başlarını yapma*

21. Sarı boyayı ince biz yardımıyla beyazın merkezine damlatınız (Görsel 1.235 ve 1.236).

Görsel 1.235: *Sarı boyayı damlatma*

Görsel 1.236: *Sarı boyayı damlatma*

22. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.237).

23. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.238).

Görsel 1.237: *Kâğıdı suya yatırma*

Görsel 1.238: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

24. Buket papatya ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.239).

Görsel 1.239: *: Buket papatya ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Buket Papatya Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Buket papatyanın dallarını hatasız yaptı.	_____	_____
4. Buket papatyanın yapraklarını hatasız yaptı.	_____	_____
5. Buket papatyanın yapraklarına dikenler yaptı.	_____	_____
6. Papatya başlarını hatasız yaptı.	_____	_____
7. Buket papatya ebrusunu kâğıda temiz şekilde aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.5.2. İkili Buket Papatya

İkili buket papatya geleneksel ebruda yan kâğıdı olarak kullanılır. Simetrik iki buket olarak yapılan papatya çeşidinde genellikle dört dal tercih edilir. Bütün çiçeklerin ikili ve simetrik buket formları, kendi özellikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle ikili buket papatyanın dal ve yaprak aşamaları takip edilerek yapılabilir. Bir papatya buketinin altta ve üstte ikişer tane olmak üzere toplam dört yaprağı vardır.

Yaprakların dış sınırına küçük dikenler yapılır. Dört dallı bukette yaprak kısmı bir birim, dal ve çiçek başlarının olduğu kısım da bir birim olarak yapıldığında estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak buketin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen oranlara göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.240).

Görsel 1.240: *İkili buket papatya ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ? — **İkili Buket Papatya Yapımı**

Çalışma alanı sağ ve sol olmak üzere ikiye bölünür ve her bölümün merkez noktası yaklaşık olarak belirlenir. Üst yaprakları yapmak için her bölümün merkezinin 2 cm altına iki damla boya damlatılır. Oluşan dairenin 1 cm altına alt yapraklar için bir damla yeşil boya damlatılır. Dallar için ilk dairenin sınırından yukarı yönde 2 cm uzağa iki damla boya damlatılır.

Damlatma işleminde dairelerin küçük olması amacıyla boya miktarını azaltmak için ince biz kullanılabilir. Dört adet dal, orta boy biz yardımıyla X işareti şeklinde yapılır. Ardından her bir dalın arasında biz suya daldırılarak üst yaprak dairesinin sınırına kadar çekilir. Son aralıkta suya daldırılan biz, alt yaprak dairesinin dışına kadar çekilerek uzatılır. Yaprakların dış sınırına küçük dikenler yapılır. Bir buketteki aşamaların tamamı simetrik olarak diğer tarafa da uygulanır.

Papatyaların başını yapmak için beyaz renkteki boya dalların tam ucuna damlatılır. Bütün papatya başları 1.6. uygulamada anlatıldığı şekilde yapılır. Papatya başları tamamlandıktan sonra ***ikili buket papatya ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.7. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	İKİLİ BUKET PAPATYA YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde ikili buket papatya yapmak.

Süre : 10 ders saati

Araç Gereç

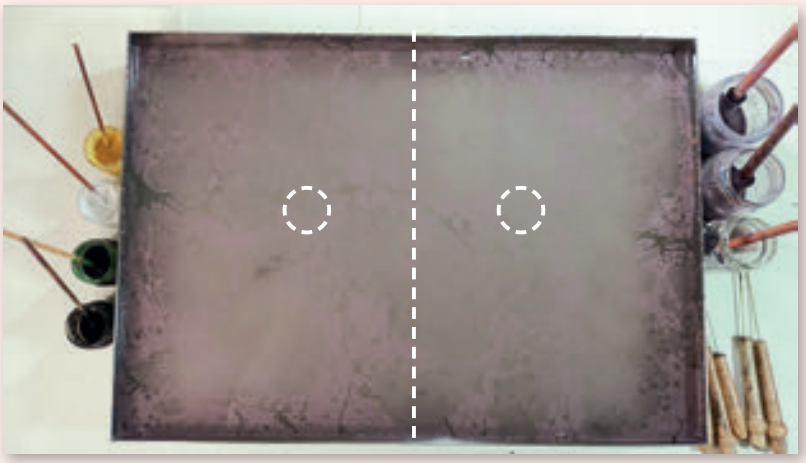
- Tekne
- Biz takımı
- Beyaz, sarı, yeşil ve siyah çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını uzun kenarın ortasından göz kararıyla ikiye bölerek her bölümün merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.241).

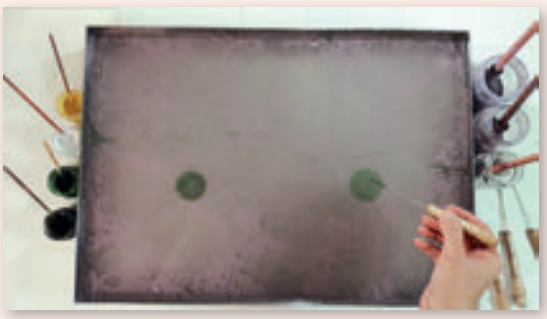
Görsel 1.241: *Merkez noktasını belirleme*

4. Papatyaların üst yapraklarını yapmak için boyayı, teknenin uzun kenarından iki bölüme ayırdığınız su yüzeyinin birinci bölümünde merkezin 2 cm altına damlatınız (Görsel 1.242).

Görsel 1.242: *Boyayı damlatma*

5. Aynı işlemi su yüzeyinin ikinci bölümüne de uygulayınız (Görsel 1.243).
6. Yeşil dairelerin çapı yaklaşık 4 cm uzunluğa ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.244).

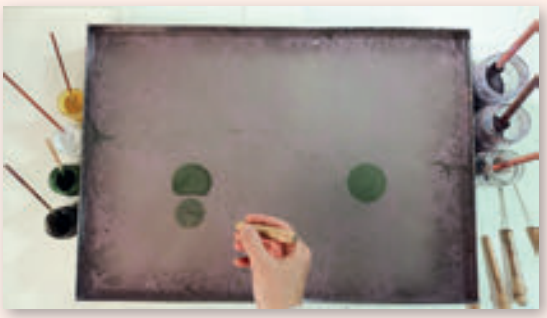

Görsel 1.243: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.244: *Daireleri genişletme*

7. Papatyaların alt yapraklarını yapmak için yeşil boyayı ilk dairelerin merkezi hizasında ve aşağı yönde damlatınız (Görsel 1.245).
8. Yeşil dairelerin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar boya damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.246).

Görsel 1.245: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.246: *Daireleri genişletme*

9. Papatyaların dallarını yapmak için siyah hâreli yeşil boyayı, yeşil dairelerin merkezi hizasında ve yukarı yönde çapı 4 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatınız (Görsel 1.247 ve 1.248).

Görsel 1.247: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.248: *Daireleri genişletme*

10. Üstteki dairenin merkez noktasında bizi suya daldırarak boyayı verev yönde yürütünüz (Görsel 1.249).

Görsel 1.249: *Dalları oluşturma*

11. Aynı işlemi simetrik olarak diğer üç yöne de uygulayınız (Görsel 1.250, 1.251 ve 1.252).

Görsel 1.250: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.251: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.252: *Dalları oluşturma*

12. Tüm çizgilerin üzerinden tekrar giderek dalları kalınlaştırınız (Görsel 1.253 ve 1.254).

Görsel 1.253: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.254: *Dalları oluşturma*

13. Aynı işlemleri sağ tarafta da uygulayınız (Görsel 1.255).

14. Her iki dalın arasındaki boşlukta bizi suya daldırarak üst yaprak dairelerinin sınırına kadar çekiniz (Görsel 1.256 ve 1.257).

15. Yaprakları oluşturmak için son iki dalın arasındaki boşluktan bizi suya daldırarak merkez hizasında ve aşağı yönde çekerek uzatınız (Görsel 1.258 ve 1.259).

16. Aynı işlemleri sağ tarafa da uygulayınız (Görsel 1.260).

Görsel 1.255: *Dalları oluşturma*

Görsel 1.256: *Dalları ayırma*

Görsel 1.257: *Dalları ayırma*

Görsel 1.258: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.259: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.260: *Simetriğine uygulama*

17. Yaprakların uçlarını çekiniz (Görsel 1.261).

18. Yaprakların dikenlerini oluşturmak için yeşil rengin sınır hattında bizi suya hafifçe daldırarak dışa doğru çekiniz (Görsel 1.262).

Görsel 1.261: *Yaprakları yapma*

Görsel 1.262: *Yaprağın dikenlerini yapma*

19. Aynı işlemi sağ tarafta da uygulayınız (Görsel 1.263).

20. Beyaz boyayı orta kalınlıkta biz yardımıyla dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.264).

Görsel 1.263: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.264: *Beyaz boyayı damlatma*

21. Dairelerin çapı 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine her iki tarafta da devam ediniz (Görsel 1.265).

22. Dalın uç kısmında bizi suya daldırarak dairenin merkezine kadar çekiniz. Aynı işlemi ilk işlemin tam karşısında, ardından sağ ve sol tarafında uygulayınız. Ardından her bir dilimi sırayla tam karşısındakiyle birlikte iki eş parçaya bölünüz (Görsel 1.266).

Görsel 1.265: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.266: *Papatya başlarını yapma*

23. Aynı işlemleri sağ tarafta da uygulayınız (Görsel 1.267).

24. Sarı boyayı ince biz yardımıyla beyaz çiçeklerin merkezine damlatınız (Görsel 1.268 ve 1.269).

25. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.270).

Görsel 1.267: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.268: *Sarı boyayı damlatma*

Görsel 1.269: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.270: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

26. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.271).

27. İkili buket papatya ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.272).

Görsel 1.271: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

Görsel 1.272: *İkili buket papatya ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

İkili Buket Papatya Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. İkili buket papatyanın dallarını hatasız yaptı.	_____	_____
4. İkili buket papatyanın yapraklarını hatasız yaptı.	_____	_____
5. İkili buket papatyanın yapraklarına dikenler yaptı.	_____	_____
6. Aynı işlemleri simetriğine uyguladı.	_____	_____
7. Papatya başlarını hatasız yaptı.	_____	_____
8. İkili buket papatya ebrusunu temiz şekilde kâğıda aktardı.	_____	_____
9. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.2.6. Karanfil Ebrusu

Karanfil ebrusu ikili tek, buket, ikili buket ve muhayyel formlarda yapılır. İkili tek karanfil yaygın olarak yan kâğıdında kullanılır.

1.2.6.1. İkili Tek Karanfil

Geleneksel ebruda tek karanfilin alt alta ikişerli üç tane olmak üzere toplam altı yaprağı vardır. Bütün yapraklar tıpkı doğadaki gibi çok ince, sivri uçlu ve aynı kalınlıktadır. Karanfil başında taç yaprakların altına çanak yapraklar da yapılır. Taç yaprak dilimlerinin dış sınırında dikenimsi çıkıntılar bulunur. Tek karanfil genellikle cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanıldığından ikili ve simetrik olarak yapılır. Tek karanfilde dal ve baş kısmı bir birim, yapraklar iki birim olarak yapıldığında estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak karanfilin büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen karanfil oranlarına göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.273).

Görsel 1.273: *İkili tek karanfil ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR

İkili Tek Karanfil Yapımı

Çalışma alanı sağ ve sol olmak üzere ikiye bölünür ve her bölümün merkez noktası yaklaşık olarak belirlenir. Her bölümün merkezinin 3 cm yukarısına dal ve üst yapraklar için iki damla boya damlatılır. Alt yapraklar için 1 cm arayla iki adet bir damla yeşil boya damlatılır. İlk dairedeki boya, orta kalınlıkta biz yardımıyla merkez hizasında ve yukarı yönde yürütülür. Aynı işlem tekrar edilir. Bu, karanfilin dalını oluşturacaktır. Biz, dalın sağından suya daldırılarak en alttaki yeşil dairenin ortasına kadar çekilir. Dalın sol kısmından aynı yol takip edilerek bu defa alttaki dairenin dışına çıkılarak uzatılır. Bu işlem sonucunda dal ve yapraklar oluşur. Yaprakların uç kısımları yukarı yönlü çekilerek yaprağın ucu sivri hâle getirilir.

Karanfilin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalın ucunun 1 cm yukarısına damlatılır. Daire yeterli büyüklüğe gelene kadar merkez noktası her defasında yukarı yönde kaydırılarak boya damlatma işlemine devam edilir. Dal ile çiçek başının arasındaki boşluğa ince biz yardımıyla çanak yapraklar için bir damla yeşil boya damlatılır. İnce biz, çanak yaprak dairesinin merkez noktasına daldırılarak sağa, ardından sola çekilir. Biz, çiçek dairesinin dış sınırından suya hafifçe daldırılarak merkeze doğru çekilir. Böylece beş adet taç yaprak oluşur. Taç yaprakların sınırına içten dışa doğru dikenimsi çıkıntılar yapılır. Çanak yapraklar dıştan merkeze doğru çekilerek karanfil başı tamamlanır. Aynı işlemler diğer karanfile de uygulandıktan sonra ***ikili tek karanfil ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.8. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	İKİLİ TEK KARANFİL YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde ikili tek karanfil yapmak.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

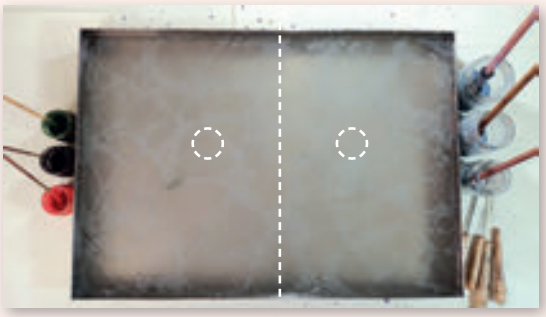
- Tekne
- Biz takımı
- Kırmızı, siyah ve yeşil çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını uzun kenarın ortasından göz kararıyla ikiye bölerek her bölümün merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.274).
4. Karanfilin dal ve yapraklarını yapmak için boyayı, su yüzeyinin birinci bölümünde merkezin 3 cm yukarısına damlatınız (Görsel 1.275).

Görsel 1.274: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.275: *Boyayı damlatma*

5. Aynı işlemi su yüzeyinin ikinci bölümüne de uygulayınız (Görsel 1.276).

Görsel 1.276: *Boyayı damlatma*

6. İkinci damlayı ilk damlanın yaklaşık 1 cm altına damlatınız (Görsel 1.277 ve 1.278).

Görsel 1.277: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.278: *Boyayı damlatma*

7. Üçüncü damlayı ikinci damlanın yaklaşık 1 cm altına damlatınız (Görsel 1.279 ve 1.280).

Görsel 1.279: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.280: *Boyayı damlatma*

8. İlk damlayı, çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa gelene kadar büyütünüz (Görsel 1.281 ve 1.282).

Görsel 1.281: *Daireyi genişletme*

Görsel 1.282: *Daireyi genişletme*

9. Karanfilin dalını oluşturmak için üstteki dairenin merkezinde bizi suya daldırarak boyayı yukarı yönde yürütünüz (Görsel 1.283).

10. Aynı işlemi tekrar ediniz (Görsel 1.284).

Görsel 1.283: *Dalı oluşturma*

Görsel 1.284: *Dalı oluşturma*

11. Dal oluşturma işlem basamaklarını simetriğine de uygulayınız (Görsel 1.285).

12. Karanfilin yapraklarını oluşturmak için sapın sol kısmında bizi suya daldırınız. Bizi, merkez hizasında ve aşağı yönde üçüncü damlanın ortasına kadar çekiniz (Görsel 1.286).

Görsel 1.285: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.286: *Yaprakları oluşturma*

13. Bizi dalın sağ tarafında suya daldırarak üçüncü dairenin dışına kadar çekiniz (Görsel 1.287).

14. Aynı işlemleri diğer karanfil için de uygulayınız (Görsel 1.288).

Görsel 1.287: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.288: *Simetriğine uygulama*

15. Tüm yaprakların uçlarını biz yardımıyla yukarı yönde çekiniz (Görsel 1.289).

Görsel 1.289: *Yaprakları yapma*

16. Karanfilin başını yapmak için kırmızı boyayı siyah ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.290 ve 1.291).

Görsel 1.290: *Kırmızı boyayı damlatma*

Görsel 1.291: *Kırmızı boyayı damlatma*

17. Dairelerin çapı 3 cm uzunluğa ulaşana kadar her defasında merkezini yukarı yönde kaydırarak damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.292).

18. Karanfilin çanak yaprakları için yeşil boyayı ince biz yardımıyla dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.293).

Görsel 1.292: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.293: *Boyayı damlatma*

19. Dairelerin çapı 1 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.294).

20. Karanfilin çanak yapraklarını oluşturmak için bizi yeşil dairenin merkezine daldırıp sağa doğru çekiniz (Görsel 1.295).

Görsel 1.294: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.295: *Çanak yaprakları oluşturma*

21. Bizi tekrar merkeze daldırıp sola doğru çekiniz (Görsel 1.296).

22. Taç yaprakları oluşturmak için bizi kırmızı dairenin sınırında suya daldırarak merkeze doğru çekiniz (Görsel 1.297).

Görsel 1.296: *Çanak yaprakları oluşturma*

Görsel 1.297: *Taç yaprakları oluşturma*

23. Aynı işlemi simetrik olacak şekilde tekrarlayarak kırmızı daireyi beş eşit parçaya bölünüz (Görsel 1.298, 1.299 ve 1.300).

24. Kırmızı dairenin merkezinde bizi suya daldırarak aşağı yönde çekiniz (Görsel 1.301).

Görsel 1.298: *Taç yaprakları oluşturma*

Görsel 1.299: *Taç yaprakları oluşturma*

Görsel 1.300: *Taç yaprakları oluşturma*

Görsel 1.301: *Taç yaprakları oluşturma*

25. Karanfilin çanak yapraklarını yapmak için yeşilin sağ ve sol tarafında bizi suya daldırarak kırmızının merkezine doğru çekiniz (Görsel 1.302).

26. Karanfilin taç yapraklarına diken yapmak için kırmızının sınırında bizi suya hafifçe daldırarak yukarı yönde çekiniz. Sık aralıklarla işlemi dış sınır hattı boyunca tekrarlayınız (Görsel 1.303).

Görsel 1.302: *Çanak yaprakları yapma*

Görsel 1.303: *Taç yaprakları yapma*

27. Aynı işlemleri diğer çiçeğe de uygulayınız (Görsel 1.304).

28. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.305).

Görsel 1.304: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.305: *Kâğıdı su yüzeyine yatırma*

29. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.306).

30. İkili tek karanfil ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.307).

Görsel 1.306: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

Görsel 1.307: *İkili tek karanfil ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

İkili Tek Karanfil Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. İkili tek karanfilin dalını yaptı.	_____	_____
4. İkili tek karanfilin yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Karanfilin başını yaptı.	_____	_____
6. Aynı işlemleri simetriğine uyguladı.	_____	_____
7. İkili tek karanfil ebrusunu temiz şekilde kâğıda aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.1.7. Sümbül Ebrusu

Geleneksel ebruda sümbülün tek formu bulunur. Diğer çiçeklerin aksine sümbül, buket olarak yapılmaz. Yapım aşamalarına bakıldığında da diğer çiçeklerden farklı olduğu görülür.

Sümbülün altta ve üstte ikişer tane olmak üzere birbirine oldukça yakın duran toplam dört yaprağı vardır. Alt ve üst yaprakların uçları aynı seviyededir. Dal ve yapraklar büyükçe bir daireden elde edilir. Dalın boyu kısa ve yaprakların hizasına yakındır. Sümbülde çiçek başı bir birim, dal ve yaprak kısmı bir birim olarak yapıldığında estetik bir görüntü elde edilir. Boya damlalarının adedi, yapılacak sümbülün büyüklüğüne göre değişebilir. Bu sebeple damla adedinin belirtilen sümbül oranlarına göre ayarlanması gerekir (Görsel 1.308).

Sümbül genellikle cilt sanatında yan kâğıdı olarak kullanıldığından ikili ve simetrik olarak yapılır. Tek sümbül ise dikey pozisyonda sergilenmek üzere hatip şekilleriyle süslenerek de yapılabilir.

Görsel 1.308: *Sümbül ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ? — **Sümbül Ebrusu Yapımı**

Çalışma alanı sağ ve sol olmak üzere ikiye bölünür ve her bölümün merkez noktası yaklaşık olarak belirlenir. Her bölümün merkezinin 2 cm altına dal ve yapraklar için üç damla yeşil boya damlatılır. Sümbül dalı yapmak için boya, kalın biz yardımıyla yeşil dairenin sınırından merkez hizasında ve yukarı yönde yürütülür. Sümbülde dal boyunun kısa olmasına dikkat edilmelidir. Biz, dalın sağından ve solundan suya daldırılarak yeşil dairenin merkezine kadar çekilir. Yaprakları oluşturmak için biz, yeşil dairenin dış ve orta kısmından suya daldırılarak dairenin dışına kadar çekilip uzatılır. Yaprakların uç kısımları yukarı yönde çekilerek yaprağın ucu sivri hâle getirilir.

Sümbülün başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalın ucuna damlatılır. Dal ve yaprağın uzunluk miktarına ulaşana kadar her defasında merkez yukarı yönde kaydırılarak boya damlatma işlemine devam edilir. Oluşan alan sağ ve sol yönde genişletilir. Hâre yapmak için kullanılan boya, ince biz yardımıyla alanın tamamına küçük daireler şeklinde damlatılır. Önce sağ ve sol yönde gel-git hareketleri ile ardından yukarı ve aşağı yönde rastgele karıştırılarak sümbül başı tamamlanır. Aynı işlemler simetriğine de uygulandıktan sonra ***sümbül ebrusu*** kâğıda aktarılır.

1.9. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	SÜMBÜL EBRUSU YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde sümbül ebrusu yapmak.

Süre : 6 ders saati

Araç Gereç

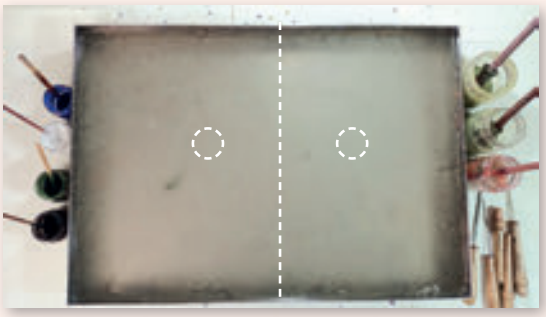
- Tekne
- Biz takımı
- Mavi, beyaz, siyah ve yeşil çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Çalışma alanını uzun kenarın ortasından göz kararıyla ikiye bölerek her bölümün merkez noktasını belirleyiniz (Görsel 1.309).
4. Sümbülün dal ve yapraklarını yapmak için boyayı su yüzeyinin birinci bölümünde merkezin 3 cm yukarısına damlatınız (Görsel 1.310).

Görsel 1.309: *Merkez noktasını belirleme*

Görsel 1.310: *Boyayı damlatma*

5. Aynı işlemi su yüzeyinin ikinci bölümüne de uygulayınız (Görsel 1.311).
6. Yeşil dairelerin çapı yaklaşık 5 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.312).

Görsel 1.311: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.312: *Daireleri genişletme*

7. Sümbülün dalını oluşturmak için bizi, dairenin merkezinde suya daldırarak boyayı yukarı yönde yürütünüz. Ardından aynı işlemi tekrarlayınız (Görsel 1.313).
8. Sümbülün yapraklarını oluşturmak için dalın sol kısmında bizi suya daldırınız. Bizi merkeze kadar aşağı yönde çekiniz (Görsel 1.314).

Görsel 1.313: *Dalı oluşturma*

Görsel 1.314: *Yaprakları oluşturma*

9. Bizi, dalın sağ tarafında suya daldırarak merkeze kadar çekiniz (Görsel 1.315).

10. Yeşil dairenin solunun dış ve orta kısmından bizi suya daldırarak merkeze kadar çekiniz (Görsel 1.316).

Görsel 1.315: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.316: *Yaprakları oluşturma*

11. Yeşil dairenin sağının dış ve orta kısmından bizi suya daldırarak merkezin dışına kadar çekiniz (Görsel 1.317).

12. Tüm yaprakların uçlarını biz yardımıyla yukarı yönde çekiniz (Görsel 1.318).

Görsel 1.317: *Yaprakları oluşturma*

Görsel 1.318: *Yaprakları yapma*

13. Aynı işlemleri diğer sümbül için de uygulayınız (Görsel 1.319).

14. Mavi boyayı beyaz ile hârelendirerek dalın ucuna damlatınız (Görsel 1.320).

Görsel 1.319: *Simetriğine uygulama*

Görsel 1.320: *Mavi boyayı damlatma*

15. Mavi boyalı alan, dal ve yaprakların uzunluğuna ulaşana kadar her defasında merkezi yukarı yönde kaydırarak damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.321 ve 1.322).

Görsel 1.321: *Mavi boyayı damlatma*

Görsel 1.322: *Mavi boyayı damlatma*

16. Mavi boyalı alanın iç sınırına boya damlatarak alanı sağ ve sol yönde genişletiniz (Görsel 1.323 ve 1.324).

Görsel 1.323: *Mavi alanı genişletme*

Görsel 1.324: *Mavi alanı genişletme*

17. İnce biz yardımıyla mavi alanın tamamına küçük beyaz boyalar damlatınız (Görsel 1.325).

Görsel 1.325: *Beyaz boyayı damlatma*

18. İnce biz yardımıyla dal kısmından başlayarak sağ sol yönde gel-git hareketi yapınız. Ardından aşağı ve yukarı yönde rastgele karıştırınız (Görsel 1.326, 1.327 ve 1.328).

19. Çiçeğe sümbül formu vermek için sağ ve solunun dış kısmından bizi suya daldırarak merkez hizasına kadar çekiniz (Görsel 1.329 ve 1.330).

20. Aynı işlemleri diğer sümbül için de uygulayınız (Görsel 1.331).

Görsel 1.326: *Gel-git yapma*

Görsel 1.327: *Rastgele karıştırma*

Görsel 1.328: *Rastgele karıştırma*

Görsel 1.329: *Sümbül formu verme*

Görsel 1.330: *Sümbül formu verme*

Görsel 1.331: *Simetriğine uygulama*

21. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.332).

22. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.333).

Görsel 1.332: *Kâğıdı suya yatırma*

Görsel 1.333: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

23. Sümbül ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.334).

Görsel 1.334: *Sümbül ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Sümbül Ebrusu Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Sümbülün dalını yaptı.	_____	_____
4. Sümbülün yapraklarını yaptı.	_____	_____
5. Sümbülün başını yaptı.	_____	_____
6. Aynı işlemleri simetriğine uyguladı.	_____	_____
7. Sümbül ebrusunu temiz şekilde kâğıda aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

1.1.8. Koltuk Ebrusu

Koltuk ebruları, bir levha tasarımındaki koltuk boşluklarını doldurmak amacıyla yapılır. Bir levhada genellikle iki adet koltuk boşluğu bulunur. Levhanın büyüklüğüne göre koltuk boşlukları da değişebileceğinden ebru yapımına başlamadan önce çiçeklerin büyüklüğüne karar verilmelidir. Bütün çiçek çeşitleri küçük ölçülerde yapılıp koltuk boşluklarında kullanılabilir. En estetik görünümlü olanı seçebilmek için boşluk sayısından fazla çiçek yapılır. Bu sebeple farklı hatip düzenleri tercih edilir.

Görsel 1.335: *Koltuk ebrusu, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR ?

Koltuk Ebrusu Yapımı

Çalışma alanı, tercih edilen hatip düzenine uygun olarak göz kararıyla bölümlere ayrılır. Yapılacak çiçeğin gövdesi için yeşil boya, belirlenen noktalara damlatılır. Çiçekler kendilerine ait tüm oranlar göz önüne alınarak küçük ölçekte yapılır. Bu sebeple damlatma ve şekil verme aşamalarında ince biz kullanılması tavsiye edilir. Çiçeklerin mümkün olduğunca birbirinin aynı olmasına dikkat edilmelidir. Tamamlanan koltuk ebrusu kâğıda aktarılır. Kâğıt kuruduktan sonra uygun olan çiçekler seçilip koltuk boşluğu ölçüsünde kesilir.

1.10. UYGULAMA

KONU	ÇİÇEKLİ EBRULAR
UYGULAMA ADI	KOLTUK EBRUSU YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde koltuk ebrusu yapmak.

Süre : 6 ders saati

Araç Gereç

- Tekne
- Biz takımı
- Kırmızı, mavi, siyah ve yeşil çiçek boyaları
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. İstediğiniz renkte hazırladığınız boya ile hafif zemin ebrusu yapınız.
3. Uzun kenar boyunca yatay iki adet çizgi çekerek çalışma alanını göz kararıyla üçe bölünüz (Görsel 1.336).
4. Yeşil boyayı siyah boya ile hârelendirerek birinci çizgi üzerine damlatınız (Görsel 1.337).

Görsel 1.336: *Çalışma alanını üçe bölme*

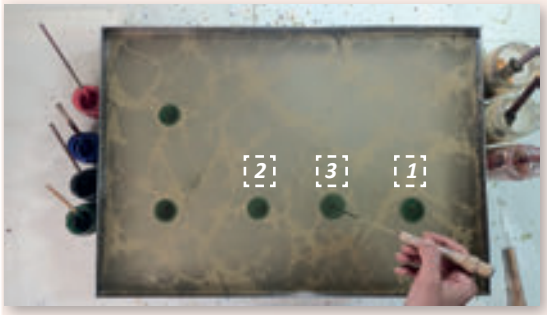

Görsel 1.337: *Boyayı damlatma*

5. Yeşil boyayı birinci daire ile aynı hizada olmak üzere ikinci çizgiye damlatınız (Görsel 1.338).
6. Yeşil boyayı birinci çizgi boyunca her dairenin arasında eşit mesafe olacak şekilde üç farklı noktaya belirtilen sırayla damlatınız (Görsel 1.339).

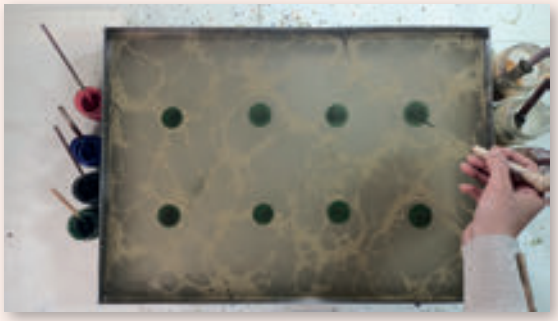

Görsel 1.338: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.339: *Boyayı damlatma*

7. Aynı işlemi ikinci çizgi üzerine de uygulayınız (Görsel 1.340).

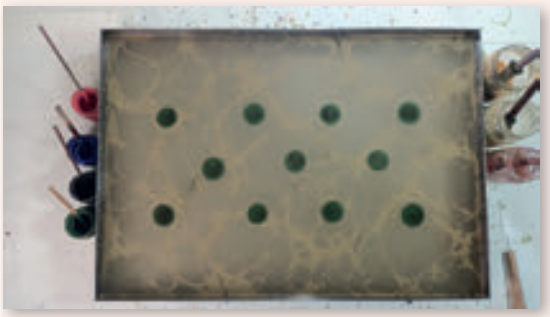

Görsel 1.340: *Boyayı damlatma*

8. Çizgiler üzerindeki karşılıklı ardışık her dört dairenin ortasına yeşil boyayı damlatınız (Görsel 1.341 ve 1.342).

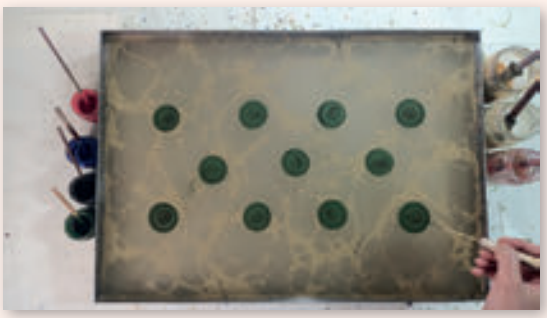
Görsel 1.341: *Boyayı damlatma*

Görsel 1.342: *Boyayı damlatma*

9. Yeşil dairelerin çapı yaklaşık 4 cm uzunluğa gelene kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.343).

10. Her bir daireyi 1.3. uygulamada anlatıldığı şekilde muhayyel lalenin dal ve yapraklarına dönüştürünüz. Bu işlem sırasında ince biz kullanınız (Görsel 1.344, 1.345 ve 1.346).

Görsel 1.343: *Daireleri genişletme*

Görsel 1.344: *Muhayyel lalenin gövdesini yapma*

Görsel 1.345: *Muhayyel lalenin gövdesini yapma*

Görsel 1.346: *Muhayyel lalenin gövdesini yapma*

11. Kırmızı boyayı mavi ile hârelendirerek dalların ucuna damlatınız (Görsel 1.347 ve 1.348).

Görsel 1.347: *Kırmızı boyayı damlatma*

Görsel 1.348: *Kırmızı boyayı damlatma*

12. Kırmızı dairelerin çapı yaklaşık 3 cm uzunluğa ulaşana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 1.349).

Görsel 1.349: *Daireleri genişletme*

13. Kırmızı daireleri lale başlarına dönüştünüz (Görsel 1.350 ve 1.351).

Görsel 1.350: *Lale başlarını yapma*

Görsel 1.351: *Lale başlarını yapma*

14. Kâğıdı su yüzeyine dikkatlice yatırınız (Görsel 1.352).

15. Kâğıdın üzerindeki suyu teknenin kenarında sıyırarak kâğıdı çekiniz (Görsel 1.353).

Görsel 1.352: *Kâğıdı suya yatırma*

Görsel 1.353: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

16. Koltuk ebrusunu düz bir zeminde kurumaya bırakınız (Görsel 1.354).

Görsel 1.354: *Koltuk ebrusu*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Koltuk Ebrusu Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Zemin ebrusunu hatasız yaptı.	_____	_____
3. Damlaları hatip düzeninde eksiksiz dizdi.	_____	_____
4. Koltuk çiçeklerinin dalını yaptı.	_____	_____
5. Koltuk çiçeklerinin yapraklarını yaptı.	_____	_____
6. Koltuk çiçeklerinin başını yaptı.	_____	_____
7. Koltuk ebrusunu kâğıda temiz şekilde aktardı.	_____	_____
8. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. ( ) Ebru sanatında çiçek örneklerine 20. yy.dan sonra rastlanır.
2. ( ) Çiçekli ebrular "Necmeddin Ebrusu" olarak da bilinir.
3. ( ) Çiçekli ebruları Mustafa Düzgünman icat etmiştir.
4. ( ) Geleneksel ebruda buket lale ebrusu yarı stilize çiçekler sınıfına girer.
5. ( ) Çiçekli ebru yapımına zemin battalı ile başlanır.
6. ( ) Çiçekli boyaların ayarları hatip boyalarından farklıdır.
7. ( ) İki rengin birbirinin içinde dağılmış gibi görünmesine hâreleme denir.
8. ( ) Çiçekli ebrularda dal ve yapraklar için yalnızca yeşil boya kullanılır.
9. ( ) Geleneksel ebru sanatında papatyanın yalnızca buket formu bulunur.
10. ( ) Koltuk ebrusunda çiçekler hatip düzeninde dizilir.

B) Aşağıda boş bırakılan yerleri, parantez içinde verilen uygun ifadelerle doldurunuz.
(buket, dal, gelincik, koltuk, lale, yarı stilize, yan kâğıdı)

1. Çiçekler kendine mahsus karakteristik özellikleri korunarak ..... edilir.
2. Çiçekli ebrular ..... olarak kullanılmak istenirse cildin ölçülerine göre simetrik yapılır.
3. Geleneksel ebru sanatında ..... incecik dalı ve dikenli yapraklarıyla stilize edilmiştir.
4. Geleneksel ebruda sümbülün ..... formu bulunmaz.
5. Levha ve kitâbelerde yazının sağında ve solunda kalan boşluklara ..... denir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Çiçeğin başını yapmak için farklı iki renkteki boya hârelendirilerek dalların tam ucuna damlatılır. Yeterli büyüklüğe gelene kadar her defasında dairenin merkezi dala doğru kaydırılarak boya damlatma işlemine devam edilir. Ardından sarı ve siyah boyalar damlatılır.

Yapımı hakkında bilgi verilen çiçek aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelincik B) Karanfil C) Lale D) Menekşe E) Papatya

2. I. Kırmızı boyayı dalın ucuna damlatmak
II. Alt alta üç tane yeşil boya damlatmak
III. Çanak yaprakları oluşturmak

Yukarıda verilen karanfil yapımı işlem basamaklarının doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

A) II-III-I B) II-I-III C) I-III-II

D) III-II-I E) III-I-II

3. Mustafa Düzgünman çiçekli ebrulara estetik bir form kazandırmıştır. Kendisinden önce yapılmamış bir çiçek formunu geleneksel ebruya dâhil etmiştir. Bu miras günümüzde ebru sanatçıları tarafından korunup nesilden nesile aktarılmaktadır.

Bahsi geçen çiçekli ebru çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelincik B) Karanfil C) Menekşe D) Papatya E) Sümbül

4. I. Papatya
II. Karanfil
III. Gelincik

Çiçek ebrusu yapılırken hangilerinde yapraklarda diken yapılmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I- II

D) I- III E) II- III

2. ÖĞRENME BİRİMİ

AKKÂSE EBRULAR

KONULAR

2.1. AKKÂSE KALIBI

2.2. AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU

ANAHTAR KAVRAMLAR

hüsn-i hat, dişi kalıp, erkek kalıp, zemin ebrusu, zamk

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Tarihî camilerimizde bulunan hüsn-i hat tasarımları ve süslemelerinde kullanılan renkler ile battal ebruları renk çeşitliliği açısından değerlendiriniz ve dikkatinizi çeken özellikleri arkadaşlarınızla paylaşınız.**

2. **Sanat tarihinde önemli bir yere sahip hattatların eserleri nelerdir? Bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

2.1. AKKÂSE KALIBI

Ebrulu bir kâğıdın belli bir bölgesinin kapatılarak yeniden ebrulanması ile ***akkâseli kâğıt*** elde edilir. Akkâse tekniğinde, ebrulu kâğıdın boyanması istenmeyen alanları Arap zamkı veya kâğıt kalıp ile kapatılır.

KELİME DEFTERİ

Akkâse, Türkçede yansı anlamına gelen Arapça kökenli "aks" kelimesinden gelmektedir.

Yazı yazılacak alanları boş bırakılan akkâseli kâğıtlar, hüsn-i hat sanatında kullanılmak üzere yapılır. Eski yazma kitaplarda yazıyı çevreleyen pervaz şeklinde uygulanmıştır (Görsel 2.1). Necmeddin Okyay, Arap zamkını zemin ebrusunun ortasına sürerek bu şekilde akkâseli kâğıtlar elde etmiştir. Onun en önemli buluşlarından biri ise yazılı akkâsedir. Hezârfen sıfatıyla anılan ve hattat olan Necmeddin Okyay, üzerine kamış kalem ve Arap zamkıyla yazı yazdığı hafif zemin ebrularını tekrar ebrulayarak ***yazılı akkâse ebruyu*** icat etmiştir (Görsel 2.2).

Görsel 2.1: *Üzerine yazı yazmak amacıyla hazırlanan akkâseli kâğıt, Özden Aydın*

Görsel 2.2: *Yazılı akkâse ebru, Allah c.c., Necmeddin Okyay*

Akkâse ebru yapmak için çoğunlukla kâğıt kalıp hazırlama yöntemi tercih edilir. Yazılı akkâse uygulamalarında hüsn-i hat sanatının inceliklerine hâkim olmak ve harflerin yazım kurallarına dikkat etmek gerektiğinden hattat olmayan ebru sanatçılarının Arap zamkıyla yazıyı kâğıda geçirmesi önerilmez.

2.1.1. Akkâse Yapılacak Desen ve Yazının Seçimi

Akkâse ebru yapımında kalıp olarak desen veya yazı tercih edilir. Desen kalıpları, istenen desenin bir kâğıda kalemle çizilmesi veya fotokopisinin temin edilmesiyle hazırlanır (Görsel 2.3).

Görsel 2.3: *Kalemle çizilen desen ve uygulaması, Erguvan ve İstanbul, Özden Aydın*

Hüsn-i hat sanatına ait yazıların kalıplarında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- Yazının sanat tarihi açısından değerli olması
- Fotokopisi alınan yazıdaki harf sınırlarının netliği
- Yazının kalem kalınlığının ebruyu gösterecek büyüklükte olması
- Fotokopi kâğıdının kesime elverişli kalınlıkta ve suya dayanıklı olması (Görsel 2.4)

Görsel 2.4: *Fotokopisi alınan yazı kalıpları*

2.1.2. Akkâse Ebruya Uygun Zemin Ebruları

Akkâse tekniğinde ebrulu kâğıt üzerine tekrar ebru yapıldığından, boya damlaları ve renkler çok hareketli bir görüntüye sebep olur. Yazı kalıbı hüsn-i hat sanatının kurallarına uygun hazırlanmış olsa bile ebrunun deseni ve renkleri yazıyı hatalı gösterebilir. Oysaki yazılı akkâsede esas unsur yazının kendisidir. Örneğin eserde kullanılan zemin ebrusunun taraklı, gel-git veya şal deseninde seçilmesi, göz yanılsaması sebebiyle harfin kural dışı bir eğimde görünmesine sebep olabilir. Yazılı akkâsede zemin ebrularının açık tonda, tarz-ı kadim veya serpme tekniğiyle yapılması tavsiye edilir (Görsel 2.5).

Görsel 2.5: *Zemin ebrusu örnekleri, Özden Aydın*

Kâğıdın üzerine kalıp yapıştırılıp tekrar ebrulandığında boyaların kâğıda tutunabilmesi için akkâse yapılacak zemin ebrusunun üzerindeki su, kâğıt tekneden çıkarıldıktan sonra düz bir zemin üzerinde cetvel veya spatula yardımıyla sıyrılmalıdır. Aksi takdirde boya, zemin ebrusu üzerindeki kerejin tabakası sebebiyle kâğıda tutunamayıp akar. Açık tonda hazırlanan boyaların ince katmanlı yapısı sayesinde sıyırma işlemi sırasında bozulma oluşmaz.

Zemin ebrularını seçerken kullanılması planlanan battal ebrunun renkleri göz önünde bulundurulur. Battal ebrusunda kullanılan renklere yakın veya onlarla kontrast oluşturacak renkler seçilmesi yazıyı ön plana çıkarır.

NASIL YAPILIR ?

Zemin Ebrularını Seçme

Akkâse yapmak üzere zemin ebrusu seçilirken daha önce çalışılmış battal örnekleri kılavuz olarak kullanılabilir. İstenen renklerde battal ebru örneği seçilir. Battal ebrusunda kullanılan veya onunla kontrast renklerde üçer adet zemin ebrusu yapılıp kurumaya bırakılır. Zeminler battal ebrusu ile yan yana getirilerek gözlem yapılır. Battal ebrusu ile uyumlu renk belirlenir. Seçilen zemin rengi battalın renkleriyle aynı veya kontrast olabilir. Renk tercihi sanatçının zevkine göre değişkenlik gösterir. Kalem kalınlığına uygun ebruyu belirlemek üzere üç adet zemin ebrusu dosyalanarak muhafaza edilir.

2.1. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	ZEMİN EBRULARINI SEÇME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde zemin ebrularını seçmek.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

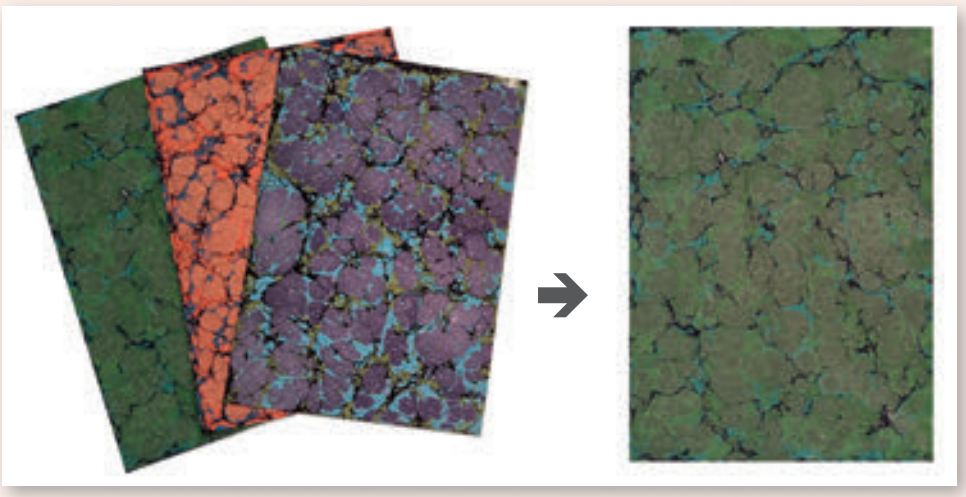
- Tekne
- Biz takımı
- Zemin boyası
- Fırça
- 35x50 cm kâğıt
- Kâğıt mendil
- Battal ebru örnekleri
- Plastik cetvel
- Dosya

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. Akkâse yapmak istediğiniz renklere yakın battal ebru örneğini seçiniz. Seçtiğiniz ebrunun renklerini kılavuz olarak kullanmak üzere ayırınız (Görsel 2.6).

Görsel 2.6: *Kılavuz ebruyu seçme*

3. Battal ebruda kullanılan renklerden veya onunla kontrast üç adet renk seçiniz. Seçtiğiniz renkler, önceden hazırlanarak bekletilen boyalar arasında mevcut değilse seçtiğiniz renkleri hazırlayınız (Görsel 2.7).
4. Seçtiğiniz renklerle çiçek zeminlerine kıyasla su miktarı bir buçuk kat fazla olacak şekilde zemin boyası hazırlayınız (Görsel 2.8).

Görsel 2.7: *Boyaları seçme*

Görsel 2.8: *Zemin boyalarını hazırlama*

5. Her bir renk ile üçer adet zemin ebrusu yapınız. İçlerinden en uygun olanı seçebilmek için her bir ebrudaki boya damlalarının farklı büyüklükte olmasına dikkat ediniz (Görsel 2.9, 2.10).

Görsel 2.9: *Zemin ebrusunu yapma*

Görsel 2.10: *Zemin ebrusunu yapma*

6. Zemin ebrularını teknede sıyırdıktan sonra kağıdı düz bir zemin üzerine seriniz. Kâğıt üzerindeki suyu plastik cetvel yardımıyla bastırmadan sıyırınız (Görsel 2.11).

Görsel 2.11: *Kâğıdın suyunu sıyırma*

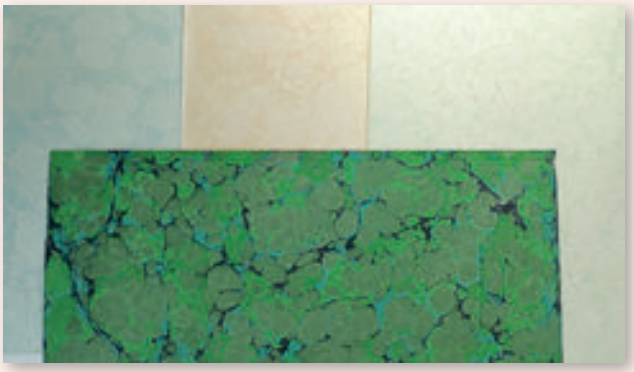
7. Zemin ebrularını kurumaya bırakınız (Görsel 2.12).

Görsel 2.12: *Zemin ebrularını kurutma*

8. Kılavuz olarak seçtiğiniz battal ebrusu ile zemin ebrularını yan yana getirerek gözlem yapınız (Görsel 2.13).

9. Renk zevkinize uygun olan zemin rengini belirleyiniz (Görsel 2.14).

Görsel 2.13: *Ebruları karşılaştırma*

Görsel 2.14: *Zemin rengini belirleme*

10. Yazının kalem kalınlığına ve kalıbın türüne uygun olanları belirlemek üzere üç adet zemin ebrusunu dosyanızda muhafaza ediniz (Görsel 2.15, 2.16).

Görsel 2.15: *Zemin ebrularını dosyalama*

Görsel 2.16: *Zemin ebrularını dosyalama*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Zemin Ebrularını Seçme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Battal ebrusunu kılavuz olarak seçti.	_____	_____
3. Belirlediği üç renk ile zemin boyası hazırladı.	_____	_____
4. Zemin ebrularını hatasız yaptı.	_____	_____
5. Zemin ebrusu üzerindeki suyu hassas şekilde sıyırdı.	_____	_____
6. Battal ebru ile uyumlu zemin rengini seçti.	_____	_____
7. Zemin ebrularını dosyaya düzgün şekilde yerleştirdi.	_____	_____
8. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

2.1.2.1. Yazının Kalem Kalınlığına Uygun Zemin Ebruları

Hüsn-i hat sanatında yazı çeşitleri, yazım kuralları ve kalem kalınlığına göre isimlendirilir. Kalem ölçüsünün büyük olması sebebiyle yazılı akkâsede kalıp olarak genellikle celi sülüs yazı çeşidi kullanılır. Battal ebrudaki renk ve desenlerin görünebilmesi için kalem kalınlığının 5 mm'den az olmaması önerilir. Yazının orijinal boyutunda kalem kalınlığı küçükse kopyası alınırken fotokopide veya dijital ortamda orantısı korunarak büyütülebilir.

Dişi kalıp kullanılan yazılı akkâselerde yazı kısmı battal, yazı dışındaki alanlar ise zemin ebrusu olarak görünür. Eserin açık tondaki kısımlarında ebrunun kendine has doku ve deseninin izlenebilmesi için zemin ebrusunun, tarz-ı kadim battal tekniğiyle yapılması önerilir. Erkek kalıp kullanılan yazılı akkâselerde ise zemin ebrusu yalnızca yazı kısmında göründüğünden dengeli bir renk dağılımı sağlamak için serpme tekniğiyle yapılmış küçük damlalı zemin ebruları tercih edilir.

NASIL YAPILIR ? — **Kalem Kalınlığına Uygun Zemin Ebrusu Seçimi**

Dişi kalıp kullanılan yazılı akkâsede, tarz-ı kadim tekniğiyle yapılmış zemin ebrusu tercih edilir. Kullanılacak kalıbın alanı ölçüsündeki kısım, zemin ebrusundan kesilip çıkarılır. Ebrulu kâğıdın akkâsede kullanılacak kısmında öbeklerin dengeli olmasına dikkat edilir. Öbeklerin geniş ve az sayıda olması izleyenin dikkatini yazıdan alıp zemin ebrusuna kaydırabilir.

Erkek kalıp kullanılan yazılı akkâsede zemin ebrusu harflerde görünür. Görünen alan küçük olduğundan renk dengesini sağlamak için serpme tekniğiyle yapılmış zemin ebrusu tercih edilir. Yazının kalem kalınlığı ölçülür. Ebrudaki boya damlalarının çapı kalem kalınlığına yakın olan zemin ebrusu seçilir. Kullanılacak kalıbın alanı ölçüsündeki kısım, zemin ebrusundan kesilip çıkarılır.

2.2. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	KALEM KALINLIĞINA UYGUN ZEMİN EBRUSUNU SEÇME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde kalem kalınlığına uygun zemin ebrusunu seçmek.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

- Zemin ebruları
- Kurşun kalem
- Cetvel
- Erkek kalıp
- Dişi kalıp
- Dosya
- Ütü

Uygulama İçin Öneriler

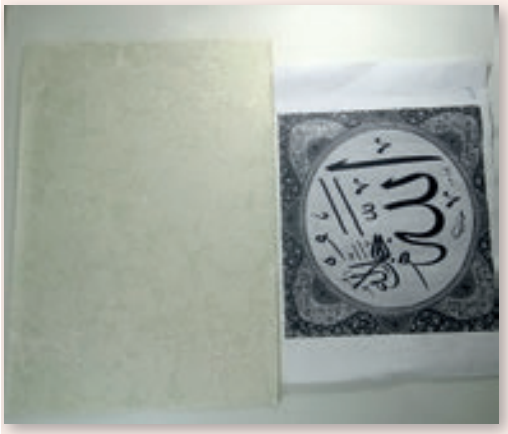
- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. Akkâse yapmak üzere 2.1. uygulamada hazırlanıp seçilen zemin ebrularını masaya yerleştiriniz (Görsel 2.17).
3. Dişi kalıp için tarz-ı kadim battal tekniğiyle yapılan zemin ebrusu seçiniz (Görsel 2.18).

Görsel 2.17: *Zemin ebrularını masaya yerleştirme*

Görsel 2.18: *Dişi kalıp için ebru seçme*

4. Erkek kalıp için yazının kalem kalınlığını ölçünüz (Görsel 2.19).
5. Zemin ebrusundaki damlaların ortalama ölçüsünü belirleyiniz (Görsel 2.20).

Görsel 2.19: *Yazının kalem kalınlığını ölçme*

Görsel 2.20: *Ebru damlalarının çapını ölçme*

6. Kalem kalınlığına en yakın damlaların olduğu zemin ebrusunu seçiniz (Görsel 2.21).
7. Islanmadan dolayı kâğıt yüzeyinde oluşan dalgalanmaları gidermek için zemin ebrularına arka yüzünden kuru ütü yapınız (Görsel 2.22).

Görsel 2.21: *Erkek kalıp için zemin ebrusunu seçme*

Görsel 2.22: *Kâğıda kuru ütü yapma*

8. Kalıbı zemin ebrusunun üzerine koyunuz ve kalıbın ölçüsünü alınız (Görsel 2.23).
9. Zemin ebrusunu kalıbın ölçüsünde kesiniz (Görsel 2.24).

Görsel 2.23: *Kalıbın ölçüsünü alma*

Görsel 2.24: *Zemin ebrusunu kesme*

10. Ebrunun arka yüzüne kurşun kalem ile hangi kalıbın uygulanacağını not alınız (Görsel 2.25).

Görsel 2.25: *Kalıp türünü not alma*

11. Zemin ebrusunu, kalıp yapıştırmak üzere dosyanızda muhafaza ediniz (Görsel 2.26).

Görsel 2.26: *Zemin ebrusunu dosyalama*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Kalem Kalınlığına Uygun Zemin Ebrusunu Seçme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Dişi kalıp için uygun zemin ebrusunu seçti.	_____	_____
3. Yazının kalem kalınlığını doğru şekilde ölçtü.	_____	_____
4. Ebru damlalarını doğru şekilde ölçtü.	_____	_____
5. Erkek kalıp için uygun zemin ebrusunu seçti.	_____	_____
6. Seçilen ebruların arka yüzünü uygun ısıda ütüledi.	_____	_____
7. Zemin ebrularını kalıp ölçüsünde kesti.	_____	_____
8. Zemin ebrularını dosyaya düzgün şekilde yerleştirdi.	_____	_____
9. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

2.1.3. Akkâse Ebru Yapımında Kullanılan Malzemeler

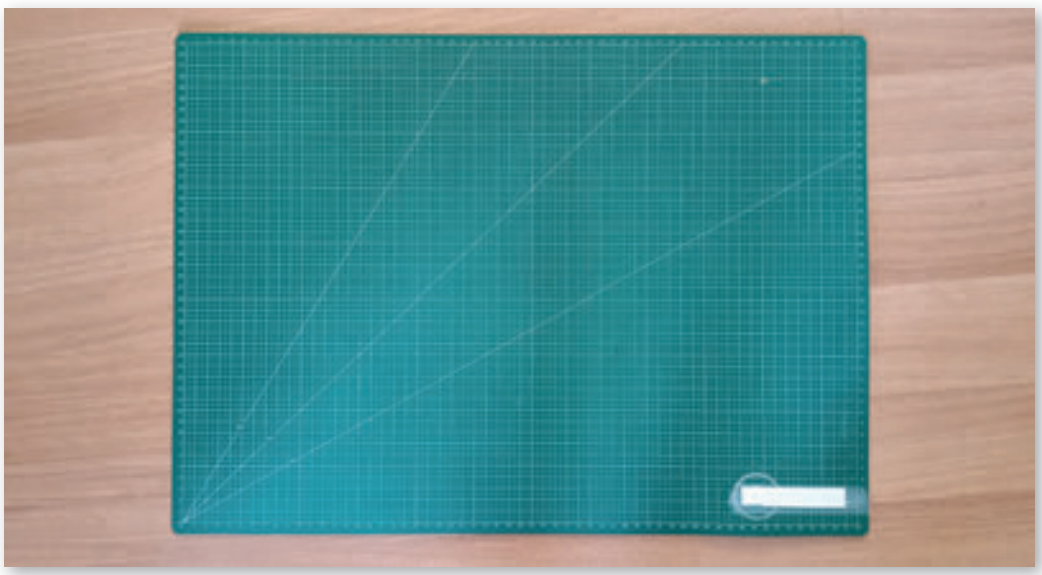
Yazılı akkâse ebrularda kullanılacak kalıbın özenle hazırlanması başarılı bir eser üretmenin ön koşuludur. Malzeme kalitesi, yazı kalıbının doğru şekilde kesilmesini ve yapıştırılmasını etkiler. Akkâse ebruların ön hazırlığı olan kalıbı kesme işleminde kretuar, kesme bıçakları, kesme matı, zımpara ve mühre kullanılır. Erkek kalıplar ışıklı masa üzerinde yapıştırılır. Kalıp sökülürken zemin ebrusunun deforme olmaması için sökülebilir sprey yapıştırıcı kullanılması önerilir.

Kretuar, ucuna çeşitli ölçülerde bıçak takılabilen kalem formunda bir alettir. Kalıp olarak kullanılacak yazının kalem kalınlığına göre sivri veya yuvarlak uçlu bıçaklar tercih edilir. Yazının imza ve tarih bölümleri ince kalemle yazıldığından, 45 derece açılı sivri uçlu bıçaklar kesme işlemini kolaylaştırır (Görsel 2.27).

Kesme matı, üzerinde kesim yapmaya elverişli sert plastikten üretilmiş malzemedir (Görsel 2.28). Matın çok sert olması bıçağın döndürülürken kaymasına ve yazının yanlış kesilmesine sebep olur. Yumuşak matlarda ise bıçak mata saplanacağından kretuarın dönmesine engel olur.

Görsel 2.27: *Kretuar ve kesme bıçakları*

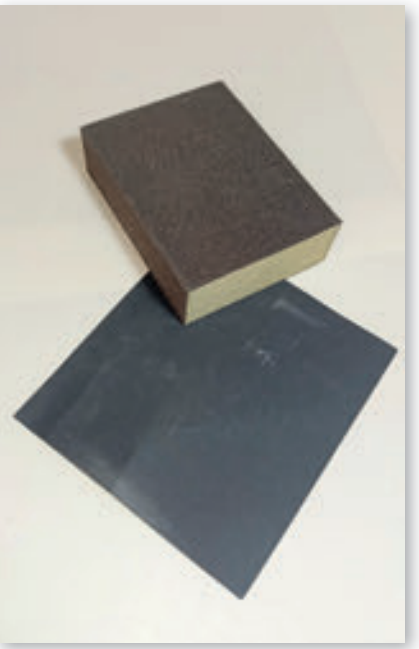
Görsel 2.28: *Kesme matı*

Mühre; hüsn-i hat sanatında aharlı kâğıtların yüzeyini, tezhip sanatında kâğıda sürülen altını parlatmak için kullanılan; akik, cam veya çakmaktaşından üretilmiş bir alettir (Görsel 2.29). Akkâse ebruda mühre, kalıbı kesmeden önce kâğıdın liflerini birbirine perçinlemek için kullanılır.

Zımpara, yazının imza ve tarih gibi ince kalemle yazılmış bölümlerinde kâğıdı inceltmek için kullanılır. Bu işlem yapılmadığında kalıp kâğıdının kalınlığı harflerin sınırında battal ebrunun zemin ebrusuna geçmesine engel olabilir (Görsel 2.30).

Görsel 2.29: *Mühreler*

Görsel 2.30: *Kâğıt ve sünger zımpara*

Sivri uçlu cımbız, kalıbı keserken harfleri yerinde tutmak veya kalıbı sökerken kaldırmak amacıyla kullanılır (Görsel 2.31).

Sökülebilir yapıştırıcı, kalıbı zemin ebrusuna yapıştırmak için kullanılır. Kuruma süresi uzun olduğundan kalıp ebrulanmadan hemen önce yapıştırılıp sonrasında sökülmelidir (Görsel 2.32).

Görsel 2.31: *Sivri uçlu cımbız*

Görsel 2.32: *Sökülebilir sprey yapıştırıcı*

Işıklı masa, erkek kalıbı zemin ebrusuna yapıştırırken yazıyı yansıtmak için kullanılır. Yazıyı yapıştırma işlemi led panel lambalar üzerinde veya cam bir masanın altı lamba ile aydınlatılarak yapılabilir (Görsel 2.33).

Görsel 2.33: *Işıklı masa*

NASIL YAPILIR ?

Malzemeleri Hazırlama

Kesme matı büyükçe bir masanın üzerine yerleştirilir. Nemli bez yardımıyla toz ve kirden arındırılır. Kretuarın ucu döndürülerek gevşetilir. Kalem kalınlığına uygun bıçak yerine takıldıktan sonra kretuarın ucu döndürülerek sıkılaştırılır. İki yüz numara kâğıt zımparadan yaklaşık 5x5 cm ölçüsünde parça kesilir. Mührenin ucu ıslak sabunlu bez yardımıyla olası yağlardan arındırılıp kurulanır. Sökülebilir sprey yapıştırıcı, on beş dakika boyunca belli aralıklarla çalkalanarak yapıştırma işlemine hazır hâle getirilir.

2.3. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	MALZEMELERİ HAZIRLAMA

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde malzemeleri hazırlamak.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

- Kesme matı
- Bıçaklar
- Makas
- Sökülebilir yapıştırıcı
- Kretuar
- İki yüz numara zımpara
- Mühre
- Nemli bez

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Kesme matını ondan daha büyük bir masanın üzerine yerleştiriniz. Nemli bez yardımıyla üzerini siliniz (Görsel 2.34).
2. Kretuarın ucunu döndürerek gevşetiniz (Görsel 2.35).

Görsel 2.34: *Kesme matını silme*

Görsel 2.35: *Kretuarın ucunu gevşetme*

3. Kesme işleminde kullanacağınız yazının ölçüsüne uygun bıçağı kretuarın ucuna yerleştiriniz (Görsel 2.36).
4. Kretuarın ucunu döndürerek sıkılaştırınız (Görsel 2.37).

Görsel 2.36: *Bıçağı yerleştirme*

Görsel 2.37: *Kretuarın ucunu sıkılaştırma*

5. Makas yardımıyla iki yüz numara zımpara kâğıdından 5x5 cm ölçüsünde parça kesiniz (Görsel 2.38, 2.39).

Görsel 2.38: *Zımparayı ölçme*

Görsel 2.39: *Zımparadan parça kesme*

6. Mührenin ucunu sabunlu bez yardımıyla olası yağlardan arındırıp kurulayınız (Görsel 2.40, 2.41).

Görsel 2.40: *Mührenin ucunu silme*

Görsel 2.41: *Mührenin ucunu kurulama*

7. Sökülebilir sprey yapıştırıcıyı beş dakika boyunca belli aralıklarla çalkalayınız. Kalıbı yapıştırmadan önce tekrar çalkalamanız gerektiğini unutmayınız (Görsel 2.42).

Görsel 2.42: *Spreyi çalkalama*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Malzemeleri Hazırlama Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Kesme matını temiz şekilde sildi.	_____	_____
3. Kretuara uygun türde bıçak ucunu yerleştirdi.	_____	_____
4. Kretuarın ucunu döndürerek sıkılaştırdı.	_____	_____
5. Zımpara kâğıdını 5x5 cm ölçüsünde kesti.	_____	_____
6. Mührenin ucunu temiz şekilde sildi.	_____	_____
7. Sökülebilir yapıştırıcıyı beş dakika boyunca çalkaladı.	_____	_____
8. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

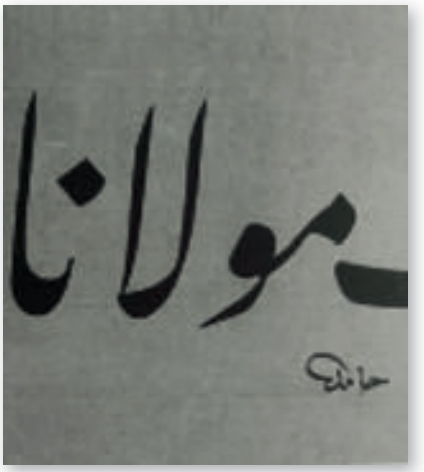
2.1.4. Akkâse Kalıbını Hazırlama

Akkâse ebru yapımı uzun ve özenli bir hazırlık süreci gerektirir. Hazırlık sürecinde dikkat edilmesi gereken başlıca konular sırasıyla şunlardır:

- Kullanılacak desen veya yazının seçimi
- Yazının akkâse ebruya uygunluğu
- Yazı kalıbının fotokopi ile çoğaltılırken netliğinin sağlandığının bir hattat tarafından kontrol edilmesi (Görsel 2.43, 2.44)
- Kalıbın mührelenmesi
- Kalıp kesildikten sonra harflerin hüsn-i hat kurallarının korunduğunun bir hattat tarafından tekrar kontrol edilmesi
- İnce kalemle yazılmış kısımlarının zımparalanarak inceltilmesi

Görsel 2.43: *Harf sınırları net olan kalıptan detay*

Görsel 2.44: *Harf sınırları net olmayan kalıptan detay*

Kalıbın özenle hazırlandığından emin olunduktan sonra yapılan ebrulama işlemi başarılı olursa kaliteli bir eser ortaya çıkar. Başarılı bir ön hazırlığa rağmen ebrulama işleminin sonucu iyi olmayabilir. Çünkü ebruda, bilinen tüm kurallar uygulansa bile sonuç her zaman sürprizlidir. Eskiler ebru sanatını "Ebru sihir gibidir, bazen tutar bazen tutmaz." şeklinde ifade etmişlerdir. Ebrunun kendine has olan bu "sonuçtan emin olamama" hâli sanatçı adaylarının şevkini kırmamalı ve çalışmaya devam edilmelidir. Akkâse ebrunun ön hazırlığı olan kalıp hazırlamada, ebrulama işleminin hatasız olacağı varsayılarak çalışılmalıdır.

2.1.4.1. Kalıbı Mühreleme

Kâğıt, ağaç liflerinden imal edilmiş selüloz bir malzemedir. Elle yırtıldığında içindeki liflerin birbirinden ince ipler gibi ayrıldığı görülür (Görsel 2.45). Akkâse kalıbında kullanılan kâğıt kesilirken ortaya çıkan ince ipliksi lifler harfin sınırında kapatıcı etki oluşturduğundan ebrulama işleminde harfin hatalı çıkmasına sebep olur. Lifleri birbirine perçinleyerek kâğıdı sıkılaştırmak için mühre kullanılır. Mührelenen kâğıt hem kesimde kolaylık sağlar hem de incelmesi sebebiyle harf sınırlarında ebrunun kâğıda doğru şekilde geçmesini kolaylaştırır. Ayrıca kalıbın suya dayanıklılığını artırarak kolay sökülmesine yardımcı olur.

Görsel 2.45: *Kâğıt lifleri*

Mühreler kullanım amacına göre çeşitli büyüklüklerde üretilir. Akkâse kalıbında, mührelenecek alan geniş olduğundan hattatların aharlı kâğıt yüzeyini parlatmak amacıyla kullandığı 2 cm kalınlığındaki uzun mühre tercih edilir. Mührenin ucu çakmak taşı veya cam malzemeden yapılmış olabilir. Mührenin kâğıda sürülen kısmının pürüzsüz ve düz olduğundan emin olunmalıdır. Düz olmayan mühreler kâğıda tam oturmadığı için volanlanmaya sebep olur. Üzerinde çizik bulunan mühreler ise kâğıdın dokusunu sıyırarak ona zarar verebilir. Kalıbı mühreleme işlemi özellikle ince ve karmaşık yazılarda başarılı sonuç almak için yapılır.

NASIL YAPILIR ?

Kalıbı Mühreleme

Akkâse kalıbı düz bir zemin üzerine yerleştirilir. Mühre hafifçe bastırılarak düz bir çizgi boyunca kâğıt üzerinde yürütülür. Kâğıt yüzeyi tamamlanana kadar her defasında mühre, önceki konumunun yanına kaydırılarak işlem sürdürülür. Kâğıt, masa üzerinde kaysa bile elle sabitlenmemelidir. Aksi takdirde kâğıt yırtılabilir. Kâğıdın kenarlarında oluşan volanlanmayı gidermek için diğer yüzüne de aynı işlem uygulanır. Volanlanmayı azaltmak için mührenin aynı kuvvetle bastırılmasına dikkat edilmelidir.

2.4. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	KALIBI MÜHRELEME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde kalıbı mührelemek.

Süre : 4 ders saati

Araç Gereç

- Mühre
- Yazı kalıbı

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. Akkâse kalıbını pürüzsüz bir masanın üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.46).
3. Mühreyi kalıbın herhangi bir kenarına paralel olacak şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.47).

Görsel 2.46: *Kalıbı masaya yerleştirme*

Görsel 2.47: *Mühreyi kalıba yerleştirme*

4. Mühreyi hafifçe bastırarak ileri doğru yürütünüz (Görsel 2.48).
5. Kâğıdın tüm yüzeyi tamamlanana kadar her defasında mühreyi yana kaydırarak yürütme işlemine devam ediniz (Görsel 2.49).

Görsel 2.48: *Kalıbı mühreleme*

Görsel 2.49: *Kâğıdı mühreleme*

6. Kâğıdın diğer yüzünü çeviriniz (Görsel 2.50).
7. Mühreleme işlemini kâğıdın arka yüzünde tekrar ediniz (Görsel 2.51).

Görsel 2.50: *Kâğıdın diğer yüzünü çevirme*

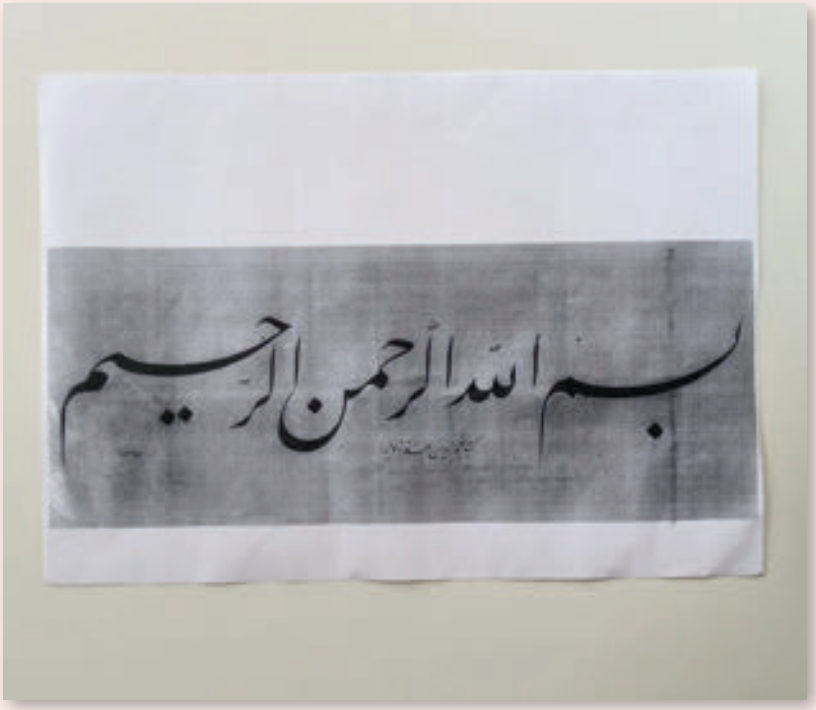
Görsel 2.51: *Kâğıdın arka yüzünü mühreleme*

8. Kâğıt yüzeyinde volanlanma olmadığından emin olunuz. Volanlanan kısımların üzerinde mühreyi tekrar gezdiriniz (Görsel 2.52).

Görsel 2.52: *Kâğıdı mühreleme*

9. Kesilmeye hazır kalıbı düz bir zeminde muhafaza ediniz (Görsel 2.53).

Görsel 2.53: *Kalıbı düz zemine yerleştirme*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Kalıbı Mühreleme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Kalıbı pürüzsüz bir masanın üzerine yerleştirdi.	_____	_____
3. Mühreyi kalıbın üzerine doğru şekilde yerleştirdi.	_____	_____
4. Kalıbı, hafifçe bastırarak mühreledi.	_____	_____
5. Kalıbın arka yüzünü mühreledi.	_____	_____
6. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

2.1.4.2. Dişi Kalıbı Hazırlama

Akkâse yapılacak yazı kalıplarında harfler kesilip çıkarılırsa dişi kalıp elde edilir. Kalıp üzerinde harflerin bulunduğu kısmın boş olması sebebiyle ebru yalnızca bu kısımlarda zemin kâğıdına geçer. Böylece tamamlanan eser üzerinde yazı koyu renkli battal, yazı dışındaki alanlar ise zemin ebrusu olarak görünür (Görsel 2.54).

Görsel 2.54: *Dişi kalıpla yapılmış yazılı akkâse, Hat - Hamid Aytaç ve Ebru - Özden Aydın*

Dişi kalıpta kesilen harfler yerinden çıkarılır. Yazı tasarımlarında bazı harfler kesilip çıkarıldığında içindeki boş alanın kalıpla bağlantısı kopabilir. Örneğin he harfi göz diye tabir edilen boşluklara sahiptir. Harf kesilirken yerinden çıkarılırsa göz boşlukları da kaybedileceğinden kesildikten sonra bantla tutturularak göz boşluklarının yerinde kalması sağlanmalıdır. Kalıp sökülebilir yapıştırıcıyla zemin ebrusuna yapıştırıldıktan sonra göz boşluklarının etrafındaki yazı kısmı sökülür. Böylece harfin formu korunmuş olur. Akkâse ebru yapımında hüsn-i hat kurallarının korunmasına azami ölçüde dikkat edilmelidir.

NASIL YAPILIR ?

Dişi Kalıbı Hazırlama

Mührelenen kalıp, kesme matı üzerine yerleştirilir. Ucuna uygun ölçüde bıçak takılmış kretuar yardımıyla kesme işlemine başlanır. Bıçak harflerin tam sınırına yerleştirilmelidir. Harflerin kıvrımlı yerlerinde bıçak kaldırılmadan parmakla çevrilerek tek seferde kesim yapılır. Kalıp, harf sınırı görülecek şekilde döndürülür. Harflerin köşelerinde bıçak kaldırılır ve kesme yönüne göre tekrar yerleştirilir. Harfte kalıpla bağlantısı kopan boşluklar varsa 2 mm kalınlığında kesilmiş kâğıt bandı yardımıyla kalıba tutturulur. İmza ve tarih gibi ince kalemle yazılan kısımların bulunduğu kâğıt, arka yüzünden zımparalanarak inceltilir. Sökülebilir sprey yapıştırıcı çalkalanır. Yapıştırıcı, kesim işlemi tamamlanan kalıbın arka yüzüne 30 cm uzaktan eğimli tutularak sıkılır. Zemin ebrusu üzerine tek seferde yapıştırılır. Bantla tutturulan boşlukların yapıştığından emin olduktan sonra harf, bantla birlikte sökülür. Yapıma hazır hâle gelen akkâse kalıbı bekletilmeden ebrulanmalıdır.

2.5. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	DİŞİ KALIBI HAZIRLAMA

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde dişi kalıbı hazırlamak.

Süre : 20 ders saati

Araç Gereç

- Kesme matı
- Yazı kalıbı
- Kretuar
- Çeşitli ölçülerde bıçaklar
- Kâğıt bandı
- Keçeli kalem
- 5x5 cm ebadında zımpara
- Zemin ebrusu
- Sökülebilir sprey yapıştırıcı

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız (Görsel 2.55).
2. Akkâse kalıbını kesme yönünüze göre matın üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.56).

Görsel 2.55: *Malzemeleri hazırlama*

Görsel 2.56: *Kalıbı kesme matının üzerine yerleştirme*

3. Harfin köşesine bıçağı yerleştirip hafifçe bastırınız (Görsel 2.57).
4. Harfin sınır çizgisi boyunca diğer köşesine ulaşana kadar bıçağı kaldırmadan kesiniz (Görsel 2.58, 2.59).

Görsel 2.57: *Bıçağı harfin köşesine yerleştirme*

Görsel 2.58: *Harfi sınır çizgisi boyunca kesme*

Görsel 2.59: *Harfi sınır çizgisi boyunca kesme*

5. Kesimi bir köşeden diğerine doğru yaparak harf kesimini tamamlayınız (Görsel 2.60, 2.61).

Görsel 2.60: *Harfi sınır çizgisi boyunca kesme*

Görsel 2.61: *Harfi sınır çizgisi boyunca kesme*

6. Kesimi tamamlanan harfi yerinden çıkarınız (Görsel 2.62).

7. Harfin kıvrımlı bölümünde bıçağı parmaklarınız arasında döndürürken kesmeyi sürdürünüz (Görsel 2.63).

Görsel 2.62: *Kesilen harfi yerinden çıkarma*

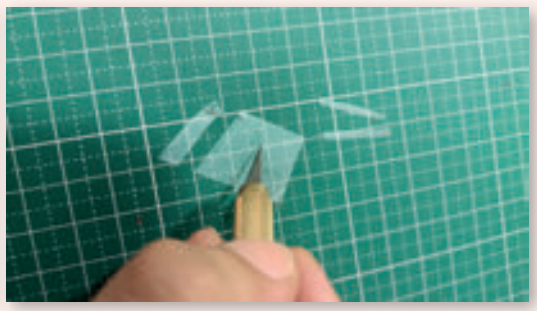
Görsel 2.63: *Harfin kıvrımlı yerini kesme*

8. Kestiğiniz kısımları çıkarınız (Görsel 2.64).

9. Kâğıt bandından 2 mm kalınlığında parçalar keserek hazırlayınız (Görsel 2.65).

Görsel 2.64: *Kesilen harfleri yerinden çıkarma*

Görsel 2.65: *Kâğıt bandını inceltme*

10. Harfin kalıpla bağlantısının koptuğu boşlukları varsa bu bölümü, kesimi tamamladıktan sonra kâğıt bandı ile kalıba tutturunuz (Görsel 2.66).

11. Kalıbı sökme işleminde bandı gözden kaçırmamak için keçeli kalemle işaret koyunuz (Görsel 2.67, 2.68).

Görsel 2.66: *Harfleri sabitleme*

Görsel 2.67: *Bandı keçeli kalemle boyama*

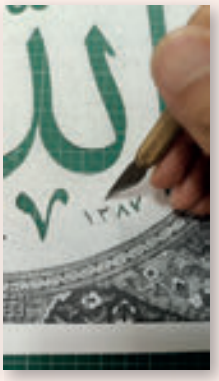
Görsel 2.68: *Bandı keçeli kalemle boyama*

12. İnce kalemle yazılan imza ve tarih kısımlarını kesmek için kretuara sivri uçlu bıçak takınız (Görsel 2.69).

13. İmza ve tarihi kesiniz (Görsel 2.70, 2.71).

Görsel 2.69: *Bıçak ucunu değiştirme*

Görsel 2.70: *Tarihi kesme*

Görsel 2.71: *İmzayı kesme*

14. Kalıbın arka yüzünü çeviriniz. İmza ve tarih kısmını zımparalayarak kâğıdı inceltiniz (Görsel 2.72, 2.73).

Görsel 2.72: *İmza ve tarih kısmını zımparalama*

Görsel 2.73: *İmza ve tarih kısmını zımparalama*

15. Yapıştırıcıyla kirlenmemesi için masayı müsvedde kâğıt veya örtü ile kapatınız. Kalıbı arka yüzü görünecek şekilde müsvedde kâğıdın üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.74).

16. Sprey yapıştırıcıyı çalkaladıktan sonra eğimli tutarak 30 cm uzaktan kalıbın arka yüzüne sıkınız (Görsel 2.75).

Görsel 2.74: *Kalıbı müsvedde kâğıdın üzerine yerleştirme*

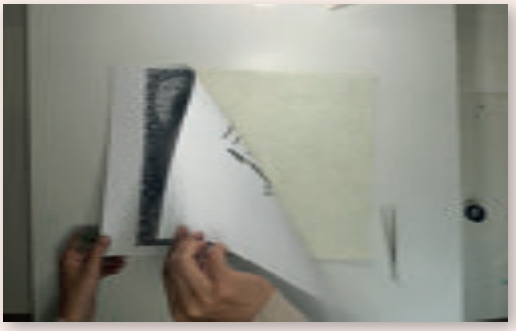
Görsel 2.75: *Sprey yapıştırıcıyı sıkma*

17. Zemin ebrusunu masaya yerleştiriniz (Görsel 2.76).

Görsel 2.76: *Zemin ebrusunu masaya yerleştirme*

18. Kalıbı zemin ebrusuna tek seferde yapıştırınız. Kalıp kâğıda tutunduktan sonra kalıbı kaldırmaya çalışmayınız (Görsel 2.77, 2.78).

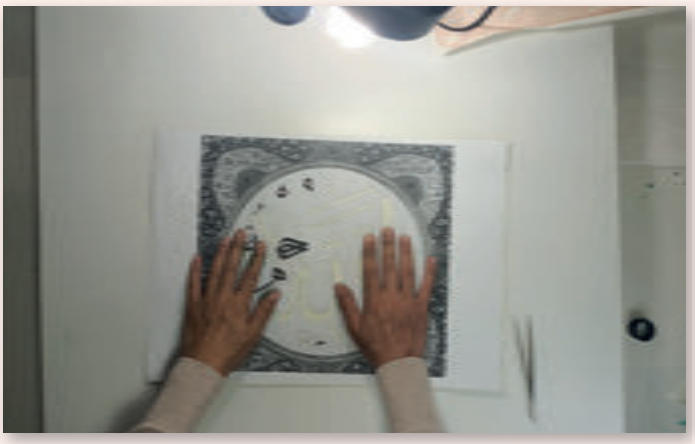
Görsel 2.77: *Kalıbı yapıştırma*

Görsel 2.78: *Kalıbı yapıştırma*

19. Kalıbın üzerinde elinizi gezdirerek yapıştığından emin olunuz (Görsel 2.79).

20. Bantla tutturulan bölümleri sökünüz (Görsel 2.80, 2.81, 2.82).

Görsel 2.79: *Kalıbı sabitleme*

Görsel 2.80: *Bantlı bölümleri sökme*

Görsel 2.81: *Bantlı bölümleri sökme*

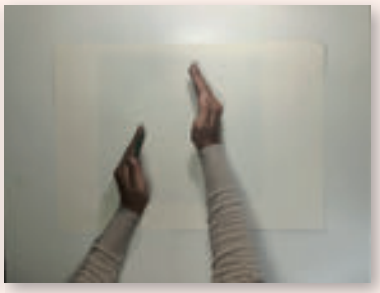
Görsel 2.82: *Bantlı bölümleri sökme*

21. Kalıbın üzerine temiz bir kâğıt koyunuz (Görsel 2.83).

22. Elinizin kenarı ile kâğıdı sıvazladıktan sonra uzun süre beklemeden ebrulama işlemine geçiniz (Görsel 2.84, 2.85).

Görsel 2.83: *Kalıbın üzerine temiz kâğıt yerleştirme*

Görsel 2.84: *Kâğıdı sıvazlama*

Görsel 2.85: *Yapıştırılmış kalıp*

Değerlendirme:

Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.

Dişi Kalıbı Hazırlama Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Harfleri sınır çizgisi boyunca düzgün şekilde kesti.	_____	_____
3. Harf boşluklarını kalıba bantladı.	_____	_____
4. İnce kalemle yazılan kısımları hassas şekilde zımparaladı.	_____	_____
5. Kalıbın arka yüzüne yapıştırıcıyı doğru ölçüde sıktı.	_____	_____
6. Kalıbı zemin ebrusuna tek seferde yapıştırdı.	_____	_____
7. Kesilen harfleri yerinden çıkardı.	_____	_____
8. Kalıbı zemin ebrusuna sıvazlayarak sabitledi.	_____	_____
9. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

2.1.4.3. Erkek Kalıbı Hazırlama

Akkâse yapılacak yazı kalıplarında harflerin dışındaki alan kesilip çıkarılırsa erkek kalıp elde edilir. Harf yerleri kâğıtla kapatıldığından tamamlanan eser üzerinde dişi kalıbın tersine yazı açık renkli zemin, yazı dışındaki alanlar ise koyu renkli battal ebrusu olarak görünür (Görsel 2.86).

Görsel 2.86: *Erkek kalıpla yapılmış yazılı akkâse, Hat - Nazif Efendi ve Ebru - Özden Aydın*

Erkek kalıpta kesilen harfler korunur. Yazının kesilmesi aşamasında dişi kalıp hazırlamada anlatılan tüm kurallar uygulanır. Harfleri yazı tasarımında yerlerine doğru şekilde yerleştirebilmek için ışıklı masa kullanılır. Akkâse yapılacak zemin; kalıbın ikinci kopyası altta, zemin ebrusu üstte olacak şekilde ışıklı masanın üzerine yerleştirilir. Kesilen harfler arka yüzlerine sökülebilir yapıştırıcı sıkıldıktan sonra tasarımdaki yerlerine yapıştırılır. Dişi kalıp hazırlanırken yerinden çıkarılan harfler korunursa tek seferde hem erkek hem dişi kalıp elde edilebilir. Ancak bazı karmaşık yazı tasarımlarında dişi kalıp hazırlanırken harf kayıpları olabilir. Formu bozulan veya bir parçası kaybolan harfler varsa bu kalıplar kullanılmamalıdır.

NASIL YAPILIR ?

Erkek Kalıbı Hazırlama

Mührelenen kalıp kâğıdı kesme matı üzerine yerleştirilir. Ucuna uygun ölçüde bıçak takılmış kretuar yardımıyla bütün harfler kesilip çıkarılır. Harfler tasarımdaki sırası karışmayacak şekilde boş bir kâğıt üzerine yerleştirilir. Işıklı masa üzerine yazının ikinci kopyası bantla yapıştırılır. Zemin ebrusu yazının üzerine düzgünce yerleştirildikten sonra bantla ışıklı masaya tutturulur. Kesim işlemi tamamlanan harflerin arka yüzü çevrilerek sökülebilir sprey yapıştırıcı sıkılır. Her harf yazıdaki yerine kaydırılmadan yapıştırılır. Yapıştırma işlemi tamamlandıktan sonra harflerin yerinden çıkmaması için üzerine temiz bir kâğıt kapatılarak elle sıvazlanır. Yapıma hazır hâle gelen akkâse kalıbı bekletilmeden ebrulanmalıdır.

2.6. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE KALIBI
UYGULAMA ADI	ERKEK KALIBI HAZIRLAMA

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde erkek kalıbı hazırlamak.

Süre : 20 ders saati

Araç Gereç

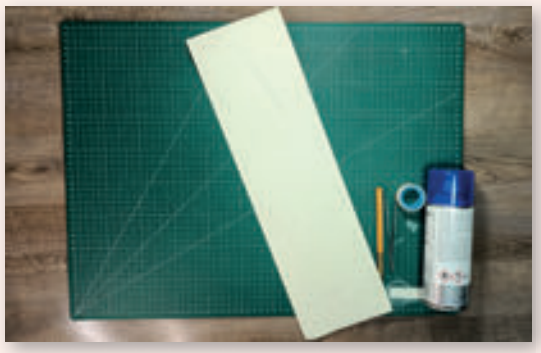
- Kesme matı
- Yazı kalıbı
- Kretuar
- Çeşitli ölçülerde bıçaklar
- Kâğıt bandı
- Zemin ebrusu
- Sökülebilir sprey yapıştırıcı
- Boş kâğıt

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız (Görsel 2.87).
2. Kesilen harflerin kaybolmaması için boş kâğıda az miktarda sprey yapıştırıcı sıkınız (Görsel 2.88).

Görsel 2.87: *Malzemeleri hazırlama*

Görsel 2.88: *Boş kâğıda sprey yapıştırıcı sıkma*

3. Akkâse kalıbını kesme matının üzerine yerleştiriniz (Görsel 2.89).
4. Bütün harfleri 2.5. (S -129-132) uygulamada anlatılan şekilde keserek yerinden çıkarınız. Kesim sırasında harf bütünlüğünün bozulmamasına özen gösteriniz (Görsel 2.90, 2.91, 2.92).

Görsel 2.89: *Kalıbı kesme matının üzerine yerleştirme*

Görsel 2.90: *Harfleri kesme*

Görsel 2.91: *Harfleri kesme*

Görsel 2.92: *Harfleri kesme*

5. Kesilen harfleri yazıdaki sırasına göre boş bir kâğıt üzerine arka yüzü görünür şekilde yerleştiriniz (Görsel 2.93, 2.94).

Görsel 2.93: *Kesilen harfleri boş kâğıda yerleştirme*

Görsel 2.94: *Kesilen harfleri boş kâğıda yerleştirme*

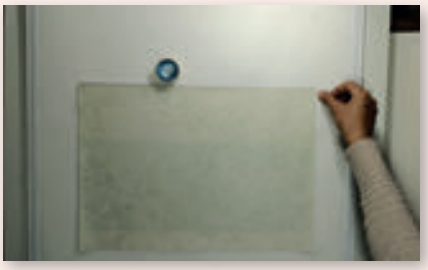
6. Sprey yapıştırıcıyı çalkaladıktan sonra eğimli tutarak 30 cm uzaktan boş kâğıda tutturulan harflerin arka yüzüne sıkınız (Görsel 2.95).
7. Kalıbın ikinci kopyasını dört köşesinden ışıklı masaya bantla tutturunuz (Görsel 2.96).
8. Zemin ebrusunu yazının kopyası üzerine tam olarak yerleştirip bantla tutturunuz (Görsel 2.97).
9. Masanın ışığını yakınız (Görsel 2.98).

Görsel 2.95: *Harflerin arka yüzüne sprey yapıştırıcı sıkma*

Görsel 2.96: *Kalıbın kopyasını ışıklı masaya yerleştirme*

Görsel 2.97: *Zemin ebrusunu kalıbın üzerine yerleştirme*

Görsel 2.98: *Masanın ışığını yakma*

10. Harfleri masada yansıyan yerlerine tam denk gelecek şekilde sırasıyla yerleştiriniz (Görsel 2.99, 2.100, 2.101, 2.102).

Görsel 2.99: *Harfleri masada yansıyan yerlerine yerleştirme*

Görsel 2.100: *Harfleri masada yansıyan yerlerine yerleştirme*

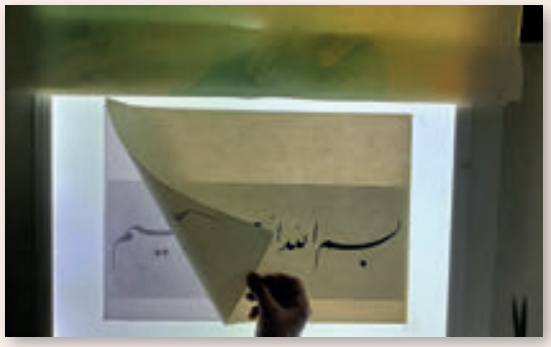
Görsel 2.101: *Harfleri masada yansıyan yerlerine yerleştirme*

Görsel 2.102: *Harfleri masada yansıyan yerlerine yerleştirme*

11. Kalıbın üzerine temiz bir kâğıt koyunuz (Görsel 2.103).

12. Elinizin kenarı ile kâğıdı sıvazlayınız. Kalıbı uzun süre bekletmeden ebrulama işlemine geçiniz (Görsel 2.104).

Görsel 2.103: *Kalıbın üzerine temiz kâğıt yerleştirme*

Görsel 2.104: *Kâğıdı sıvazlama*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Erkek Kalıbı Hazırlama Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Harfleri sınır çizgisi boyunca düzgün şekilde kesti.	_____	_____
3. Kesilen harfleri boş kâğıda sırasıyla yerleştirdi.	_____	_____
4. Harflerin arka yüzüne yapıştırıcıyı doğru ölçüde sıktı.	_____	_____
5. Işıklı masayı doğru şekilde hazırladı.	_____	_____
6. Harfleri zemin ebrusuna sırasıyla yapıştırdı.	_____	_____
7. Kalıbı zemin ebrusuna sıvazlayarak sabitledi.	_____	_____
8. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

2.2. AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU

Battal ebru ve çeşitleri, ebru sanatının temelini oluşturur. Bir ebru sanatçısının başarısı ölçülürken yaptığı battal ebrular ölçüt kabul edilir. Akkâse ebrunun ileri seviyede bir teknik olması sebebiyle akkâseyi yapmaya başlamadan önce ön koşul olan battal ebruların iyi öğrenilmiş olması gerekir. Akkâsede genellikle zemin, tarz-ı kadim ve serpme battal ebruları tercih edilir.

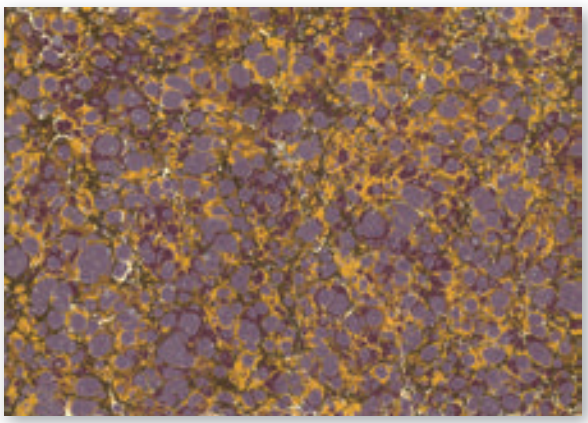
2.2.1. Akkâseye Uygun Battal Ebrunun Özellikleri ve Yapımı

Akkâse ebrularda kullanılacak battal ebru çeşidine karar verilirken kalıbın türü, yazı tasarımının yoğunluğu, kalem kalınlığı vb. unsurlar göz önünde bulundurulur.

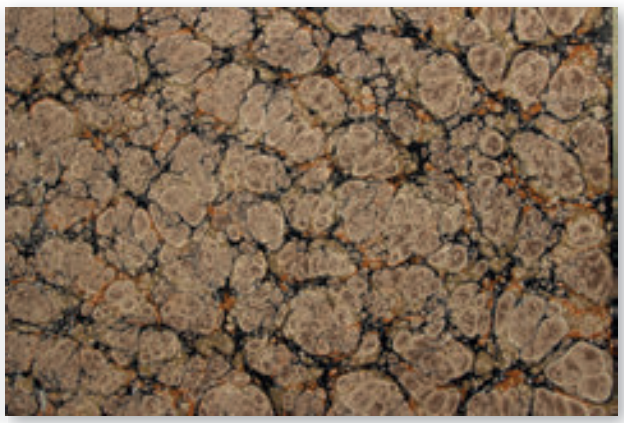
Dişi kalıp uygulanmış akkâselerde, battal ebru yalnızca harflerde görünür. Büyük öbekler içeren tarz-ı kadim battal ebrularında, öbeğin bir harfe rast gelmesi yazının tamamında renk dengesizliğine sebep olacağından bu tür ebrular tercih edilmez. Küçük bir alana uygulanan ebrunun anlaşılabilmesi için boya damlalarının çapı, kalem kalınlığına uygun olarak serpme tekniğiyle yapılır (Görsel 2.105). Serpme battalda siyahla birlikte üç renk kullanılması önerilir. Renkler birbirinden ayırt edilecek nitelikte olmalı, aynı rengin yakın tonları kullanılmamalıdır.

Erkek kalıp uygulanmış akkâselerde battal ebru harfler dışındaki tüm alanda görünür. Ebru sanatının karakterini yansıtması sebebiyle erkek kalıpta, eserin tamamında izlenebilen tarz-ı kadim battal ebrusu tercih edilir (Görsel 2.106). Yazılı akkâselerde vurgulanması gereken yazının kendisi olduğundan onu ortaya çıkaracak koyu renklerin seçilmesi önerilir. Açık renk değerine sahip (sarı, tozpembe vb.) boyalar zemin ebrusunun rengine yakın tonda görüneceğinden harfin sınırına rast geldiğinde formunu yanlış gösterebilir. Renklerin benzer tonlarda, koyu değerli ve birbirine uyumlu olması yazının görünürlüğünü artıran önemli unsurlardır.

Battal ebruda su yüzeyine serpilen ilk boyanın damlaları arasında çizgisel boşluklar oluşur. Boşluk, ince yazılarda harfin bir bölümüne rast geldiğinde o kısım boyanmadan kalır. Yazının hatasız olarak kâğıda aktarılması için siyah boyanın fırça yerine damlalıkla damlatılarak su yüzeyini boşluksuz kaplaması sağlanmalıdır.

Görsel 2.105: *Serpme tekniğiyle yapılmış battal ebru, Özden Aydın*

Görsel 2.106: *Tarz-ı kadim teknikle yapılmış battal ebru, Özden Aydın*

NASIL YAPILIR

Akkâseye Uygun Battal Ebru Yapımı

Kılavuz olarak kullanılmak üzere önceden belirlenen battal ebrusunun renklerinde boyalar hazırlanır. Siyah boya karıştırıldıktan sonra damlalıkla alınıp teknenin merkez noktasına damlatılır. Boya, su yüzeyinin tamamına yayılana kadar damlatma işlemine devam edilir.

Dişi kalıp için yazının kalem kalınlığına uygun büyüklükte damlalar su yüzeyine serpilir. Küçük çapta damlalar elde edilmek istenirse fırça daha fazla sıkılabilir.

Erkek kalıp için tarz-ı kadim battal ebrusu yapılır. Tarz-ı kadim battal ebrularda en son serpilen neftli boya boşluk oluşturacağından, neftsiz boya kullanılmalı veya az miktarda parafinle hazırlanmalıdır.

2.7. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU
UYGULAMA ADI	AKKÂSEYE UYGUN BATTAL EBRU YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde akkâseye uygun battal ebru yapmak.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

- Tekne
- Battal ebru boyaları
- Fırça
- Damlalık
- Kâğıt mendil

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Malzemeleri masanızda hazırlayınız.
2. Kılavuz olarak seçilen battal ebrusu renklerine yakın boyaları hazırlayınız. Teknede boyaların ayarını yapınız (Görsel 2.107).
3. Siyah boyayı damlalığa doldurunuz (Görsel 2.108).

Görsel 2.107: *Boyaları hazırlama*

Görsel 2.108: *Siyah boyayı damlalığa doldurma*

4. Siyah boyayı teknenin merkezine damlatınız. Yüzey, boya ile kaplanana kadar damlatma işlemine devam ediniz (Görsel 2.109, 2.110, 2.111).

Görsel 2.109: *Siyah boyayı damlatma*

Görsel 2.110: *Siyah boyayı damlatma*

Görsel 2.111: *Siyah boyayı damlatma*

5. Dişi kalıp için serpme battal ebrusu yapınız (Görsel 2.112, 2.113, 2.114).

Görsel 2.112: *Serpme battal ebrusu yapma*

Görsel 2.113: *Serpme battal ebrusu yapma*

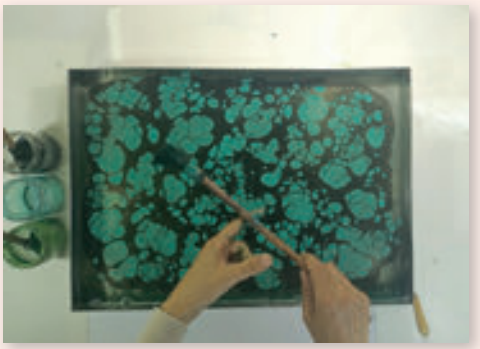

Görsel 2.114: *Serpme battal ebrusu yapma*

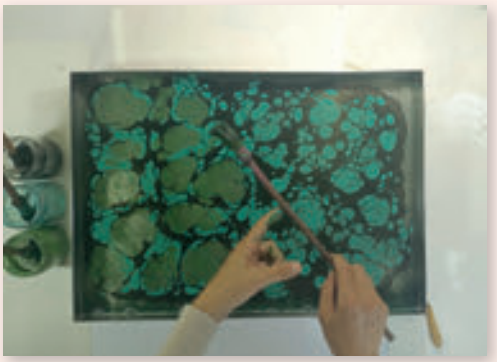
6. Erkek kalıp için tarz-ı kadim battal ebrusu yapınız. Ebruyu teknede uzun süre bekletmeden kalıbı ebrulayınız (Görsel 2.115, 2.116, 2.117, 2.118).

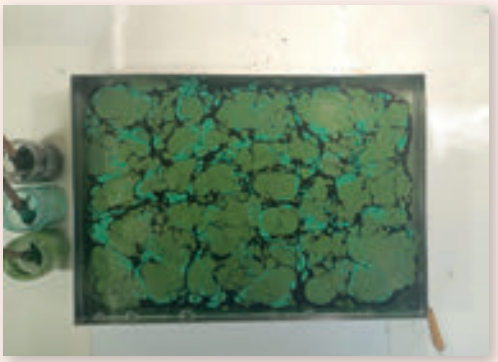
Görsel 2.115: *Tarz-ı kadim battal ebrusu yapma*

Görsel 2.116: *Tarz-ı kadim battal ebrusu yapma*

Görsel 2.117: *Tarz-ı kadim battal ebrusu yapma*

Görsel 2.118: *Tarz-ı kadim battal ebrusu yapma*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Akkâseye Uygun Battal Ebru Yapımı Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Boyaların ayarını doğru şekilde yaptı.	_____	_____
3. Siyah boyayı damlalıkla damlattı.	_____	_____
4. Serpme battal ebrusunu doğru şekilde yaptı.	_____	_____
5. Tarz-ı kadim battal ebrusunu doğru şekilde yaptı.	_____	_____
6. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

2.2.2. Yapıştırılmış Kalıbı Ebrulama

Akkâse ebrunun en fazla risk içeren aşaması yapıştırılmış kalıbı ebrulama işlemidir. Kalıp, su yüzeyine yatırılırken çok dikkatli olmak gerekir. Olası bir dikkatsizlik işlemi baştan başlatmaya neden olabilir. Örneğin yapıştırılmış kalıbın teknenin boyutundan küçük olduğu durumlarda kalıp su yüzeyinde kayarsa ebru dalgalı bir görünüm alır. Yapıştırılmış kalıp tekneden büyükse kalıpla su yüzeyi arasında hava boşluğu kalabilir. Kalıp ebrulanırken bir kenarı boyunca tekneye yerleştirilip elle sabitlenir. Ardından tüm kalıp yavaşça suya yatırılır.

Ebru su yüzeyinde bekletildiğinde tozlanma sebebiyle yüzeyde boşluklar oluşabileceğinden kalıp, kâğıda yapıştırıldıktan hemen sonra teknede ebrusu yapılmalı ve zaman kaybetmeden ebrulanmalıdır. Kalıp sökülürken harflerin dışına akan ebru suyunun kâğıtta leke bırakmaması için teknedeki suyun mutlaka temiz olması gerekir.

NASIL YAPILIR ?

Yapıştırılmış Kalıbı Ebrulama

Yapıştırılan kalıbın bir kenarı, ebru yapılmış teknenin kenarında suya değdirilir. Kalıp dışa doğru kıvırılarak sabit bir hızla yavaşça suya yatırılır. Yatırma işlemi sırasında kalıbın farklı yönlere kaymadığından emin olunmalıdır. Kalıbın üzerindeki su, teknenin kenarında sıyrılır ve kalıp çekilir. Düz bir zemin üzerine serildikten sonra zaman kaybetmeden kalıbı sökme işlemine başlanır.

2.8. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU
UYGULAMA ADI	YAPIŞTIRILMIŞ KALIBI EBRULAMA

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde yapıştırılmış kalıbı ebrulamak.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

- Yapıştırılmış kalıp

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Yapıştırılmış kalıbın köşesini teknenin köşesine yaslayınız (Görsel 2.119).
2. Kalıbın kısa kenarını suya değdiriniz (Görsel 2.120).

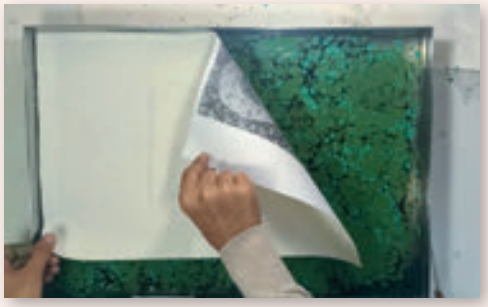

Görsel 2.119: *Kalıbı teknenin köşesine yerleştirme*

Görsel 2.120: *Kalıbın kısa kenarını suya değdirme*

3. Kalıbı kıvrımlı tutarak sabit hızla suya yatırınız (Görsel 2.121, 2.122).

Görsel 2.121: *Kalıbı sabit hızla suya yatırma*

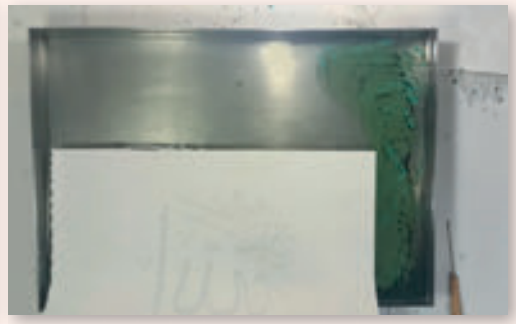

Görsel 2.122: *Kalıbı sabit hızla suya yatırma*

4. Bir köşesinden tutarak kalıbı kaldırınız (Görsel 2.123).
5. Kalıbın üzerindeki suyu teknede sıyırınız ve kalıbı çekiniz (Görsel 2.124).

Görsel 2.123: *Kalıbı kaldırma*

Görsel 2.124: *Kalıbın suyunu sıyırma*

6. Kalıbı düz bir zemin üzerine serdikten sonra zaman kaybetmeden sökme işlemine geçiniz (Görsel 2.125).

Görsel 2.125: *Kalıbı düz zemin üzerine serme*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Yapıştırılmış Kalıbı Ebrulama Uygulaması Kontrol Listesi

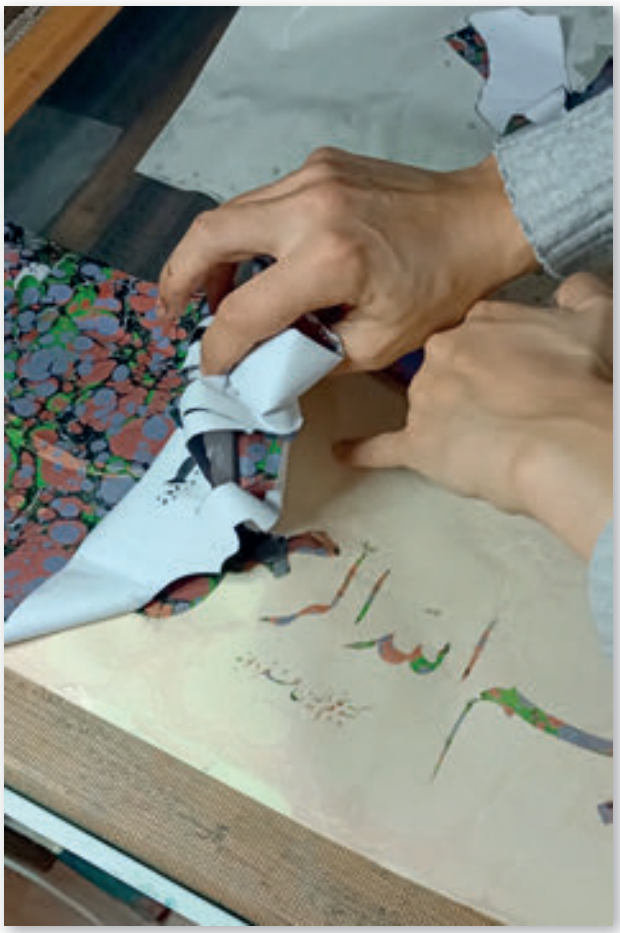
Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Kalıbın köşesini tekneye doğru şekilde yerleştirdi.	_____	_____
3. Kalıbı sabit hızla suya yatırdı.	_____	_____
4. Kalıbın üzerindeki suyu teknede sıyırarak kalıbı çekti.	_____	_____
5. Kalıbı düz bir zemin üzerine serdi.	_____	_____
6. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

2.2.3. Kalıbı Sökme

Uzun süre emek verilerek ortaya çıkarılan akkâse eserlerin son aşaması, kalıbı zemin ebrusundan ayırmadır. Kalıp, sökülebilir yapıştırıcı sayesinde zemin ebrusundan kolaylıkla ayrılır (Görsel 2.126). Ebrulandığında ıslanan kalıp, hamurlaşmaya başlayacağı için sökme işlemi hızlı yapılmalıdır. Bir köşesinden kaldırılan kalıp, parçalar hâlinde yırtılarak sökülür. Kalan küçük parçalar ise sivri uçlu cımbız yardımıyla temizlenir.

Yapıştırılmış kalıp uzun süre ebrulanmadan bekletildiğinde zemine kuvvetle tutunacağından sökülme sırasında zemin kâğıdını yırtabilir. Akkâse, kalıpla birlikte kurutulduktan sonra yapıştırıcıyı çözen çeşitli kimyasallar yardımıyla kalıp sökülebilir. Ancak bu kimyasallar, kâğıdın zamanla kararıp kömürleşmesine sebep olduğundan tercih edilmez.

Görsel 2.126: *Kalıbı sökme işlemi*

NASIL YAPILIR ?

Kalıbı Sökme

Ebrulandıktan sonra düz bir zemine serilen akkâse üzerindeki kalıbın bir köşesi cımbız veya kretuar yardımıyla kaldırılır. Kalıbın bütün hâlde sökülmesi zor olduğundan kendiliğinden yırtılmamışsa köşesinden yaklaşık 10 cm uzağa çentik atılır. Zemin kâğıdının kalkmaması için köşesine bastırılarak kalıp sıyrılır. Aynı işlemler kalıbın tamamı sökülene kadar uygulanır. Kalan küçük parçalar ise sivri uçlu cımbız yardımıyla temizlenir.

2.9. UYGULAMA

KONU	AKKÂSE İÇİN UYGUN EBRU
UYGULAMA ADI	KALIBI SÖKME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde kalıbı sökmek.

Süre : 8 ders saati

Araç Gereç

- Ebrulanmış kalıp
- Sivri uçlu cımbız

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Akkâse üzerindeki kalıbın bir köşesini cımbız yardımıyla kaldırınız (Görsel 2.127).
2. Dişi kalıbın köşesinden yaklaşık 10 cm uzağa çentik atınız (Görsel 2.128).

Görsel 2.127: *Kalıbın köşesini kaldırma*

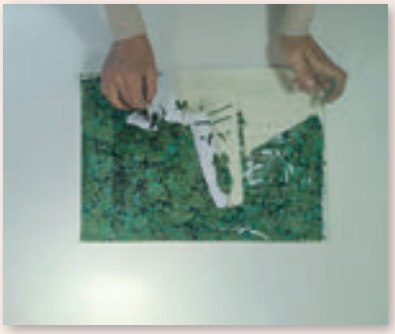

Görsel 2.128: *Kalıba çentik atma*

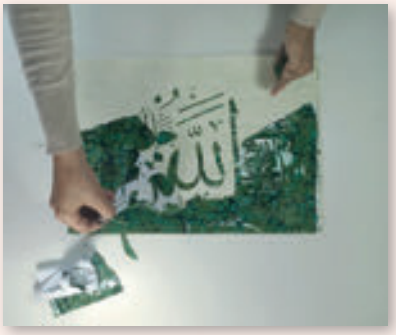
3. Zemin kâğıdının kalkmaması için köşesine bastırınız. Kalıbı çentik boyunca yırtarak sıyırınız (Görsel 2.129, 2.130, 2.131).
4. Kalıbın tamamı sökülene kadar aynı işlemleri uygulayınız (Görsel 2.132).

Görsel 2.129: *Kalıbı yırtarak sıyırma*

Görsel 2.130: *Kalıbı yırtarak sıyırma*

Görsel 2.131: *Kalıbı yırtarak sıyırma*

Görsel 2.132: *Kalıbı sökme*

5. Kalan küçük parçaları sivri uçlu cımbız yardımıyla temizleyiniz (Görsel 2.133, 2.134).

Görsel 2.133: *Küçük parçaları temizleme*

Görsel 2.134: *Küçük parçaları temizleme*

6. Akkâse ebruyu kurumaya bırakınız (Görsel 2.135).
7. Erkek kalıbı sivri uçlu cımbız yardımıyla tutup kaldırınız (Görsel 2.136).

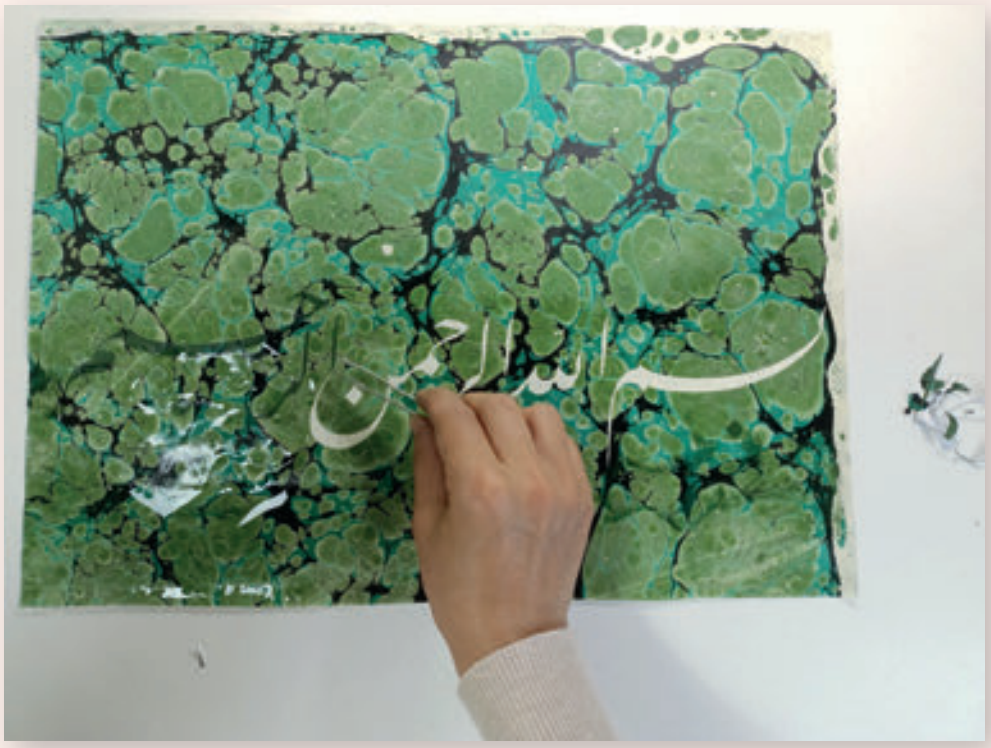

Görsel 2.135: *Akkâse ebruyu kurutma*

Görsel 2.136: *Erkek kalıbı cımbızla kaldırma*

8. Kalıbı yazının etrafına zarar vermeden dikkatle sökünüz (Görsel 2.137).

Görsel 2.137: *Kalıbı sökme*

9. Akkâse ebruyu kurumaya bırakınız (Görsel 2.138).

Görsel 2.138: *Akkâse ebruyu kurutma*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Kalıbı Sökme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Kalıbın üzerine çentik attı.	_____	_____
3. Kalıbı çentik boyunca yırtarak sıyırdı.	_____	_____
4. Küçük parçaları sivri uçlu cımbız ile temizledi.	_____	_____
5. Erkek kalıbı, ebruyu koruyarak cımbızla temizledi.	_____	_____
6. Çalışma alanını temiz bıraktı.	_____	_____

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. ( ) Akkâse tekniğinde, boyanması istenmeyen alanlar kalıp ile kapatılır.
2. ( ) Yazılı akkâse ebruyu Necmeddin Okyay icat etmiştir.
3. ( ) Desen kalıplarının sanat tarihi açısından değerli olması gerekir.
4. ( ) Kalıp kâğıtları suda kolay eriyebilen inceliktedir.
5. ( ) Yazılı akkâsede açık tonlu zemin ebruları kullanılır.
6. ( ) Erkek kalıp kullanılan yazılı akkâselerde battal ebrusu yazıda görünür.
7. ( ) Kâğıdın liflerini birbirine perçinlemek için kretuar kullanılır.
8. ( ) Dişi kalıpta kesilen harfler yerinden çıkarılır.
9. ( ) Kalıbı yapıştırdıktan sonra uzun süre kurutmak gerekir.
10. ( ) Dişi kalıptan çıkarılan harfler erkek kalıp olarak kullanılır.

B) Aşağıda boş bırakılan yerleri, parantez içinde verilen uygun ifadelerle doldurunuz.
(battal, hüsn-i hat, kalıp, neftli, sivri uçlu cımbız, siyah, yapıştırıcı)

1. Akkâse yapmaya başlamadan önce ..... ebrular iyi öğrenilmiş olmalıdır.
2. Yazının boşluksuz olarak kâğıda aktarılması için ..... boya damlalıkla uygulanır.
3. Akkâse eserlerin son aşaması ..... ile zemini birbirinden ayırmadır.
4. Akkâseli kâğıtlar, yazı yazılacak alanları boş bırakılarak ..... sanatında kullanılır.
5. Kalıbı keserken harfleri yerinde tutmak veya kalıbı sökerken kaldırmak için ..... kullanılır.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Kâğıt, ağaç liflerinden imal edilmiş selüloz bir malzemedir. Elle yırtıldığında içindeki liflerin birbirinden ince ipler gibi ayrıldığı görülür. Akkâse kalıbında kullanılan kâğıt kesilirken ortaya çıkan ince ipliksi lifler harfin sınırında kapatıcı etki oluşturduğundan ebrulama işleminde harfin hatalı çıkmasına sebep olur. Lifleri birbirine perçinleyerek kâğıdı sıkılaştırmak için üzerine pürüzsüz cam bir aletle baskı uygulanır.

Yukarıda bahsedilen işlem akkâse ebrunun hangi aşamasında yapılır?

A) Zemin ebrularını seçme
B) Dişi kalıbı hazırlama
C) Kalıbı mühreleme
D) Kalıbı sökme
E) Yazıyı seçme

2. I. Harfleri yerinden çıkarma
II. İmza ve tarih kısmını zımparalama
III. Harfleri sınır çizgisi boyunca kesme

Yukarıda verilen dişi kalıbı hazırlama işlem basamaklarının doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

A) I-III-II B) II-I-III C) II-III-I

D) III-I-II E) III-II-I

3. Akkâse tekniğinde ebrulu kâğıt üzerine tekrar ebru yapıldığından, boya damlaları ve renkler çok hareketli bir görüntüye sebep olur. Yazı kalıbı hüsn-i hat sanatının kurallarına uygun hazırlanmış olsa bile ebrunun deseni ve renkleri yazıyı hatalı gösterebilir.

Yukarıda bahsedilen sorunu ortadan kaldırmak için akkâsede hangi ebru çeşidi kullanılmalıdır?

A) Bülbül yuvası B) Gel-git C) Neftli D) Taraklı E) Tarz-ı kadim

4. Aşağıdakilerden hangisi hüsn-i hat sanatına ait yazıların kalıplarında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir?

A) Harf sınırlarının netliği
B) Yazının kalem kalınlığı
C) Zemin ebrusunun rengi
D) Fotokopi kâğıdının kalitesi
E) Yazının sanat tarihi açısından değeri

5. Erkek kalıbı hazırlanırken dişi kalıptan farklı olarak aşağıdakilerden hangisi kullanılır?

A) Işıklı masa
B) Kesme matı
C) Kretuar
D) Mühre
E) Sökülebilir yapıştırıcı

3. ÖĞRENME BİRİMİ

KULLANIM ALANLARINA UYGUN EBRULAR

KONULAR

3.1. PERVAZ EBRULARI

3.2. RESTORASYONA UYGUN EBRULAR

ANAHTAR KAVRAMLAR

hüsn-i hat, iç pervaz, dış pervaz, restora yon, reprodüksiyon

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. **Geleneksel sanatlarda pervaz süslemeleri kullanılmasının amacıyla ilgili değerlendirmenizi arkadaşlarınızla tartışınız.**

2. **Nadir bulunan yazma ve diğer eserleri korumanın önemini, kültürel mirasın geleceğe aktarılması bağlamında değerlendiriniz.**

3.1. PERVAZ EBRULARI

Pervaz süslemesi, genellikle yazı etrafında yer alan ve onu çerçeveleyen estetik bir unsurdur. Hattın yapıştırıldığı levha üzerinde çerçeve görevi gören pervazlara, yaygın olarak çeşitli desenlerle tezhip yapılır. Ebrular, tarihte daha çok murakka albümlerindeki yazı pervazlarında kullanılmıştır. Günümüzde ise ebru, başta hüsn-i hat olmak üzere levha olarak hazırlanan çeşitli sanat eserlerinin pervazlarında sıklıkla karşımıza çıkar.

Hüsn-i hattın pervazında kullanılacak ebru seçilirken yazı kâğıdının ve mürekkebinin rengi, kalem kalınlığı gibi unsurlar değerlendirilir. Süslenecek eser, yazılı akkâse bir ebru ise akkâsede kullanılan renkler de pervaz ebrusu seçiminde göz önünde bulundurulur (Görsel 3.1). Pervazda kullanılan battal ebrusunun renk ve deseninin seçiminde asıl amaç yazıyı ön plana çıkarmak olmalıdır.

Görsel 3.1: *Hacı Nazif Bey hattıyla yazılı akkâse ebru ve pervaz süslemesi, Özden Aydın*

Pervaz ebruları, hüsn-i hat eserlerinin yanı sıra çiçekli ebruları süslemek için de kullanılır (Görsel 3.2). Özellikle levha olarak tasarlanan çiçekli buket ebrularının pervazında tarz-ı kadim ve hatip ebruları tercih edilir.

Görsel 3.2: *Çiçekli ebru pervaz süslemesi, Özden Aydın*

3.1.1. Dış Pervaz ve Ara Pervaz Çiftinin Seçimi

Levhaların süslemesinde iç ve dış olmak üzere iki tür pervaz bulunur. Ara pervaz olarak da adlandırılan iç pervaz, yazı ile dış pervazı birbirinden ayıran süsleme unsurudur (Görsel 3.3).

Dış pervazda genellikle tarz-ı kadim, serpme ve neftli battal ebruları tercih edilir. Levha boyutu ve kalem kalınlığı küçük olan yazılarda, tarz-ı kadim battal kullanılacaksa öbeklerin pervazda görülebilecek boyutta küçük olması önerilir. Levha boyutu ve kalem kalınlığı büyük yazılarda ise öbekler ve boya damlaları dikkati dağıtmayacak oranda ve dengeli olmalıdır. Ara pervazlar yazı ile dış pervaz arasında ayırıcı görev gördüğünden desen seçiminde taraklı, kumlu ve gel-git ebrular tercih edilebilir. Taraklı ebrular levhaya yerleştirilirken tarağın yönünün bütün kenarlarda yazıya doğru olmasına dikkat edilmelidir.

Görsel 3.3: *İç ve dış pervaz örneği, celi sülüs "vav" harfi, Özden Aydın*

Pervazda kullanılacak ebruların seçiminde en önemli husus renk uyumudur. Dış pervaz, ara pervaz, kâğıt ve mürekkebin rengi birbiriyle uyumlu olmalıdır. Yapılacak seçimlerin tamamında amacın yazıyı ön plana çıkarmak olduğu unutulmamalıdır. Ara pervazda, hafif renk ve desende ebrular veya yazı kağıdı ile dış pervazı ayıracak kontrast renkler seçilebilir. Dış pervaz renklerinde ise mürekkebin rengini de içinde barındıran battal ebrularını kullanmak uyumu artıran özelliklerden biridir. Renk uyumuna karar verirken arşivlenen ebru örnekleri arasından birkaç alternatif belirlenir. Ara pervaz ve dış pervaz ebruları farklı alternatiflerle yazının kenarında denendikten sonra en uygun olanın seçimi yapılmalıdır. Yazıyı ön plana çıkaran uyumlu renkleri belirleyebilmek zamanla gelişen estetik bir zevktir. Sanat tarihi boyunca üretilmiş çini, ebru, hüsn-i hat, minyatür, resim, tezhip, vs gibi sanat eserlerini renk tercihleri bakımından incelemek, sergi ve müzeleri ziyaret etmek estetik zevki geliştiren önemli faaliyetlerdir.

NASIL YAPILIR ?

Dış Pervaz ve Ara Pervaz Çiftini Seçme

Battal ebru arşivinden dış pervaz için yazının mürekkep rengi ve kâğıt rengi göz önünde bulundurularak üç farklı renkte tarz-ı kadim veya serpme battal ebrusu seçilir. Ara pervazda kullanmak üzere dış pervazla uyumlu olabilecek üç adet hafif zemin ebrusu veya kumlu ebru seçilir. Dış pervaz ve ara pervaz ebruları farklı alternatiflerle yazının kenarında bir araya getirilerek gözlem yapılır. Yazı ve ebruların renk ve desen uyumlarına göre en uygun olanlar seçilerek kesilmek üzere dosyalanır.

3.1. UYGULAMA

KONU	PERVAZ EBRULARI
UYGULAMA ADI	DIŞ PERVAZ VE ARA PERVAZ ÇİFTİNİ SEÇME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde dış pervaz ve ara pervaz çiftini seçmek.

Süre : 22 ders saati

Araç Gereç

- Battal ebrular
- Hafif zemin ebruları
- Mukavvaya yapıştırılmış yazı
- Dosya

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

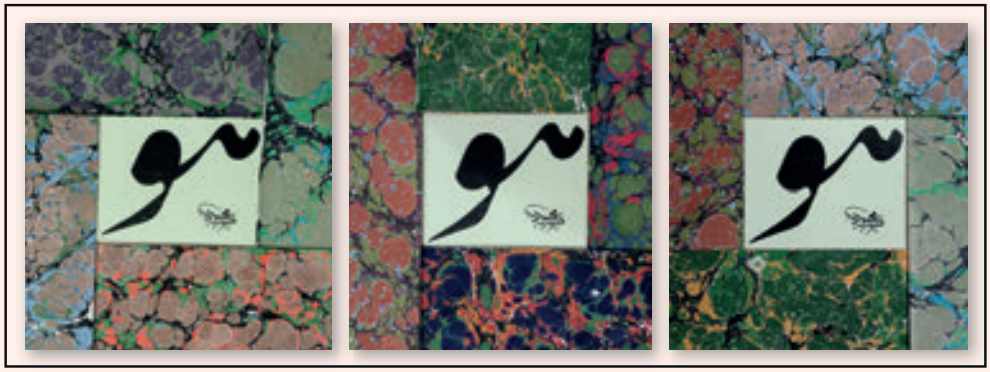
İşlem Basamakları

1. Uygun ölçülerde mukavvaya yapıştırılan yazıyı arşivinizden seçtiğiniz battal ebruların üzerine yerleştiriniz (Görsel 3.4).

Görsel 3.4: *Battal ebruları yazı ile kıyaslama*

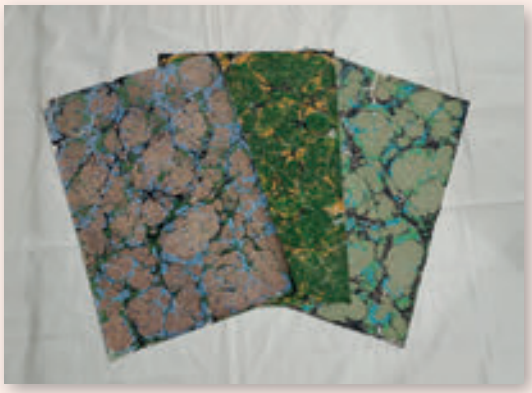
2. Dış pervazda kullanılacak özellikte tarz-ı kadim veya serpme battal ebruları yazının kenarına yerleştirerek kâğıt ve mürekkebin rengi ile uyumunu gözlemleyiniz (Görsel 3.5).

Görsel 3.5: *Ebruları yazının kenarında gözlemleme*

3. Renk uyumları gözlenen ebrular arasından üç tanesini belirleyiniz (Görsel 3.6).

4. Ara pervazda kullanılacak özellikte hafif zemin ebrularını dış pervaz ebrularıyla eşleştirerek renk uyumunu gözlemleyiniz (Görsel 3.7).

Görsel 3.6: *Üç adet battal ebruyu belirleme*

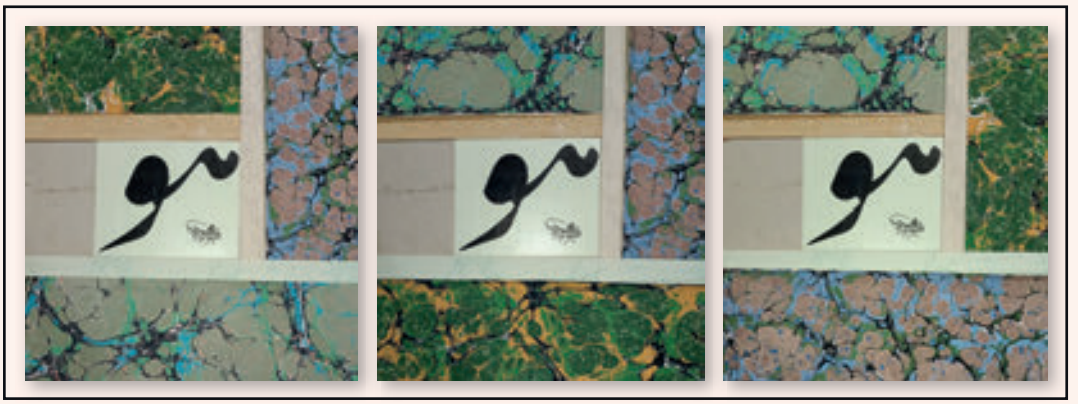
Görsel 3.7: *Ebruları birbiri ile gözlemleme*

5. Renklerinin uyumlu olduğunu gözlemlediğiniz ebrular arasından üç tanesini belirleyiniz (Görsel 3.8).

Görsel 3.8: *Üç adet hafif zemin ebrusunu belirleme*

6. Yazının farklı kenarlarına ara ve dış pervaz ebru çiftlerini yerleştiriniz.
7. Ebruların yerlerini değiştirerek farklı alternatifleri gözlemleyiniz (Görsel 3.9).

Görsel 3.9: *Farklı alternatifleri gözlemleme*

8. Ara ve dış pervaz çifti için en uyumlu olduğunu gözlemlediğiniz ebrulara karar veriniz (Görsel 3.10).
9. Ebru çiftini, iç ve dış pervaz kalınlığını belirleyip kesmek üzere dosyanıza yerleştiriniz (Görsel 3.11).

Görsel 3.10: *Uygun ebru çiftine karar verme*

Görsel 3.11: *Ebruları dosyaya yerleştirme*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Dış Pervaz ve Ara Pervaz Çiftini Seçme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Yazıya uygun battal ebruları seçti.	_____	_____
3. Yazıya uygun hafif zemin ebrularını seçti.	_____	_____
4. Ara ve dış pervaz ebrularını bir arada gözlemledi.	_____	_____
5. Yazı rengi ile uyumlu ebru çiftini seçti.	_____	_____
6. Ebruları dosyaya düzgün şekilde yerleştirdi.	_____	_____
7. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

3.1.2. Levhanın Kalem Kalınlığına Uygun Ebru Seçimi

Hüsn-i hat sanatında temelde sülüs, nesih, muhakkak, reyhani, tevki, rik'a olmak üzere altı çeşit yazı (aklâm-ı sitte) bulunur. Hüsn-i hat sanatında, kalem kalınlığının büyük olması ve çok çeşitli tasarımlar yapmaya imkân vermesi sebebiyle levha olarak genellikle celi sülüs ve celi talik yazılar tercih edilir (Görsel 3.12). Kalem kalınlığı küçük olan nesih yazı ile yazılmış sure veya kıtaların pervazları da süslenerek levha hâline getirilebilir. Levha olmak üzere tasarlanan yazıların pervazları battal, hatip veya çiçekli ebrularla süslenebilir.

Nesih yazıların levha boyutları genellikle küçük olduğundan ara pervaz kalınlığının 1-1,3 cm olması önerilir. Herhangi bir kenarı 40 cm'den daha büyük celi yazılı levhalarda ise ara pervaz 1,8 cm'ye kadar çıkabilir. Dış pervazın kalınlığı, levha boyutu ve kalem kalınlığı göz önünde bulundurularak 4-8,5 cm olmalıdır. Standart tekne ölçüsü olan 35 x 50 cm ebadındaki ebruların uzun kenarı boyunca kesilecek olan parçalar, levhanın kenarları için kısa kalıyorsa 50 x 70 cm ölçüsünde ebrular kullanmak gerekir.

Görsel 3.12: *Mahmut Şahin hattı ile celi talik "Hu", pervaz uygulama Özden Aydın*

NASIL YAPILIR — **Kalem Kalınlığına Uygun Ebruyu Seçme**

Mukavva üzerine yapıştırılan yazının ölçüsü ve kalem kalınlığı belirlenir. Celi sülüs yazılar için dış pervazda görünebilecek ölçüde öbekler içeren battal ebru tercih edilir. Dış pervaz; ölçüsü 20 cm'ye kadar olan yazılar için 5-6 cm, daha büyük yazılar için ise 6-8 cm olarak belirlenebilir. Küçük ebatlı fakat celi bir yazıda ara pervaz ölçüsünün en az 1,5 cm olması önerilir.

Ara ve dış pervaz ölçüsü, ebruların arka yüzünde işaretlenir. Ebrular, uzun kenar boyunca işaretlenen yerden kesilir. Her bir ebrudan dört şerit elde edilir. Şeritler, yazının kenarına yerleştirildikten sonra köşelerde desenlerin birbirine benzer kısımları denk gelecek şekilde ayarlanır. Şeritlerin fazla kısımları, kalemle işaretlendikten sonra kesilir. Arka yüzüne hangi kenara ait oldukları yazılan şeritler yapıştırılmak üzere dosyalanır.

3.2. UYGULAMA

KONU	PERVAZ EBRULARI
UYGULAMA ADI	KALEM KALINLIĞINA UYGUN EBRUYU SEÇME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde kalem kalınlığına uygun ebruyu seçmek.

Süre : 14 ders saati

Araç Gereç

- Kesme matı
- Kretuar
- Hafif zemin ebrusu
- Battal ebru
- Cetvel
- Kalem
- Mukavvaya yapıştırılmış yazı

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

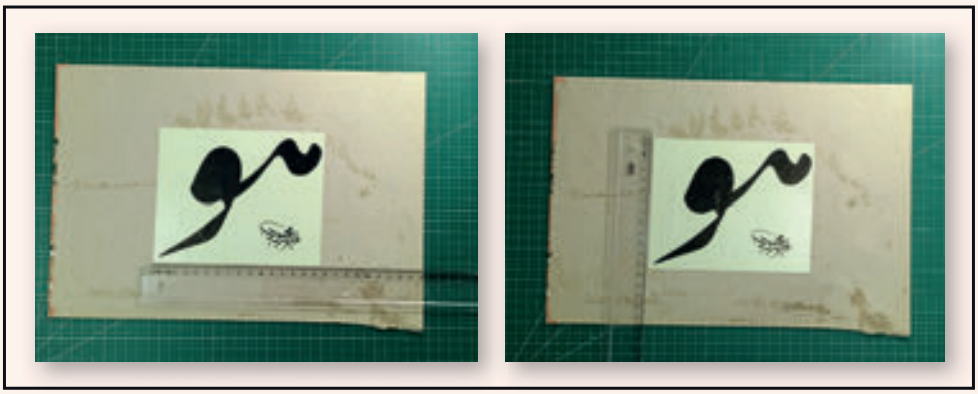
İşlem Basamakları

1. Malzemeleri hazırlama (Görsel 3.13).

Görsel 3.13: *Üç adet hafif zemin ebrusunu belirleme*

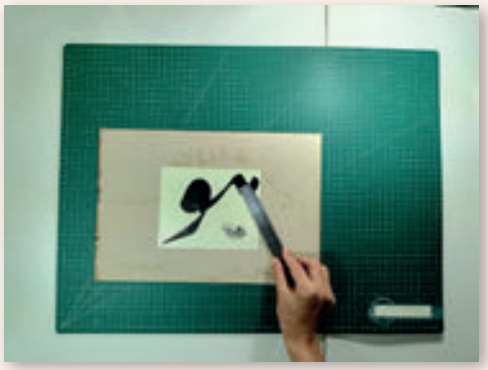
2. Mukavvaya yapıştırılmış yazının kenar uzunluklarını cetvel yardımıyla ölçünüz (Görsel 3.14).

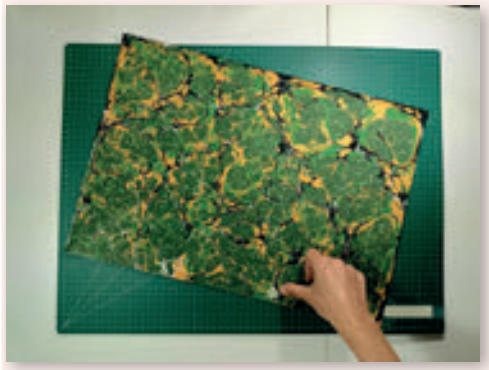
Görsel 3.14: *Yazının kenar uzunluklarını ölçme*

3. Yazının kalem kalınlığını belirleyiniz (Görsel 3.15).

4. Battal ebrunun uzun kenarlarında, teknede yapılırken oluşan boşluk veya hatalar varsa tespit ediniz (Görsel 3.16).

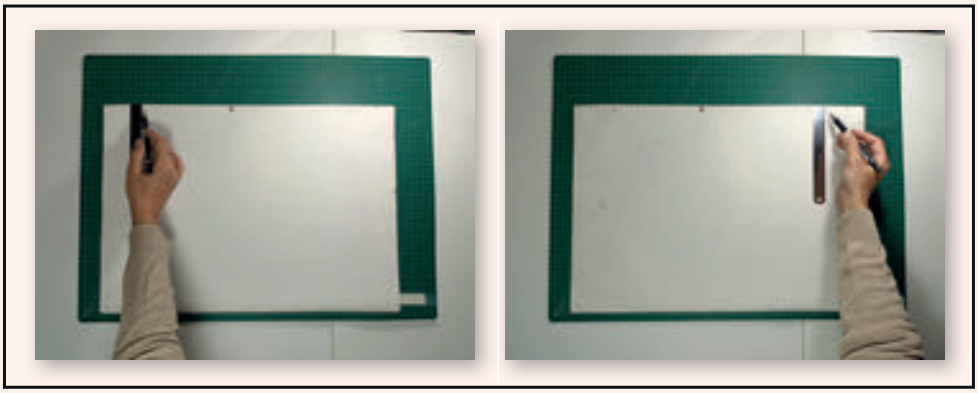

Görsel 3.15: *Kalem kalınlığını belirleme*

Görsel 3.16: *Hataları tespit etme*

5. Hatalı kısımları çıkarmak için ebrunun arka yüzüne, uzun kenarının 1 cm uzağına sağ ve sol tarafta işaret koyunuz (Görsel 3.17).

Görsel 3.17: *1 cm'lik ölçü alma*

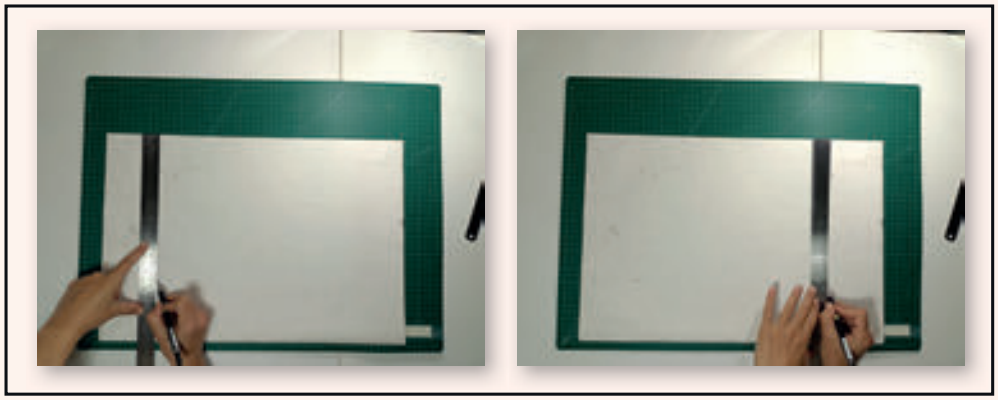
6. Cetveli işaretlerin üzerine yerleştirerek kretuar yardımıyla kâğıdı kesiniz (Görsel 3.18).

Görsel 3.18: *Kâğıdı kesme*

7. Yazı küçük ebatlı olduğundan dış pervaz ölçüsünü 6 cm olarak belirleyiniz.

8. Battal ebrunun arka yüzüne, uzun kenarının sağ ve sol tarafında 6 cm arayla dört adet işaret koyunuz (Görsel 3.19).

Görsel 3.19: *6 cm'lik ölçü alma*

9. Cetveli işaretlerin üzerine yerleştirerek kretuar yardımıyla dört adet şerit kesiniz (Görsel 3.20, 3.21).

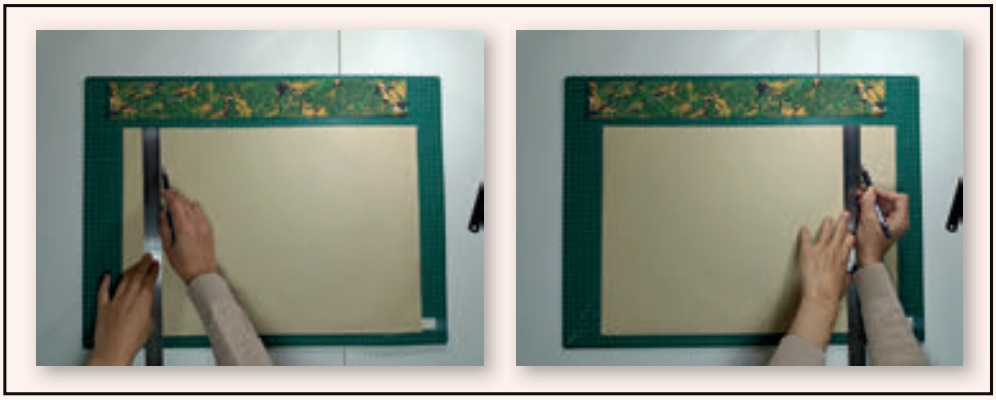

Görsel 3.20: *Şerit kesme*

Görsel 3.21: *Şerit kesme*

10. Hafif zemin ebrusunun arka yüzüne, uzun kenarının sağ ve sol tarafında 1,5 cm arayla dört adet işaret koyunuz (Görsel 3.22).

Görsel 3.22: *1,5 cm'lik ölçü alma*

11. Cetveli işaretlerin üzerine yerleştirerek kretuar yardımıyla dört adet şerit kesiniz (Görsel 3.23).

Görsel 3.23: *Şerit kesme*

12. Ara ve dış pervazı yazının kenarına yerleştiriniz (Görsel 3.24, 3.25).

Görsel 3.24: *Ara pervazı yerleştirme*

Görsel 3.25: *Dış pervazı yerleştirme*

13. Dış pervazın köşelerinde benzer desenleri üst üste getirmek için şeritleri sağ - sol, yukarı - aşağı yönde hareket ettiriniz (Görsel 3.26).

14. Ara ve dış pervazın fazla kısımlarını kalemle işaretleyiniz (Görsel 3.27).

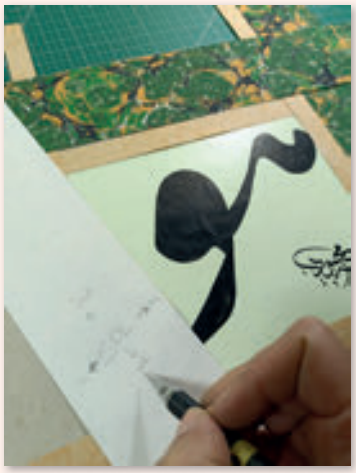

Görsel 3.26: *Benzer desenleri üst üste getirme*

Görsel 3.27: *Fazla kısımları işaretleme*

15. Şeritlerin arka yüzüne hangi kenara ait olduklarını ve yönünü bastırmadan yazınız (Görsel 3.28).

Görsel 3.28: *Pervazların arka yüzüne not alma*

16. Fazla kısımları kretuar yardımıyla kesiniz (Görsel 3.29).

17. Ara ve dış pervaz ebrularını yapıştırılmak üzere yazı ile birlikte dosyalayınız (Görsel 3.30)

Görsel 3.29: *Fazla kısımları kesme*

Görsel 3.30: *Pervaz ebrularını dosyalama*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Kalem Kalınlığına Uygun Ebruyu Seçme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	No.	Adı Soyadı	Değerlendirme Tarihi
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	Evet	Hayır
1. Malzemeleri eksiksiz hazırladı.	_____	_____
2. Yazının ölçülerini doğru şekilde aldı.	_____	_____
3. Ara ve dış pervaz ölçülerini tam olarak işaretledi.	_____	_____
4. Ara ve dış pervaz şeritlerini düzgün şekilde kesti.	_____	_____
5. Köşelerde desenleri doğru şekilde yerleştirdi.	_____	_____
6. Şeritlerin arka yüzüne bilgileri doğru not etti.	_____	_____
7. Pervaz ebrularını dosyaya düzgün şekilde yerleştirdi.	_____	_____
8. Çalışma alanını düzenli bıraktı.	_____	_____

3.2. RESTORASYONA UYGUN EBRULAR

Restorasyon, tarihî önem taşıyan kitap ve belgelerin zaman içinde çeşitli nedenlerle ortaya çıkan yıpranma problemlerinin giderilerek orijinaline yakın hâle döndürülmesine yönelik çalışmalardır. Yazma eser kütüphanelerinin arşivlerinde bulunan nadir kitaplar, mümkün olduğunca orijinal görünümlerine kavuşturulmak üzere "kitap şifahanesi" de denilen laboratuvar ortamlarında tamir edilir.

Kitap ciltlerinde genellikle yan kâğıdı olarak kullanılan ebrular, hasar gören bölümleri aynı renklerle boyanarak veya hasarlı alanlara benzer renk ve desende ebrular yapıştırılarak tamir edilir. Restorasyonda, yan kâğıdının sökülmesi kitaba zarar verme ihtimalinden dolayı tercih edilen bir uygulama değildir. Ancak ebrulu kâğıt geri döndürülemeyecek şekilde zarar görmüş ise restorasyon sırasında yenisiyle değiştirilebilir. Yenilenecek ebrunun mümkün olduğunca aslına yakın desen ve malzeme özelliklerine sahip olması gerekir. Kitabın restorasyonunda kullanılacak yeni ebrunun hazırlanmasında dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Ebru yapılacak kâğıdın asitsiz ve orijinaline yakın renkte seçilmesi
- Ebruda kullanılacak boyaların doğal toprak boyalar olması
- Ebru desenindeki damla büyüklüklerinin orijinaline yakın olması
- Taraklı ebrularda, tarak aralıklarının orijinal ebruyla aynı ölçüde olması
- Gel-git ebrularında biz hareketindeki her bir mesafenin orijinal ebruyla aynı olacak şekilde ayarlanması

3.2.1. Restore Edilecek Eserin Dönemine Karar Verme

Yazma eserlerde yer alan bir kağıdın hangi yıla ait olduğu restorasyon uzmanları tarafından laboratuvar ortamında yapılan testlerle kesin olarak belirlenir. Bunun dışında müze ve kütüphanelerdeki ebrulu bir eserin hangi sanatçıya ait olduğuna, ebru alanında uzman kişiler veya sanat tarihçileri karar verir. Sanatçıların ebrularını üslup, renk, malzeme özellikleri vs. bakımından inceleyerek uzman olmuş kişiler, sanatçısı bilinmeyen bir ebrunun kime ait olduğunu bu özelliklerine bakarak tespit ederler. Sanatçı adayları, geçmişin ve bugünün ebru sanatçılarına ait eserleri inceleyerek zamanla ebru alanında uzmanlık kazanabilirler.

NASIL YAPILIR ?

Eserin Dönemine Karar Verme

Geleneğin bugüne ulaşmasına önemli katkıda bulunan Necmeddin Okyay, Mustafa Düzgünman ve günümüz sanatçılarının eserleri araştırılır. Araştırmada müze, kitap, katalog ve web sitelerinden faydalanılır. Başvurulan web sitelerinin bilgi açısından güvenilirliği mutlaka araştırılmalıdır. Kayıt altına alınan görseller mat kuşe kâğıda bastırılarak dosyalanır. Dosyaya zaman içerisinde yeni görseller ilave edilir. Sanatçı dosyaları; ihtiyaç duyulduğunda renk, desen ve malzeme açısından incelenmek üzere muhafaza edilir.

3.3. UYGULAMA

KONU	RESTORASYONA UYGUN EBRULAR
UYGULAMA ADI	ESERİN DÖNEMİNE KARAR VERME

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde bir eserin dönemine karar verme.

Süre : 22 ders saati

Araç Gereç

- Kitap, katalog gibi yayınlar
- Fotoğraf makinesi
- Şeffaf dosya

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Okul kütüphanesinde bulunan sergi kataloğu ve ebru kitaplarını tespit ediniz (Görsel 3.31).

Görsel 3.31: *Ebru kaynaklarını tespit etme*

2. Kitap veya kataloglarda bulunan Necmeddin Okyay ve Mustafa Düzgünman'a ait ebruların yüksek kaliteli fotoğraflarını çekiniz (Görsel 3.32, 3.33).

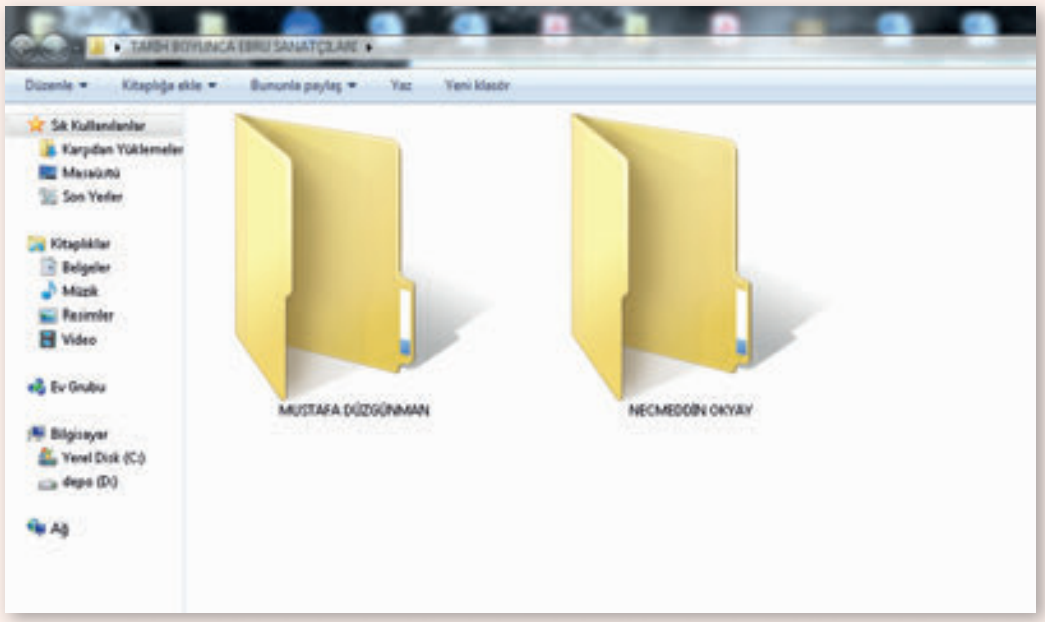

Görsel 3.32: *Necmeddin Okyay'a ait ebru, Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu*

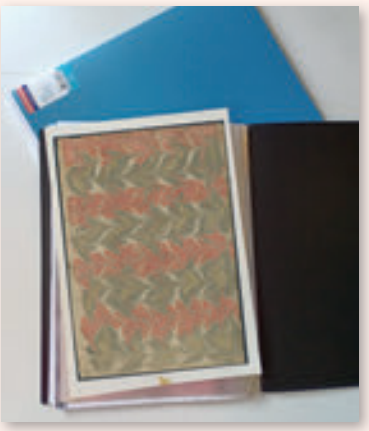
Görsel 3.33: *Mustafa Düzgünman'a ait ebru, Galeri Kalem Güzeli Koleksiyonu*

3. Fotoğrafları, her bir sanatçıya ayrı klasör oluşturarak bilgisayara kaydediniz (Görsel 3.34).

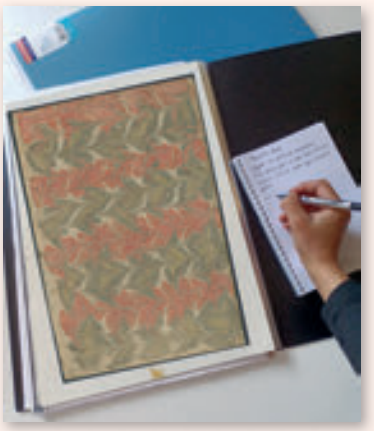

Görsel 3.34: *Fotoğrafları dijital olarak kaydetme*

4. Fotoğrafları A3 ebadında mat kuşe kâğıda bastırıp şeffaf dosyalara yerleştiriniz (Görsel 3.35).
5. Sanatçıların eserlerinde kullandığı renkleri ve malzemeleri tespit etmeye çalışarak notlar alınız (Görsel 3.36).
6. Hazırladığınız dosyayı, yeni ebrular ekleyerek genişletmek üzere kitaplığınızda saklayınız.

Görsel 3.35: *Fotoğrafları dosyaya yerleştirme*

Görsel 3.36: *Eserler hakkında notlar alma*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Eserin Dönemine Karar Verme Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Kütüphanede bulunan ebru kaynaklarını doğru tespit etti.	_____	_____
2. Sanatçılara ait ebruların yüksek kaliteli fotoğraflarını çekti.	_____	_____
3. Fotoğrafları bilgisayara doğru şekilde kaydetti.	_____	_____
4. Fotoğrafların baskısını mat kuşe kâğıda yaptırdı.	_____	_____
5. Ebruların renklerini doğru tespit etti.	_____	_____
6. Ebruda kullanılan malzemeleri doğru tespit etti.	_____	_____
7. Hazırlanan dosyayı kitaplığa yerleştirdi.	_____	_____

3.2.2. Dönemine Uygun Reprodüksiyon Ebrular

Nadir eserler sınıfında değerlendirilen kitaplar, uygun ortam koşullarının sağlandığı müzelerde sergilenir. Kitabın, sergileme mekânlarının yetersizliği sebebiyle ısı, ışık, nem gibi etkenlerden zarar görme ihtimali bulunuyorsa orijinali yerine reprodüksiyonu kullanılır. **Reprodüksiyon,** bir sanat eserinin orijinaline en yakın görünümle taklit edilerek çoğaltılması işlemidir.

Kitabın orijinalinde ebrulu bir kâğıt kullanılmışsa günümüz şartlarında aslına en yakın görünümle taklit edilir. Kitap, her sanat branşının aslına en yakın şekilde taklit ettiği parçalarıyla yeniden bir araya getirilir.

NASIL YAPILIR — **Dönemine Uygun Reprodüksiyon Ebru Yapımı**

Bir ebruyu aslına en yakın şekilde taklit edebilmek için o dönemde hangi boya ve malzemelerin kullanılmış olabileceği konusunda araştırma yapılırken ilgili konunun uzmanından bilgi istenir. Bazı malzemelerin günümüzde temin edilmesi mümkün değilse aslına en yakın görünümü verebilecek alternatifler tercih edilir. Ebrunun tarihte kim tarafından yapıldığı kesin olarak biliniyorsa o sanatçının çeşitli kaynaklarda yayımlanmış ebruları üslup bakımından incelenerek genel bir kanıya ulaşılabilir.

Reprodüksiyonu yapılacak ebrunun görseli üzerinde yapılan inceleme sonucunda ebruda kullanılan renkler tespit edilir. Aynı renkler, boyalar birbiriyle karıştırılarak bulunur. Renklerin orijinal eserle tutarlılığı, teknede denenerek kontrol edilir. Kitapta kullanılan ebrunun kâğıdı zaman içinde sararmışsa yeni ebrunun kâğıdı çay ile boyanarak eskimiş görüntü elde edilir. Orijinal ebrudaki hareketler taklit edilerek aslına en yakın birkaç örnek ebru yapılmaya çalışılır. Yapılan ebrular orijinali ile karşılaştırılarak aslına en yakın olanı tercih edilir.

BİLGİ KUTUSU

Bir sanat eserinin reprodüksiyonunda, sanatçının orijinal imzası taklit edilmez. Bu, sanatın yeniden üretilmesi konusunda hukuki açıdan "sahtekârlık ve yasadışı eylem" olarak değerlendirilir. Ancak sanatçı reprodüksiyon eseri, taklit ettiği kişiyi belirterek kendi ismiyle ve bugünün tarihiyle imzalayabilir. Örneğin "Mustafa Düzgünman'ı takliden Özden Aydın, 2023".

3.4. UYGULAMA

KONU	RESTORASYONA UYGUN EBRULAR
UYGULAMA ADI	DÖNEMİNE UYGUN REPRODÜKSİYON EBRU YAPIMI

Amaç: Belirtilen kurallara uygun şekilde dönemine uygun reprodüksiyon ebru yapma.

Süre : 12 ders saati

Araç Gereç

- Mustafa Düzgünman ebrusunun görseli
- Battal ebru boyaları
- Tekne
- Ebru fırçaları
- Neft
- Kâğıt
- Biz

Uygulama İçin Öneriler

- Ders materyalinde verilen bilgileri inceleyiniz.
- İmkân dâhilinde ilgili görsel kaynakları ayrıntılı şekilde inceleyiniz.
- Uygulama için gerekli araç gerecin hazır olduğundan emin olunuz.

İşlem Basamakları

1. Mustafa Düzgünman'a ait ebru görseline bakarak kullanılan renkleri ve malzemeleri tespit ediniz (Görsel 3.37).
2. Orijinal ebruda kullanılan renkleri, boyaları birbiriyle uygun miktarda karıştırarak bulunuz (Görsel 3.38).

Görsel 3.37: *Renkleri ve malzemeleri tespit etme*

Görsel 3.38: *Renk tonlarını bulma*

3. Renkleri boş bir kâğıt üzerine sürerek doğru renk tonunu kontrol ediniz (Görsel 3.39).
4. Ayarını yaptığınız boyaları orijinal ebrudaki sıraya uygun şekilde tekneye serpiniz. (Görsel 3.40). Kâğıda aktardığınız ebruyu kurumaya bırakınız.

Görsel 3.39: *Renk tonlarını kontrol etme*

Görsel 3.40: *Boyaları suyun üzerinde deneme*

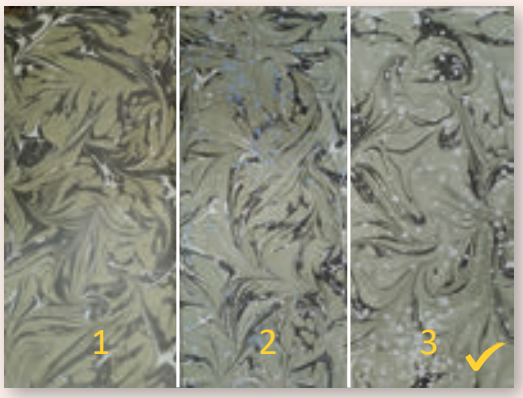
5. Orijinal eser ile yaptığınız ebrunun renklerini karşılaştırınız (Görsel 3.41).

Görsel 3.41: *Renkleri orijinal eserle karşılaştırma*

6. Birkaç deneme sonra, tonuna kesin olarak karar verdiğiniz renklerle reprodüksiyon ebruyu yapmaya başlayınız (Görsel 3.42).

7. Boyaları tekneye orijinal eserdeki sıraya ve damla yoğunluğuna dikkat ederek serpiniz. Orijinal eserdeki biz hareketlerini taklit ediniz (Görsel 3.43).

Görsel 3.42: *Doğru tonu elde etme aşamaları*

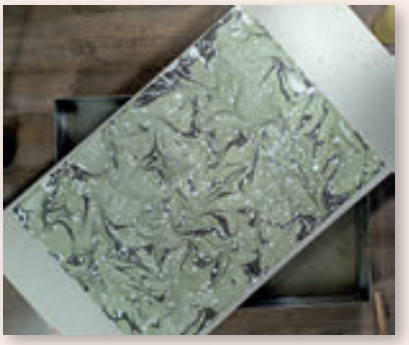
Görsel 3.43: *Biz hareketlerini taklit etme*

8. Neftli boyayı orijinal eserdeki dağılımına uygun şekilde serpiniz (Görsel 3.44).

9. Ebruyu kâğıda aktararak kurumaya bırakınız (Görsel 3.45).

Görsel 3.44: *Neftli boyayı serpme*

Görsel 3.45: *Ebruyu kurumaya bırakma*

10. Yaptığınız örnekler arasından orijinaline en yakın olanı tespit ediniz (Görsel 3.46).

Görsel 3.46: *Orijinaline yakın ebruyu seçme*

Değerlendirme: *Çalışmanızı planlarken ölçekte yer alan ölçütleri dikkate alınız. Hayır olarak işaretlenen ölçütlerle ilgili konuları tekrar ediniz.*

Dönemine Uygun Reprodüksiyon Ebru Yapma Uygulaması Kontrol Listesi

Sınıf	**No.**	**Adı Soyadı**	**Değerlendirme Tarihi**
_____	_____	_____	_____

Ölçütler	**Evet**	**Hayır**
1. Mustafa Düzgünman'a ait ebrunun renklerini doğru belirledi.	_____	_____
2. Renk tonlarını doğru şekilde ayarladı.	_____	_____
3. Boyaları su yüzeyine doğru sırayla serpti.	_____	_____
4. Orijinal ebrudaki biz hareketlerini doğru şekilde taklit etti.	_____	_____
5. Yapılan ebrular arasında orijinaline en yakın olanı tespit etti.	_____	_____

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. ( ) Yazı pervazlarına çeşitli desenlerle tezhip yapılır.
2. ( ) Pervaz ebrusunun seçiminde asıl amaç yazıyı ön plana çıkarmaktır.
3. ( ) Nesih yazılı levhanın ara pervaz kalınlığı 2 cm'den büyük olur.
4. ( ) Reprodüksiyon ebrular aslına en yakın renkte ve desende yapılır.
5. ( ) Tarihi önem taşıyan kitaplar restore edilerek orijinaline yakın hâle döndürülür.
6. ( ) Celi talik yazıların dış pervaz kalınlığı mürekkebin rengine göre belirlenir.
7. ( ) Bir ebrunun hangi sanatçıya ait olduğunu laboratuvar uzmanı belirler.
8. ( ) Dış pervaz ile yazı arasında renk geçişini sağlamak için ara pervaz kullanılır.
9. ( ) Eski bir ebrunun dönemine karar verilirken uzman görüşüne başvurulur.
10. ( ) Müzeler, yazma eserlerin orijinalini sergilemek üzere kurulmuş yapılardır.

B) Aşağıda boş bırakılan yerleri, parantez içinde verilen uygun ifadelerle doldurunuz.
(battal, celi, çay, çiçekli, hüsn-i hat, nesih, reprodüksiyon, restorasyon, toprak)

1. Pervaz ebruları hüsn-i hat eserlerinin yanı sıra ..... ebruları süslemek için de kullanılır.
2. Herhangi bir kenarı 40 cm'den büyük ..... yazılı levhalarda ara pervaz 1,5-1,8 cm ölçüsünde olmalıdır.
3. Bir kağıdın hangi yıla ait olduğu ..... uzmanları tarafından laboratuvar ortamında yapılan testlerle kesin olarak belirlenir.
4. Yazma eserde kullanılan ebrunun kâğıdı zamanla sararmışsa yeni ebrunun kâğıdı ..... ile boyanarak eskimiş görüntü elde edilir.
5. Kitap restorasyonunda kullanılacak ebruların doğal ..... boyalar ile yapılması gerekir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Bir ebruyu aslına en yakın şekilde taklit edebilmek için ebrunun yapıldığı döneme ait boya ve malzemeler uzman görüşü alınarak tespit edilir. Günümüzde temin edilmesi mümkün olmayan malzemelerin yerine alternatifleri tercih edilir. Ebrunun tarihte kim tarafından yapıldığı kesin olarak biliniyorsa o sanatçının çeşitli kaynaklarda yayımlanmış ebruları üslup bakımından incelenir.

Yukarıda hangi işlemin hazırlık sürecinden bahsedilmektedir?

A) Ara pervaz ebrusunu seçme
B) Dış pervaz ebrusunu seçme
C) Dönemine uygun ebru yapma
D) Kalem kalınlığına uygun ebruyu seçme
E) Yazma eseri müzede sergileme

2. I. Dış pervaz ebrusunun seçimi
II. Pervaz ebrularının yazının kenarında gözlenmesi
III. Ara pervaz ebrusunun seçimi

Yukarıda verilen pervaz ebrularının seçimi işlem basamaklarının doğru sıralaması hangisidir?

A) I-III-II B) II-I-III C) II-III-I D) III-I-II E) III-II-I

3. **Hüsn-i hattın pervazında kullanılacak ebruyu seçerken aşağıdakilerden hangisine bakılmaz?**

A) Kalem kalınlığı
B) Mukavvanın rengi
C) Mürekkebin rengi
D) Yazının çeşidi
E) Yazı kâğıdının dokusu

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

A

akkâse : Eskiden yazma kitaplarda kullanılacak kâğıtları göze güzel görünmesi için kenarları koyu, yazılacak kısmı açık olmak üzere iki renge boyama usulü.

ardışık : Birbiri ardından gelen, üst üste olan.

B

battal : Boyutça alışılmış olandan, olağandan büyük.

biz : 1. Katı bir şeyi dikerken iğne geçirilecek yeri delmek için kullanılan çelikten yapılmış, sivri uçlu, ağaç saplı araç. 2. Ebruda su üzerindeki boyalara şekil vermek için kullanılan alet.

buket : Çiçek demeti.

C

celi : 1. Büyük. 2. Sülüs veya tâlik yazının levhalarla kitâbelerde kullanılan büyük ve kalın şekli.

cilt : Formları, yaprakları birbirine dikerek veya yapıştırarak kitap, defter, dergi vb.ne geçirilen deri, bez veya kâğıtla kaplı kapak.

Ç

çanak : Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü.

çam terebentin : Kozalaklılardan ve bazı ağaçlardan ya kendi kendine ya da ağacın çizilmesiyle akan, yağlı boya, yağlı vernik üretiminde ve inceltilmesinde kullanılan, ince, renksiz, kokulu reçine, terementi.

çap : Uç noktaları dairenin çevresi üzerinde bulunan ve çemberin merkezinden geçen doğru parçası.

çentik : Bir şeyin kenarından ufak bir parçanın kopması veya bıçakla koparılmasıyla meydana gelen küçük oyuk; kertik, tırtık.

D

deforme : Biçimsizleşmiş.

dendan : Ebruda yaprakların, hüsn-i hatta harflerin, tezhib'te desen kenarlarında bulunan diş gibi çıkıntılar. Desenler, işlemeler yapılmış olan şerit gibi kısım. Bir şeyin kenarı boyunca veya çepçevre.

doku : Bir bütünün yapısı ve özelliği.

E

ebrucu : Ebru ustası ya da ebru sanatçısı.

F

form : Biçim.

G

Gel-git : Gidip gelme, bir ebru çeşidi.

H

hâre : Bazı nesne, canlı, göz vb.nde dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler.

hattat : Hat sanatını kendisine meslek olarak edinen kimse.

hezarfen : Çok yetenekli olup elinden çok iş ve sanat gelen, çok şey bilen ve yapabilen (kimse).

hiza : Doğru bir çizgi üzerinde bulunma durumu.

hüsn-i hat : Güzel yazı yazma sanatı, hat sanatı.

İ

icazet : Tahsilini veya bir sanattaki ehliyetini tamamlayan bir kimseye, ders okutacak veya sanatını yapabilecek seviyeye geldiğini göstermek üzere verilen izin kâğıdı, bir çeşit diploma, şahâdetnâme.

K

kadim : Çok eski zamanda varolmuş veya eskiden beri var olan.

kaligrafi : Güzel yazı sanatı.

kamış kalem : Yazı yazmak için kullanılan ince kamıştan yapılmış kalem.

kâtı' sanatı : Bir kâğıt veya deri üzerindeki yazıyı, motifi veya şekli oyup çıkartıp bir başka kâğıt ya da deriye yapıştırarak oluşturulan süsleme sanatı.

kavis : Bir eğrinin sınırlı bir kısmı. Yay.

kılavuz : Yol gösteren kimse; rehber, delil.

kıt'a : 1. Dörtlük. 2. Güzel yazı ile yazılmış küçük levha.

koltuk : Güzel yazı albümlerinde kıt'aların sülüs, muhakkak veya tevkî hatla uzuntutulan ilk satırı altına nesih, reyhânî veya rıkā' hatla kısa olarak yazılan satırların iki tarafında kare, dikdörtgen yâhut üçgen şeklinde kalan boş kısım.

kontrast : Karşıt, karşıtlık.

kitabe : Binaların kapı üstlerine, mezar taşlarına vb. yerlere konan, taş veya mermer üzerine yazılmış veya kazılmış yazı, yazıt.

L

levha : Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha. Tablo.

lif : Hayvan, bitki, mineral vb. doğal maddelerden elde edilen ince iplik.

M

muhafaza etmek : Saklamak.

muhayyel : Hayal gücüyle yaratılan, hayal edilen.

mukavva : Kalın karton.

murakka : Birkaç kâğıdın suları aksi yönde olmak üzere üst üste yapıştırılmasıyla elde edilen mukavvaya verilen ad.

mühre : Kâğıda yumuşaklık, parlaklık ve düzlük vermek için kullanılan cam, akik v.b. malzemelerden yapılan araç.

N

nadir : Az bulunur.

neft : Çoğunlukla boyacılıkta kullanılan, petrol türevlerinden bir tür mineral yağ, neft yağı.

O

oran : Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı.

Ö

öbek : Ebruda boya damlalarının oluşturduğu küme.

öd : Hayvanların karaciğeri üzerinde yer alan kesecikteki sıvı, safra.

P

paralel : Aynı düzlem içinde ikişer ikişer bulunan ve kesişmeyen.

perçinlemek : İki veya daha çok parçayı, karşılıklı bölümlerini birbiri üzerinde ezerek birleştirmek.

pervaz : Süsleme. Kenar suyu.

pipet : Sıvı içecekleri bardak veya şişeden kolayca içmek için kullanılan ince, plastik boru, kamış.

R

reprodüksiyon : Çoğaltma.

restorasyon : Yenileme.

S

sanat tarihi : Tarih öncesindeki Eskiçağ, Ortaçağ, Rönesans ve yakın çağlardaki mimari, resim, heykeltıraşlık, süsleme sanatı vb. sanat eserlerinin tarihini ve bunlara dayanarak geçmiş çağların sanat hayatını inceleyen ilim.

selüloz : Bitkilerde hücre yapısının büyük bir bölümünü oluşturan kâğıt, yapay ipek ve patlayıcı maddelerin yapımında kullanılan bir karbonhidrat.

sıvazlamak : Bir şeyin üstünde yavaş yavaş, hafifçe el gezdirmek.

simetrik : Bakışımlı.

spatula : Ev işleri, duvarcılık, boyacılık gibi alanlarda kullanılan, bir maddeyi kazımaya, yaymaya yarayan, küçük bir kürek veya ucu keskin olmayan, bükülebilen bir bıçak biçiminde metal, ağaç, kemik vb. maddelerden yapılmış araç.

sprey : Çok ince damlacıklar durumunda püskürtülen sıvı.

Ş

şerit : Herhangi bir maddenin dar, düz, ince ve uzun parçası.

şevk : Aşırı heves, aşırı istek.

T

taç : Çiçeğin dıştan ikinci halkasında bulunan yaprakların hepsi.

tarz : Güzel sanatlarda üslup, stil, konsept.

tekne : Türlü işlerde kullanılmak için çoğu ağaçtan veya taştan yapılan, uzun ve geniş kap.

tezhip : Yazma kitaplarda, sayfaların yaldız ve boya ile bezenmesi, yaldızlama.

tezyin : Süsleme.

tomurcuk : Bir bitkinin üzerinde bulunan ve ileride sap, çiçek veya yaprak verecek olan filiz.

Ü

üslup : Tarz.

V

verev : Bir köşeden karşı köşeye doğru kesilmiş, katlanmış veya konulmuş olan.

volanlanma : Kâğıt kumaş vb nesnelerin bir işlem gördükten sonraki kırışma buruşma şeklinde ilk yapısının bozulması. Ütüleme ve mühreleme ile giderilir.

Y

yazma eser : Basım tekniğinin gelişmediği dönemlerde elle yazılmış kitap, yazma nüsha.

Z

zamk : Akasya, kitre, sütleğen vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtırak renkte biçimsiz madde.

zımpara : Çok sert alümin billurları kapsayan ve aşındırıcı olarak kullanılan doğal kaya.

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

DOĞRU YANLIŞ
(A BÖLÜMÜ) 1) Y 2) D 3) Y 4) D 5) D 6) Y 7) D 8) Y 9) Y 10) D

BOŞLUK DOLDURMA
(B BÖLÜMÜ) 1) yarı stilize 2) yan kâğıdı 3) gelincik 4) buket 5) koltuk

ÇOKTAN SEÇMELİ
(C BÖLÜMÜ) 1) D 2) B 3) D 4)D

2. ÖĞRENME BİRİMİ

DOĞRU YANLIŞ
(A BÖLÜMÜ) 1) D 2) D 3) Y 4) Y 5) D 6) Y 7) Y 8) D 9) Y 10) D

BOŞLUK DOLDURMA
(B BÖLÜMÜ) 1) battal 2) siyah 3) kalıp 4) hüsn-i hat 5) sivri uçlu cımbız

ÇOKTAN SEÇMELİ
(C BÖLÜMÜ) 1) C 2) E 3) E 4) C 5) A

3. ÖĞRENME BİRİMİ

DOĞRU YANLIŞ
(A BÖLÜMÜ) 1) D 2) D 3) Y 4) D 5) D 6) Y 7) Y 8) D 9) D 10) Y

BOŞLUK DOLDURMA
(B BÖLÜMÜ) 1) çiçekli 2) celi 3) restorasyon 4) çay 5) toprak

ÇOKTAN SEÇMELİ
(C BÖLÜMÜ) 1) C 2) A 3) B

KAYNAKÇA

- Babaoğlu, T. A. (2017). Türk Ebrusu. İstanbul: Klasik Türk Sanatları Vakfı.
- Berk, S. (2011). Vefatının 35. Yılında Hattat Necmeddin Okyay. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Kültür Sanat Basımevi.
- Birol, İ. A. (2008). Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı, Çizim Tekniği ve Çeşitleri. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Bora, S. (2012). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'nden Seçilen Kitaplara Ait Deri Ciltlerin Nitelik ve Problemlerinin Belirlenmesi ve Genel Koruma Önerileri (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çiçek, D. F. (2009). Tezhip Sanatında Kullanılan Terimler, Tabirler ve Malzemeler, Hat ve Tezhip Sanatı. Ankara: TTK Basımevi.
- Derman, M. U. (1977). Türk Sanatında Ebru. İstanbul: Akbank Yayınları.
- Koç, T. (2014). İslam Estetiği. İstanbul: İSAM Yayınları
- Mülayim, S. (2013). İslam Sanatı. İstanbul: İSAM Yayınları
- Özemre, A. Y. (2005). Üsküdar'da Ebrû San'atı (Üsküdar Sempozyumu, 12-13 Mart 2004). İstanbul: Üsküdar Belediye Başkanlığı.
- Serin, M. (2007). Hattat Şeyh Hamdullah. İstanbul: Kubbealtı.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü , Geleneksel Türk Sanatları Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ebru Uygulamaları Ders Bilgi Formu (11-12. sınıf 2020) Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yazım Kılavuzu. (2012). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

(Kaynakça atıf sistemi, APA 6.0 yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimine göre düzenlenmiştir.)

GENEL AĞ KAYNAKÇASI VE GÖRSEL KAYNAKÇASI

Materyalin genel ağ kaynakçasına ve görsel kaynakçasına buradan ulaşabilirsiniz.

Karekoda ulaşılamaması durumunda aşağıdaki linki kullanabilirsiniz.

http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2455